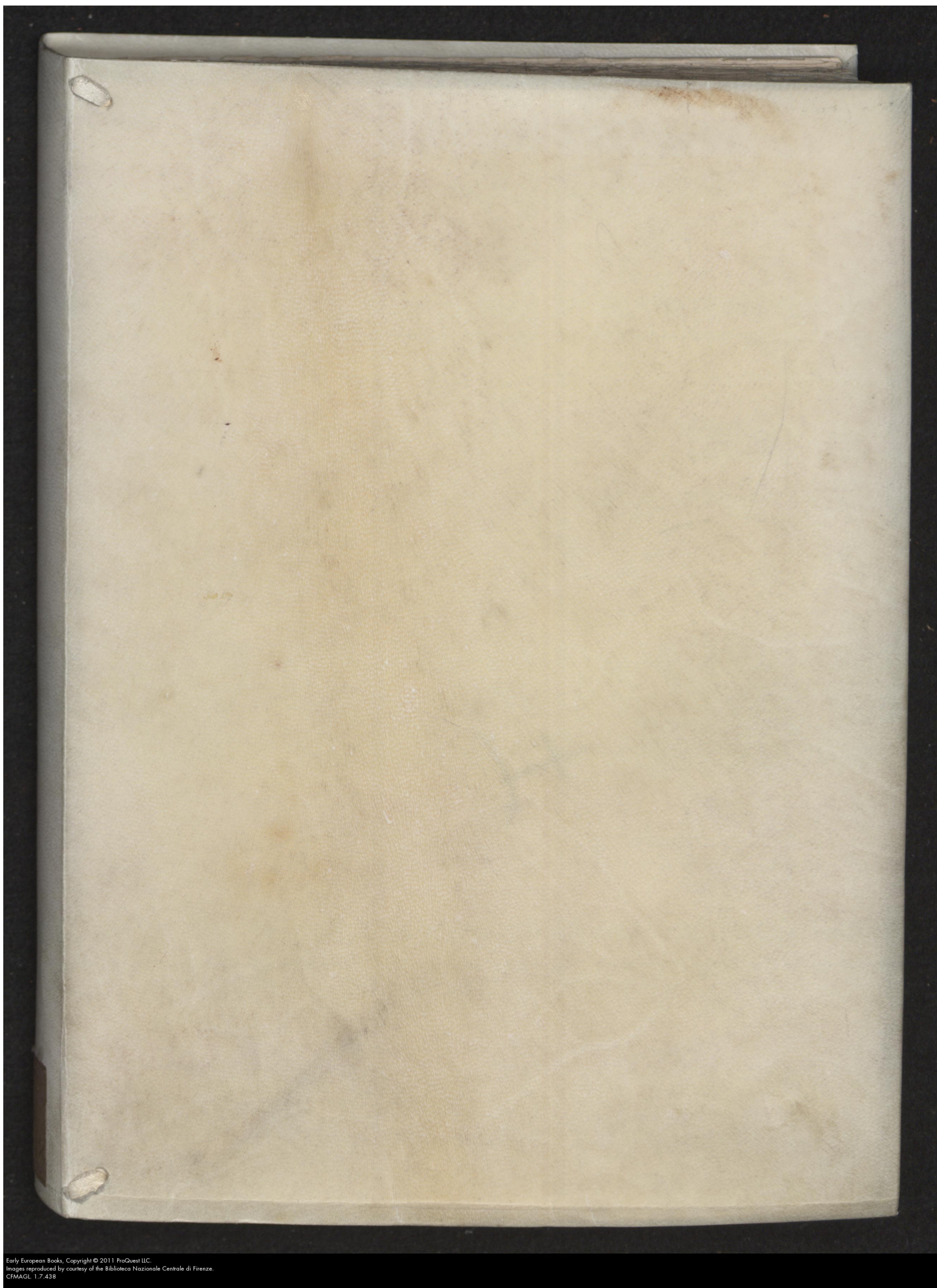
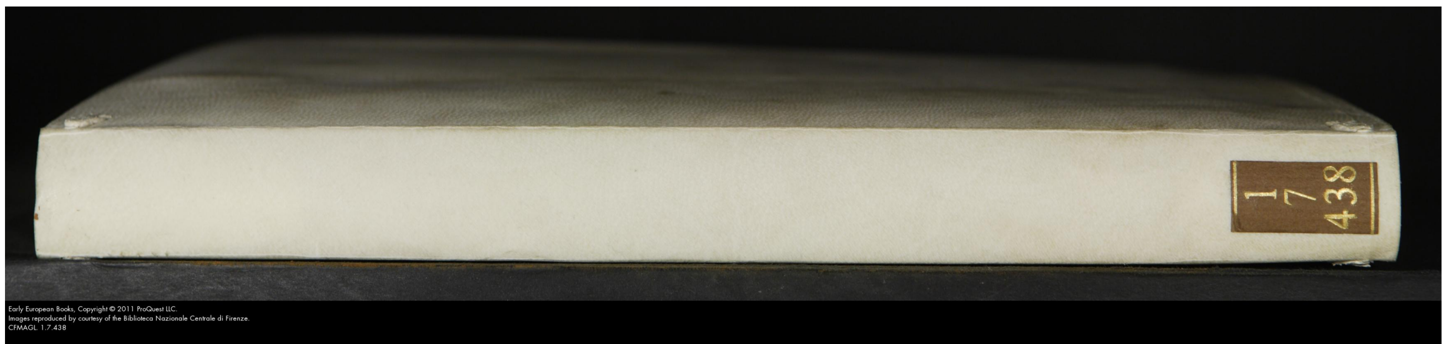
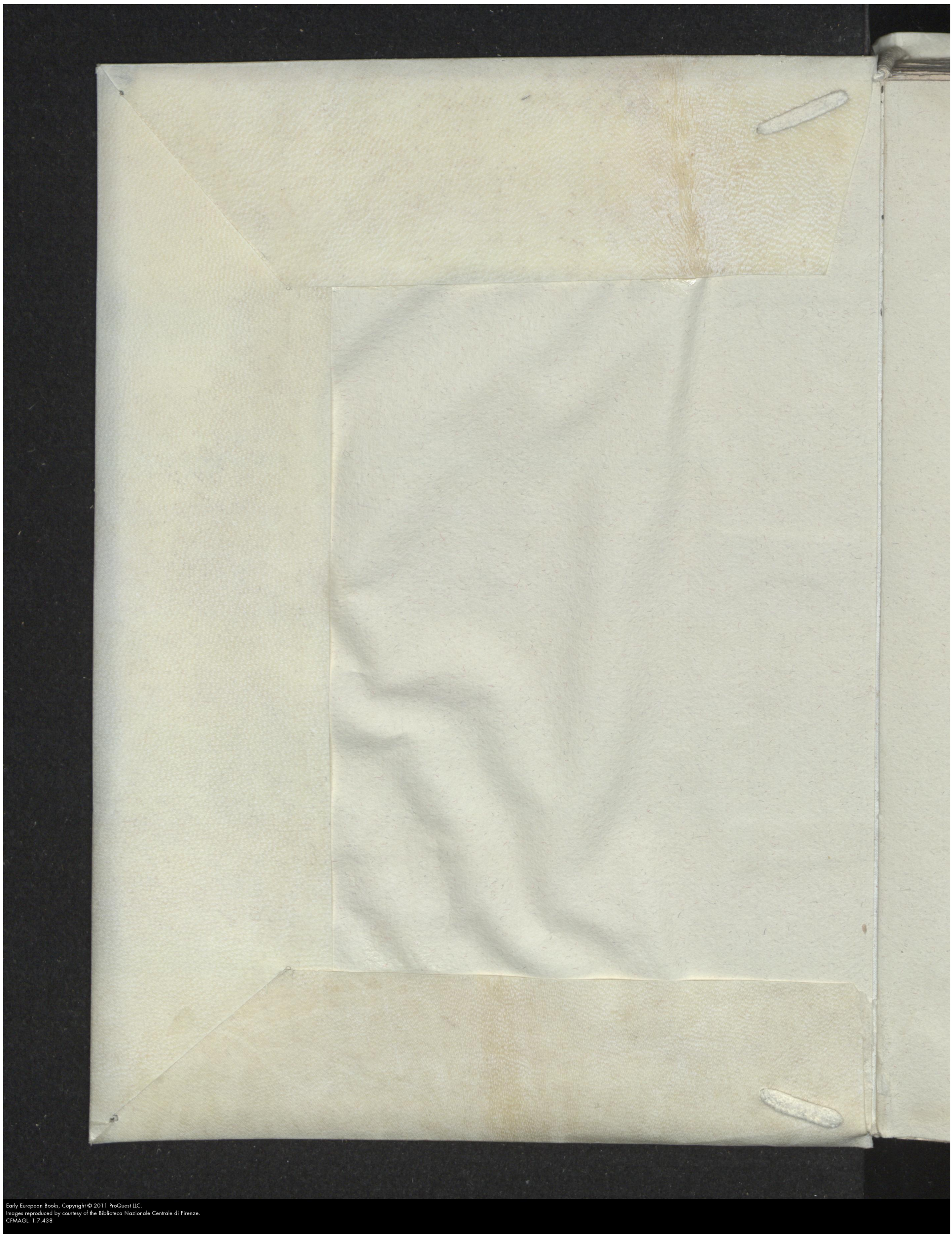


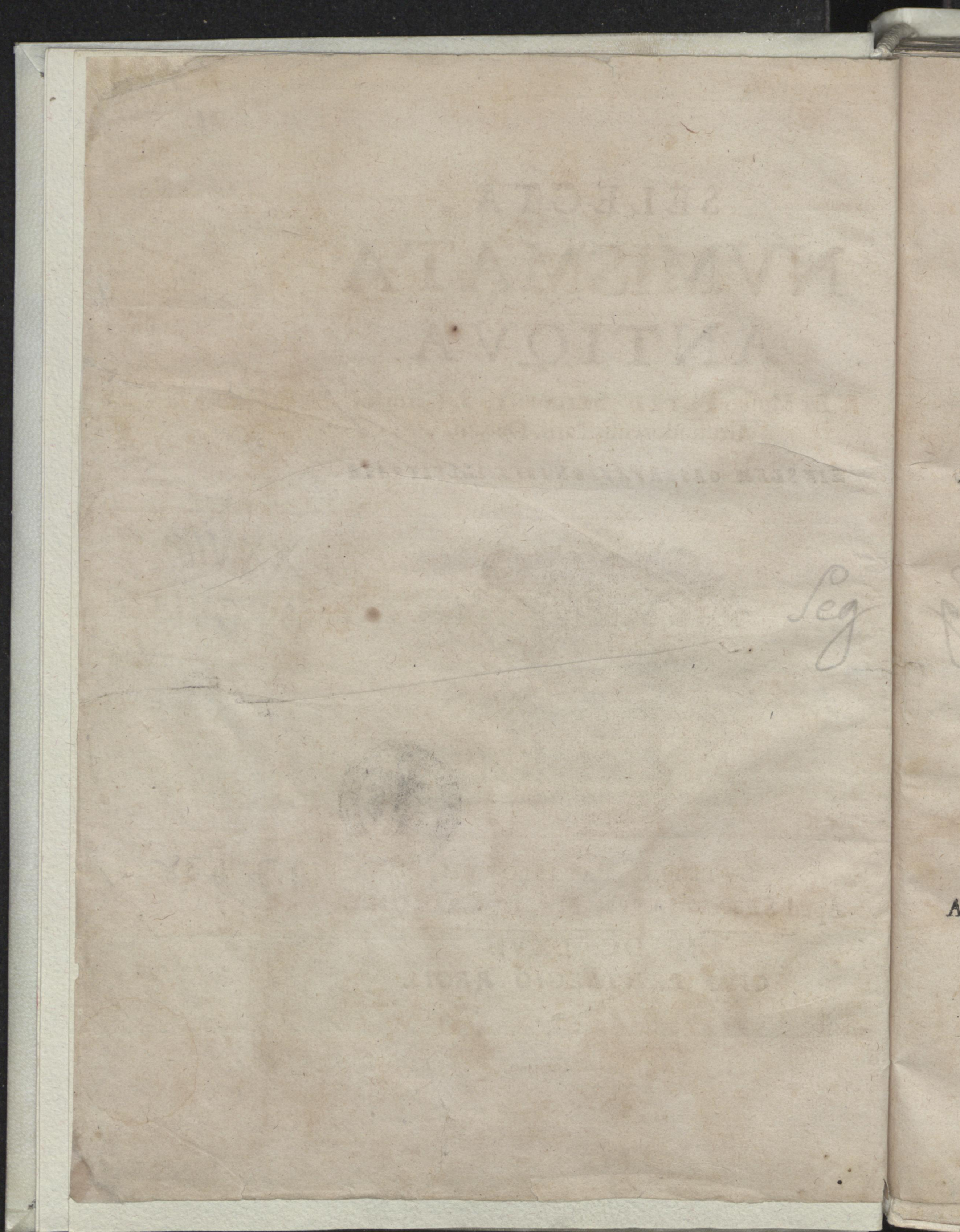

1
7
438






Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.7.438





SELECTA
NVMISMATA
ANTIQVA

Ex Museo PETRI SEGVINI, S. Germani Altissiodorensis Paris. Decani.

EIVSDEM OBSERVATIONIBVS ILLVSTRATA.





LVTETIÆ PARISIORVM,
Apud SEBASTIANVM MABRE-CRAMOISY.

M. DC. LXVI.

CVM PRIVILEGIO REGIS.



SELECTA NVMISMATA *EX MVSEO* PETRI SEGVINI.

CAPVT PRIMVM.

Deorum Nummi.


SCENAM aperient paucæ veterum Deorum & Dearum icones, raris quibusdam numismatis insculptæ. Atque vt sit ab Ioue principium, nummum proferam, primo quidem intuitu contemnendum: nam si

molem consideres, parvulus est; si metallum, plumbeus; sed si penitius introspicias, latens in eo singulare quiddam animadvertes.



I. SERAPIS.

SERAPIDEM cernis modio insignem, immo Iovem Serapidis vultu cultuque insignem cernis. Quis enim nesciat Serapidem apud Ægyptios, eumdem fuisse atque Iovem, & Ammonem, & Ditem, & Solem, & Æsculapium, & Nilum qui Αἰγύπτιος Ζεὺς apud Athenæum, & Iupiter Pharius à Martiale denominatur.

Lib. 5. pag. 203. Lib. 9. Epig. 36.

> *Scis quoties Phario madeat Iove fusca Syene.*

De Iove, Dite, Æsculapio testatur Cornelius Tacitus. *Deum ipsum multi Æsculapium, quod medeatur ægris corporibus, quidam Osirim antiquissimum illis gentibus numen: plerique Iovem, vt rerum omnium potentem, plurimi Ditem patrem.*

Lib. 4. hist.

Idem nobis innuunt nummi veteres, quorum vnus erit instar omnium.



ÆREVS est primæ magnitudinis, & maximis qui *Medaglioni* ab Italis vocantur, proximus, atque in Ægypto ipsa cusus, vt ex cælatura colligunt peritiores Antiquarii. Ab vna parte præfert caput Antonini Pii cum inscriptione, ΑΥΤ. Κ. Τ. ΑΙΛ. ΑΔΡ. ΑΝΤΩΝΙΝΟC CEB. In aversa, caput barbatum cum parte thoracis, ornatum pluribus prædictorum numinum insignibus: in quibus sane præcipua Serapidis apparet persona, ob calathum capiti impositum. Sed tamen Iovem ipsum a quo orsus sum, saltem Ammonem, satis designat cornu arietinum: vt & Ditem patrem, trifidum illud sceptrum humero

II. SERAPIS AMMON.

dextro appoſitum, cui etiam involuta ſerpens, ad Æſculapium pertinet: Solem ſeu Oſirim, πολυόμματον corona radiata, clarius quam aſſertione ſit opus, explicat. Denique Cornucopiæ Nili vbertatem, & fecunditatem deſignat.

Cùm igitur Serapis tot numina, & eorum dotes in ſe contineat, nil mirum ſi Monetarius, qui primum nummulum noſtrum in honorem ipſius procudit, in averſa parte ſolum inculpſit verbum ΦΥΛΑΞΕ, hoc eſt *conſervabit*. Doricum enim eſt φυλάξε. Vel certè ſignificat *Conſerva*, vt ſit Imperativus à verbo φυλάξω quod fiat à Futuro verbi φυλάττω. Neque enim novum eſt fieri præſentia ex futuris. Vt apud Euripidem Hecuba τί λέξεις; *quid dicis?* & alia ejuſmodi multa. Scilicet a Serapide, tanquam Iove omnium rerum potente, quælibet ſperabat bona: tanquam a Dite, divitias; a Sole vitæ autore, vitam diuturnam; ab Æſculapio, ſalutem corporis; a Nilo, vberiores proventus: quæ omnia conferunt ad vniuſcujuſque φυλακὴν & εὐτυχίαν. Idque juxta veterem inſcriptionem apud Gru-

terum. DEO INVICTO SERAPI SERVATORI. Potuit etiam levis iste nummus, quasi φυλακτήειος, gestari & circumferri pro amuleto, ad avertenda quælibet mala, vt creditur de pluribus nummis, quos angustiori foramine pertusos videmus, nempe vt collo vel brachio appenderentur. *pag. 85.*

Sed si liceat sacra profanis immiscere, & eos audire, qui asserunt Iosephum Patriarcham, sub forma & nomine Serapidis adoratum ab Ægyptiis: cur non eis licuit sub ipso verbo ΦΥΛΑΞΕ, sperare salutem & conservationem suam ab eo, quem Pharao *Salvatorem mundi* vocitavit, cum prudentiam summam, qua difficillimis temporibus annonæ copiam Ægypto providerat, miraretur. Cur non liceat etiam suspicari Deum Opt. Max. qui bona ex malis elicit, Idololatris istis etiam nesciis, permisisse vt Iosephum venerarentur, non Iosephi causa, sed Christi veri hominum Servatoris, cujus hic figura & typus erat? præsertim cum venerandæ crucis prænotionem aliquam Ægyptii Vates habuerint. Certe legere me apud Gretserum memi- *Genes. 41.* *Lib. 1. de sancta Cruce.*

ni, Theodoſio imperante, cum fana Gentilium ejus edictis diruerentur, plurimos lapides in ruinis templi Serapidis repertos fuiſſe cruce inſignitos, adeo vt Gentiles dicerent, aliquid eſſe Serapidi commune cum Chriſto: ſeque a majoribus accepiſſe, inter litteras quas vocabant ἱερατικὰς ſeu ſacerdotales, vnam reperiri quæ haberet crucis formam, nempe T, & apud peritos notarum hieroglyphicarum ſignificaret *vitam venturam*. Sed & qui Chriſtianam ad fidem convertebantur, ſe in arcanis habuiſſe narrabant, tandiu colenda ſua numina, quoad viderent ſignum iſtud veniſſe, in quo eſſet vita. Addit Gretſerus ex Arabum ſententia, etiam in Serapidis pectore crucem pingi ſolitam. Vnum hoc certo ſcio, Ægyptios ſtatuas Iſidis hac ipſa littera T ſignare ſolitos: quod & probare peculiari argumento poſſim, & proprie meo; ducto ſcilicet ab antiqua ejuſdem Deæ ſtatua bipedali Ægyptiaco ex marmore, quam poſſideo: in qua Iſis dextera premit ſignum illud T, quod dextro lateri ipſius adhæret. Idem teſtatur luculenter Tabula Iſiaca Pe-

tri Bembi, in qua plurimæ ejuſmodi icones, cum eodem ſigno depictæ ſunt. Locum habeat igitur φυλακτήριος nummulus noſter inter rariores: præſertim ſi jungatur cum majori illo Antonini Pii, cujus auctoritate fulcitur & declaratur.

IOVEM ſequetur ſua Iuno *& ſoror & Conjux*, cum Diana Perſica & aliis quibuſdam aſſeclis minorum Gentium, Hippona, Sorte, Cabiro. Iuno inquam, ſed Moneta, cum novo Epitheto *Salutaris*. Illam exhibet denarius argenteus, ſimilis nummo ſecundo familiæ Cariſiæ apud Ful. Vrſinum, in antica habens idem caput fœmineum, cum verbo MONETA; & in averſa, inſtrumenta monetalia, cum hoc ſolo diſcrimine, quod loco nominis T. Cariſii Triumviri monetalis, expreſſa ſit illa dictio SALVTARIS. III. MONETA SALVTARIS.



Nemo neſcit Iunonem cognominatam Monetam, vel propter vocem ex ejus templo auditam, qua, cum terræ motus factus eſſet, paulo ante Romam captam a Gallis, monebantur Romani, vt de ſue plena fieret procuratio: vel quod, vt ſcribit Suidas, in bello contra Pyrrhum & Tarentinos, indigentes pecunia Romani, a Iunone cui ſacra fecerant admoniti ſunt, ſi juſtitiæ armis vterentur, pecuniam ipſis non defuturam: quod cum feliciter ceſſiſſet, Monetam Iunonem venerati ſunt. Hinc profectum, vt numiſma, id eſt moneta inſcripta, in ejus templo aſſervaretur.

Poſteriori ſententiæ libentius aſſentior, & in noſtro nummo tam Iunoni Monetæ Deæ, quam Monetæ ipſi pro numiſmate acceptæ, *Salutaris* nomen quadrare arbitror. Nam ſi Deam ipſam Monetam aut monentem ſpectes: C. Fabricius ipſius mandata ſervans, non minori æquitate & juſtitia, quam virtute bellica effulſit, contra Pyrrhum dimicans. Cum enim Regis medicus ad ipſum miſiſſet, pollicitus ſe dominum ſuum venenata potione peremptu-
rum

rum, Fabricius tantum ſcelus averſatus, perfidum apud Pyrrhum denuntiavit, & poſt aliquas pugnas, cum ipſo, æquo & iniquo Marte commiſſas, tandem victoria & magna præda potitus eſt: ſicque cum Iuſtitiæ armis, juxta monitum Iunonis vſus fuiſſet, magnam vim auri & argenti adeptus eſt, cujus ope bellum confecit, & Monetam ipſam quovis modo ſumptam, SALVTAREM expertus eſt. In tanti ducis forte memoriam & exemplum, quiſquis argenteum nummum cudit, cogitavit pecuniam eſſe nervum belli, & *Salutarem* Reipublicæ Romanæ quæ armis tota nitebatur. Nec omittere poſſum proverbium Gallicum, licet vulgatiſſimum, quo fertur nummos præſentes, aptiſſimum ac ſaluberrimum eſſe cuilibet morbo remedium & pharmacum, ac proinde ſalutares dici poſſe.

IV. DIANA PERSICA.

NVMMVM ecce alium profero, æreum illum parvumque, ſed integerrimum & exquiſitiſſimæ celaturæ, habentem ab vna parte caput Dianæ cum pharetra, & verbo ΠΕΡCΙΚΗ, ab altera aram cum fo-

co, & inſcriptione ΙΕΡΟΚΑΙCΑΡΕΩΝ.



DIANA hæc PERSICA, vt refert Plutarchus in Lucullo, trans Euphratem colebatur ſumma religione, cui ſacræ paſcebantur boves, nullo cuſtode, erantque tantummodo ſigno Deæ notatæ, nempe face vel lampade: ac nullis vinculis alligatæ, per totam regionem vagabantur, nulli vſui alteri quam ſacrificiorum, nec facile a quolibet detinebantur. Earum vna ſponte ſua, Lucullo flumen cum exercitu tranſgreſſo facta eſt obviam, capite demiſſo, tamquam ſtaret ſub ſecuri, & continuo eſt immolata ad fauſtum omen. Addit doctiſſimus Lilius Gyraldus ex Plinio & aliis, Caſtabalis Ciliciæ oppido, *Perſicæ Dianæ* templum fuiſſe, tantæ religionis, vt in eo dicatæ Virgines, continuo quodam miraculo, ſeu vt melius dicam, præſtigio, ſuper prunas nudis pedibus deambularent innoxie. Sed & Pauſanias re-

fert præcipuo honore cultam fuisse *Dianam Persicam* apud Lydos, & celeberrima templa illi erecta Hypæpis & Hierocæsareæ: cujus postremæ testis est indubitatus nummulus noster. At Corn. Tacitus loquens de jure asylorum, quod sibi vindicabant plures Asiæ & Insularum civitates, quibus modus præscriptus est a Senatu, ad coërcendam licentiam & impunitatem asylorum, ac seditiones populorum, qui prætextu pietatis in Deos, flagitiosissimos quosque ad templa confugientes protegebant: inter alios inquam populos, qui de jure asyli contendebant, memorat *Hierocæsareenses* nostros, qui Senatui exposuere, *Persicam apud se Dianam, delubrum Rege Cyro dicatum: & memorabantur Perpernæ, Isaurici, multaque alia Imperatorum nomina, qui non modo templo, sed duobus millibus passuum, eandem sanctitatem tribuerant.* *Ann. lib. 4.*

V. HIPPONE.

ALTER ecce æreus secundæ magnitudinis, ab vna parte LIBERAM referens facie, & nomine; ab altera, HIPPONAM, item cum suo nomine.



De Libera trita ſunt omnia: Hippona non ita vulgaris. Hanc vt Deam equorum & ſtabulariorum antiqui venerati ſunt. Tertull. *Vos tamen non negabitis jumenta omnia, & cunctos canterios cum ſua Hippona coli a vobis.* Ante ipſum cecinerat Iuvenalis,

in Apol.

Sat. 8.

jurat
Hipponam, & facies olida ad præſepia pictas.

Ipſius effigies in ſtabulis collocabatur, vt appoſite deſcribit Apuleius. *Reſpicio pilæ medio quæ ſtabuli trabes ſuſtinebat, in ipſo meditullio, Hipponæ Deæ ſimulachrum, reſidens ædiculæ, quod accurate corollis roſeis recentibus fuerat ornatum.* In noſtro certe nummo ſiniſtra manu roſam geſtat, nempe vt roſarum odore fœtor ſtabuli levari poſſit.

Lib. 2.

VI.
SORS.

SEQVITVR SORS in æreo nummo mediocri depicta.



Quid enim aliud caput illud juvenile fœmineum repræsentaret? cum simile sit omnino capiti item fœmineo, quod Fulvius Vrsinus exposuit in familia Plætoria sub nomine Sortis. Literæ autem C S quæ ordine alio Senatusconsultum designarent, quid hic significant nisi *Casum* & *Sortem?* quæ quidem duo confundit ipse Cicero, & vsurpat pro fortuna, his verbis. *Quid enim Sors est? idem propemodum quod micare, quod talos jacere, quod tesseras: quibus in rebus temeritas & casus, non ratio, nec consilium valet.* Sed & isti tali in aversa nummi parte positi, cum M. Tullio mirifice conveniunt. Quatuor enim sunt ossicula quadrilatera, quibus lusitabant veteres, vt manifeste insinuat inscriptio nostra rarissima: QVI LVDIT ARRAM DET QVOD SATIS SIT. Quod ad *Arram* pertinet quæ

Lib. 2. de Divin.

in nummo ſine aſpiratione cælata eſt, ſuſpicor ab antiquis idem obſervatum in ludo, quod noſtris temporibus ſervatur in eo, quam primam vocitamus, vt videlicet cuncti ludentes, initio certam & numeratam pecuniæ ſummam exhibeant, quam recipere non liceat ante ludum conſummatum, quod nos cavare dicimus Itala dictione. Annon etiam pro *Arra*, in manus ludi magiſtri deponatur ea ſumma, quæ reſpondeat notis & tabellis quibuſdam ab eo acceptis, pro certa pecuniæ ſumma, quibus pauculis ingens argenti pondus deſignetur, vt jactura levior appareat: ingenioſo lenimento, vſque dum relatæ & repræſentatæ tabellæ, pecuniam amiſſam exigant.

VII. CABIRVS.

PRODIBIT tandem CABIRVS ſive Deus, ſive Dæmon, ſive Deorum miniſter, ſecundum varias antiquorum opiniones. Hunc exhibet nummus æreus ſecundæ magnitudinis ſtantem, ſeminudum, dextra vaſculum aut quid aliud cognitu difficile, ſiniſtra malleum geſtantem, cum nomine ipſo ΚΑΒΕΙΡΟϹ.



Cogit me malleus iste ab eorum stare partibus, qui Cabiros Vulcano & Cabera Protei filia genitos sentiunt, & ignis vsum atque æris ferrique fabricam homines docuisse. Scio hæc ab aliis ad Telchinas aut Idæos Dactylos referri; sed Telchines & Idæi Dactyli, & Cabiri, immo Curetes & Corybantes, iidem sunt ex plurimorum sententia, in quam libentius abeo: & ex varietate locorum in quibus degebant aut colebantur, opinor diversa sortitos esse nomina. Non enim in Creta solum, vbi Iovis educatores habiti sunt Curetes; vel in Phrygia, vbi magnæ matris ministri & assessores ab Ida monte Rheæ dicato Idæi Dactyli: sed etiam in Samothrace, Imbro, & Lemno (in qua Vulcani officina) colebantur. Certe Thessalonicenses (apud quos cusus est noster nummus, cum capite fœmineo tur-

rito, quod vrbem ipſam Theſſalonicam deſignat, addito verbo ΘΕCCΑΛΟΝΙΚΗ) hiſce Inſulis ſunt vicini. Sub quolibet igitur nomine haberi velimus hos ſemones, plurima ad vitam vtilia excogitaſſe dicuntur. Primi omnium, ſi Diodorum audiamus, greges coëgerunt, & reliqua pecora manſueſecere, mellis vſum & venationem induxerunt, & homines ad civilis & communis vitæ diſciplinam inſtituerunt. Enopliam & Pyrrhicham ſaltaverunt armati, vnde forte Corybantes ſunt appellati a galea, quæ Græce κόρυς dicitur.

VIII. DAMNANEVS.

EQVIDEM nummum æreum Græcum primæ magnitudinis poſſideo, Antonini Pii, qui in averſa habet figuram equeſtrem ornatam galea, quam Corybantis alicujus exiſtimo. Conjecturæ locum dat Lilius Gyraldus. Enumerans enim Idæos Dactylos, qui & Corybantes ſunt Straboni, vnum eorum Damnaneum vocat, quod nomen in meo nummo reperitur, etſi aliquanto contractius: pro ΔΑΜΝΑΝΕΥC enim habet ſolum ΔΑΜΝΕΥC vna minus ſyllaba,

ſyllaba, vt videre eſt in ectypo hic appoſito.



Quicquid ſit, ſub nomine Cabirorum plurima dicata ſunt templa, quorum e numero celeberrimum in Ægypto fuit Herodoto teſte, quod ingredi nemini niſi ſacerdoti fas erat. Illud tamen Cambyſes evertit, & incendit, quamvis Cabirorum iras & indignationem hominibus inexorabiles aſſerat Pauſanias. Quippe non impune tuliſſe milites Mardonii Perſæ, qui in Bœotia ſtativa habuerunt Xerxis ævo. Cum enim eorum quidam Cabirorum ædem introiſſent, vel prædæ cupiditate, vel numinis contemptu, ſubita correptos inſania, partim in mare ſe abjeciſſe, partim e præruptis rupibus præcipites ſe dediſſe fabulantur. Nec minores luiſſe pœnas Alexandri Mag. mi-

lites qui agrum Thebanum devastantes, in idem fanum irruperant, & fulminibus, aut e cœlo missis ignibus exanimatos. *Tantæne vllis Semonibus iræ?*

IX. NVMMVS MYTILENÆVS.

CVM de nummis agamus, qui quodammodo Deorum sunt proprii, non prætermittendus mihi videtur insignis iste Mytilenæorum, præferens ab vna parte caput muliebre turritum, cum inscriptione ΠΡΩΤΗ ΛΕCΒΟΥ ΜΥΤΙΛΗΝΗ. In aversa videre est quasi conventum aut concilium Deorum, his additis verbis, ΟΜΟΝΟΙΑ ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΩΝ.



Frequens in nummis Græcis reperitur dictio, ΟΜΟΝΟΙΑ: per quam vnaquæque gens aut civitas, societatem aliquo fœdere junctam, cum vicinis vrbibus designabat,

adhibitis Numinum iconibus, quæ in earum qualibet colebantur. Sed in nullo alio memini me videre tot figuras. Quinque etenim in noſtro numerantur, quarum media ſedet Cybele Deum mater, quæ in Phrygia, & circumpoſitis minoris Aſiæ partibus, in magna veneratione habebatur, vt etiam apud Mytilenæos: quippe quæ primas tenet in eorum nummo. A dextris Cybeles ſtat cum angue & baculo Æſculapius Pergamenorum patronus, cui adſtat Dea quædam, ſiniſtra demiſſa ſiſtrum tenens, Iſidis ſymbolum perpetuum. Niſi malis eſſe rhombum cum figura ſua quadrilatera oblonga, qui Hecates Byzantiorum Numinis erat inſigne, & quo tortis filis confecto, vtebantur olim maleficæ mulieres, ad deducendam Lunam. A ſiniſtris Cybeles, locum occupant, Diana Epheſia cum ſuis mammis ac verubus: & Nemeſis, adjuncta ſibi ad pedes rota, qualem videmus in quibuſdam Smyrnæorum nummis. De attributis & inſignibus tot Numinum reticeo. Qui plura ſcire deſiderat, adeat Lilium Gyraldum in ſyntagmatibus ſuis. In-

terim mihi ſufficiat in lucem edidiſſe elegantiſſimum numiſma, cujus ne typum quidem alibi videram.



CAPVT SECVNDVM.

Illuſtrium Nummi.



ROXIME ad Deos accedunt Heroës, Reges, vrbium Conditores, qui civilem vitam inſtituerunt. Plures Io. Faber inter Illuſtrium F. Vrſini imagines nobis exhibuit: aliqui tamen ipſum fugerunt vtriuſque ſexus. Primum inter eos CYZICO locum

I.
CYZICVS.

dabimus, qui olim ad oram Propontidis regnavit, & ab Argonautis ad vellus aureum pergentibus, incaute occiſus eſt. Ipſius vultum juvenilem ac venuſtum, capite diademato, refert noſter nummus æreus, ſecundæ magnitudinis, cum nomine ΚΥΖΙΚΟϹ. In averſa viſuntur duæ tædæ, ſerpentibus involutæ, quarum in medio ara cum foco. Inſcriptio ſic legitur: ΚΥΖΙΚΗΝΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ.



Ille igitur ipſe Cyzicus Rex, in antica parte nummi ſculptus eſt, qui nomen ſuum indidit vrbi tantæ inter Aſiaticas Græcas famæ, vt a Ioye in dotem Proſerpinæ datam, aſſerat Appianus Alex. quemadmodum & fabulantur Poëtæ, Siciliam in Plutonis & ejuſdem Proſerpinæ nuptiis novæ nuptæ ab eodem Ioye donatam, pro anacalyptris ſeu anacalypteriis, quæ ſunt exhibita ſponſæ munera, cum retecta primum facie, in virorum conſpectum prodit. Cyziceni itaque Proſerpinam ſummo cultu proſequebantur, præ omnibus aliis Numinibus. Nec ipſi ſoli, ſed etiam Sardiani: quorum geminum numiſma hic obiter ex meo ſcrinio apponere, non ingratum antiquæ rei ſtudioſis fore reputo: præſertim cum plurima ad Deam pertinentia, in vtroque videantur.

II. PROSERPINA.

PRIMVM æreum eſt & maximum, in cujus antica parte, caput muliebre



cum velo, ſub quo corona ſpicata cum papaveribus cernitur, hac prægrandi inſcriptione CΑΡΔΙC. ΑCΙΑC. ΛΥΔΙΑC. ΕΛΛΑΔΟC. Α. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙC. *Sardis, Aſiæ, Lydiæ, Græciæ, prima metropolis.* In averſa, Pluto in quadrigis, caput velo volitante circundatus, ſuæ divinitatis ſymbolo, ſiniſtra ſceptrum tenet, dextra Proſerpinam rapit. In aëre volitat Cupidinis larva quædam; ſub pedibus equorum, jacet vaſculum: annon quaſillus Proſerpinæ, aut calathus floribus colligendis, quibus abundabant prata Ennenſia, vbi ſpatiabatur ΚΟΡΗ, tunc cum Ditis tha-

lamo digna viſa eſt? Inſcribitur nummus ΕΠΙ Σ...ΕΡΜΟΦΙΛΟΥ ΣΑΡΔΙΑΝΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ. Illud numiſma, e maximis vt dixi, cuſum videtur tempore Gordiani tertii. Hermophilus enim ille Sardianorum Præfectus, etiam notatur in averſa parte nummi hujus Imperatoris, apud Occonem in Gordiano tertio. Nec forte totus a ſcopo aberrarem, ſi conjicerem, in eo ſub icone Proſerpinæ, effictam eſſe Tranquillinam ipſius conjugem.

III. PROSERPINA ALTERA.

ALTERVM Sardianorum numiſma item æreum, ſed mediocris magnitudinis,



caput habet fœmineum, partim velo, partim corona turrita inſigne: ipſamque vrbem denotat addito nomine ΣΑΡΔΙΣ. In averſa videre eſt figuram Proſerpinæ, ornatu ſingulari decoram, & ſtantem inter ſpicam frumentariam, ac papaver, cum inſcriptione ΣΑΡΔΙΑΝΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ. Sed de

nummis hiſce duobus, qui integrum commentarium exigerent, paucula hæc dicta ex occaſione ſunto.

Ad Cyzicenum noſtrum redeamus. Ejus averſa in parte duæ illæ tædæ pineæ, in Ætna monte accenſæ conſpiciuntur, quibus vſa Ceres, a duobus etiam ipſis anguibus vecta, filiam a Plutone raptam per orbem quæritabat. De pulchritudine & amplitudine Cyzicenæ vrbis mira *Lib. 12.* Strabo, vbi eam confert cum Rhodo, Maſſilia, & Carthagine. Sed Florus in Mithridatico, eam alteram Romam appellat, & nobilem civitatem, quæ arce, mœnibus, portu, turribuſque marmoreis, Aſiaticæ plagæ littora illuſtrabat. Sozome- *Lib. 5. cap. 14.* nus aſſerit eam nobilitatam privilegio cudendæ monetæ Imperialis: ſed longe ante ipſius tempora, ſtateres Cyziceni in pretio habiti ſunt, quod eleganter ſcalpti eſſent. Itaque nil mirum ſi tam præclaræ vrbis conditor Cyzicus, apud poſteros commendatur.

ORDI-

ORDINE temporum ſequitur Smyrnæus nummus, æreus item, & ſecundæ magnitudinis. In eo figura muliebris medio corpore, capite turrito, dextra bipennem in humero geſtat. Inſcript. CMYPNA. In averſa, graditur Leo, CMYPNAIΩN. IV. SMYRNA AMAZON.



Si ſola corona turrita inſignis eſſet hæc fœmina, Cybelen Deum matrem, aut vrbis Smyrnæ ſymbolum eſſe crederem: ſed bipennis hæc qua armatur, omnino mihi perſuadet, hic repræſentari Amazonem quæ Smyrnæ nomen dedit. Leo in averſa parte, virtutem & fortitudinem bellicam Amazonum, & ejus præcipue quæ vrbem iſtam condidit, deſignare non immerito credi poſſit. Scio equidem Amazonas a multis pro nugis reputari, qui & Smyrnam ab Ionibus aut Æolibus conditam arbitrantur. Sed alii earum irruptionem comme-

D

morant a partibus Scythicis, circa annum mundi ter millesimum : quo tempore occupatis pluribus Asiæ minoris provinciis, plurimas vrbes condidisse dicuntur, & præcipue SMYRNAM, ex illustri Amazone denominatam. Quin & Strabo refert, vrbes quasdam Asiæ, Amazonum esse cognomines, Ephesum, Smyrnam, Cumam. Et de Smyrna præsertim hæc habet : Σμύρνα δ' ἐστὶν Ἀμαζὼν ἀφ' ἧς τοὔνομα καὶ τοῖς ἀνθρώποις καὶ τῇ πόλει, *Smyrna Amazon fuit, a qua nomen hominibus vrbique factum.* Annon liceat tantæ autoritati assentiri nummo teste firmatæ ?

Lib. 12.

Lib. 14.

V.
SMYRNÆVS ALTER.

INTER alios Smyrnæorum nummos, aureum vnum didrachmum possideo, qui ab vna parte capite muliebri turrito insignitur, sine vlla inscriptione. In aversa habet figuram muliebrem stantem, cum calatho in capite, quæ sinistro brachio columnæ innitens, victoriam eadem manu gestat, cum inscriptione, ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ ΠΡΥΤΑΝΕΙΣ.



Non caput illud turritum, pro Cybeles aut vrbium ſymbolo accipi ſolitum; non figura illa ſtans, cujus papilla vnica ſiniſtra nuda, Amazonum vnam repræſentare videtur, apud quas dexteram quamque a teneris annis comburi moris fuit, vt arcus tendendi liberior eſſet facultas: non hæc, inquam, induxerunt, vt hujus nummi ſpecimen exhiberem. Sed dictio illa ΠΡΥΤΑΝΕΙΣ, quæ rarior in nummis & inſcriptionibus, ac ſupremum magiſtratum Smyrnenſem deſignat. Qui enim apud Romanos, CONSVLES; apud Carthaginienſes, SVFFETES: apud Smyrnæos, & alios Græciæ populos, ΠΡΥΤΑΝΕΙΣ erant: quo numero, non ita mihi compertum: niſi quod Athenis quinquageni per vices, quoquo menſe ex concilio quingentorum aſſumebantur. Hinc & ΠΡΥΤΑΝΕΙΟΝ Athe-

nienſis curia, ſive ædes publicæ, in quibus judices magiſtratuſque conſultabant: vbi & cives de Republica bene meriti publico ſumptu, qui honos erat maximus, alebantur.

VI. IDRIEVS.

EN argenteum tetradrachmum, in quo ab vna parte caput Apollinis ſeu Solis, ſine inſcriptione; ab altera, figura ſtolata ſtans, dextra malleum ſive bipennem tenens, ſiniſtra haſtam, cum nomine ΙΔΡΙΕΩΣ.



Hic nummus in notitiam IDRIEI prius incogniti me induxit, & ad inveſtigandam ipſius ſtirpem & gentem me compulit, quæ ſic ſe habet. Hecatomnus Cariæ princeps, quinque liberos reliquit, ſui regni ſibi invicem ſucceſſores: Mauſolum, & Artemiſiam ſororem, qui more apud barbaros

recepto, juncti matrimonio ſunt: Idrieum, & Adam ſororem, item conjuges: & Pexodorum. Mauſolus major natu, prior Caribus imperavit; eoque mortuo, Artemiſia regni habenas ſuſcepit biennio, quo ſepulchrum illud inter præcipua totius orbis miracula decantatum perfecit, conjugalis amoris præclarum monumentum. Ei ſucceſſor factus eſt IDRIEVS qui nummum noſtrum cudit, cum Ada ſorore & conjuge, an. II. Olymp. CVII. Cumque ex inſtituto majorum, Perſarum amicus bellique ſocius eſſet, ab Artaxerxe Rege ſollicitatus, terreſtres ſimul & navales copias conſcripſit, vt bellum inferret Cypri Regibus, qui ab imperio Perſico defecerant. Quod vt perficeret, & potentiæ ſimul ac fidei teſtimonium exhiberet, breviſſimo tempore XL. triremes adornavit, quibus VIII. millia mercenariorum impoſuit, atque in ſubſidium Regis Perſici miſit verſus Cyprum inſulam: ſicque Artaxerxes, ope amici & vicini principis, rebelles Cyprios ſubegit. Eo poſt ſeptem annos in imperio exactos ſublato, Ada vxor ſuperſtes, qua-

tuor annos regnavit, donec illam Pexodorus fratrum minimus regno expulit. Hic Persico imperio addictissimus, principatum tenuit annis quinque, vsque ad expeditionem Alexandri Magni, qui subactis Asiæ minoris provinciis, ADAM IDRIEI quondam nostri conjugem, in regnum restituit, ac tanta veneratione prosecutus est, vt eam pro matre habuerit. Hæc ex Diodoro Siculo, Plutarcho, & aliis. Caput Apollinis in nummo Idriei Orientem designat, vbi Sol pro Deo habebatur. Figura stans in aversa, mihi nondum cognita: nisi sit Deus aliquis, aut IDRIEVS ipse, cujus nomen ibidem exaratum est.

VII. SEVTHES. NVMMVM æreum vides mediocris magnitudinis, in quo caput barbatum, diademate cinctum, fabricæ barbaræ, sine inscriptione. In aversa, figura equestris, qualem videre est in quibusdam Philippi, & Alexandri Macedonum nummis æreis, cum verbo ΣΕΥΘΟΥ, quod SEVTHEM Thracum Regem innuit.



Hic anno primo ab Alexandri M. morte lacessitus a Lysimacho, cui Thracia cum finitimis ad mare Ponticum gentibus cesserat, cum XX. peditum & IIX. equitum millibus sese tutatus est, acerrima inita pugna, ex qua vterque magna suorum strage, cum ancipiti victoria recessit, ad majores belli apparatus, ni pax intercessisset, faciendos. Decennio post, redintegrato bello, SEVTHES Antigoni partes secutus, & Callantianis, qui a Lysimacho defecerant, opem ferens, ipsum Lysimachum Æmi montis transitu prohibiturus accessit: vbi acri commisso prælio, multis vtrimque occisis, rursum æquo Marte discesserunt. Quid sibi velit eques in aversa, pro comperto non habeo: nisi forte Thraces equitatu pollere significet.

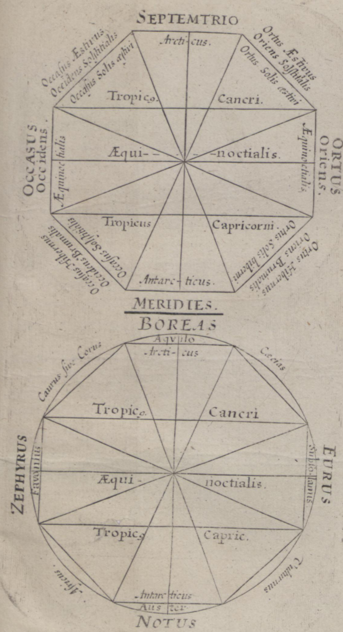
VIII. Rhoemetalces.

SED ne tam leviter a Thracia digrediamur; de aliis regum Thracum nummis, quos possidemus, agere, quamvis ab ævo *Seuthæ* tribus circiter sæculis distent, non alienum judicavimus. Eorum nomina RHOEMETALCES, COTYS, & RH SCVPORIS, quorum historiam ex Dione & Tacito sic colligo. Cum Rhescuporis Cotyis senioris filius, M. Bruti primum adjutor, postea desertor, a Vologeso natione Besso victus necatusque esset: RHOEMETALCES noster, ejus tutor & patruus, ab eodem Vologeso exercitu spoliatus, & ad fugam compulsus est. Sed Romani qui eumdem alias contra Bessos M. Lollio duce defenderant, L. Pisonem Pamphyliæ præfectum miserunt, vt ei suppetias ferret: qui Bessos & alios defectionis socios populos, partim ad deditionem compulit, partim prælio devicit, & iterum rebellantes in servitutem redegit. Hujus beneficii non immemor Rhœmetalces, vicissim Romanos ingenti & periculoso bello, a Dalmatis & Pannoniis impetitos, adeo vt metueretur ne



Scoticæ mill.	10 20 30 40 50	100	150	200
Gallicæ leucæ.	5 10 15 20 25	50	75	100
Horariæ leucæ.	5 10 15 20	30 40	50 60	70 80
Hispanicæ leucæ.	$17\frac{1}{2}$	35	$52\frac{1}{2}$	70
Germanic. mill.	5 10 15	30	45	60
Scandicæ mill.	2 4 6 8 10	20	30	40

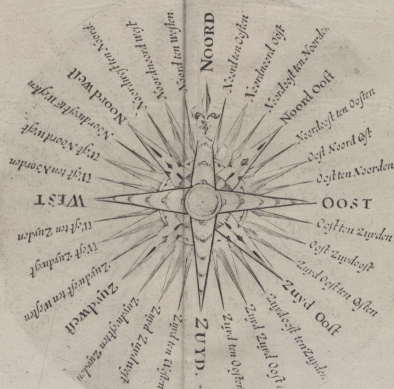
Ad pag. 33. ad lit. A.



Ad lit. B.



Ad lit. C.



Typus intervallorum variarum gentium. Ad paginam 34.

Gradus.	1	2	3	4
Russica mill.	20 40 60 80	120 160	200 240	280 320
Ital. mill.	10 20 30 40 50 60	90 120	150 180	210 240
Anglica mill.	27½ 55	82½ 110	165	220
Scotica mill.	10 20 30 40 50	100	150	200
Gallicæ leucæ.	5 10 15 20 25	50	75	100
Horariæ leucæ.	5 10 15 20	30 40	50 60	70 80
Hispanicæ leucæ.	17½	35	52½	70
Germanic. mill.	5 10 15	30	45	60
Scandicæ mill.	2 4 6 8 10	20	30	40

32 A

ne Italiam ipſam invaderent, totis viribus adjuvit, & ſub auſpiciis Tiberii, qui ex Germania Auguſti juſſu in Pannoniam advolarat, Barbaros primum levi prælio ſuperavit, deinde in Macedoniam irrumpentes, junctis cum fratre Rheſcuporide copiis, ingenti prælio attrivit ac delevit. Ex eo, Auguſto percarus extitit RHOEMETALCES dum vixit, qui viciſſim vt ſuam erga imperatorem obſervantiam teſtaretur, nummum æreum ſecundæ magnitudinis percuſſit, quem exhibemus.



In eo ab vna parte caput Auguſti, cum inſcrip. ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ. In altera, duo capita viſuntur, Regis ipſius & vxoris, ſeu potius ejuſdem Auguſti & Liviæ, additis verbis ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΡΟΙΜΗΤΑΛΚΟΥ. Alium poſſidet Illuſtriſſimus Lomenius cum quatuor capitibus, videli-

cet addito capite Liviæ a parte Augusti, cum signo Capricorni. Sed & memini me videre alterum, apud Magnum Hetruriæ Ducem, quinto capite insignem, nempe Veneris, a parte Augusti & Liviæ.

IX. Cotys.

RHOEMETALCE mortuo Augustus ejus officiorum memor, Thraciam omnem inter COTYM ipsius filium, & RHESCVPORIDEM Rhœmetalcis fratrem dividens: huic quicquid incultum & hosti vicinum, tradidit; quod illi esset ingenium atrox, avidum, & societatis impatiens. Cotyi, quia pollebat ingenio miti & amœno, attribuit quicquid pingue, excultum vrbibus, & pagis refertum, ac Græcis conterminum. Ipse enim litteras & Poësim callebat. Hinc Ovidius qui in ejus regno exulavit, ad eum scripsit,

Eleg. 9. lib. 2. de Ponto.

Neve sub hoc tractu vates foret vnicus Orpheus,
Bistonis ingenio est terra superba tuo.
Ad vatem vates orantia brachia tendo.

En Cotyis ipsius argenteum didragma.



Ab vna parte caput diadematum vides regis, vt colligitur ex inſcript. ΒΑCΙΛΕΩC ΚΟΤΥΟC. In altera, caput laureatum incognitum, niſi ſit Auguſti, cum litteris Θ. Κ. Φ. quæ an ſint numerales, & æram quandam computent, an explicari poſſint, ΘΕΟC ΚΑΙCΑΡ ΦΙΛΟC, arbitrii tui eſto.

X. RHESCVPORIS.

RHESCVPORIDIS nummus ferreus, ſecundæ magnitudinis, ab vna parte diadematum caput refert ipſius, vt innuit inſcript. ΒΑCΙΛΕΩC ΡΗCΚΟΥΠΟΡ. In altera caput laureatum incognitum, cum tribus notis Α Α Φ.



Dubitavi, fateor, an hunc ſculpendum tra-

derem: adeo enim rudis & inconcinnus eſt, & ab imperito artifice olim cuſus, vt vix aliquid hominis in hiſce capitibus deprehendas. Verum id a me tandem obtinuit inſcriptio, qua reguli iſtius nomen quo ſcribendum modo ſit, edocemur. Siquidem apud Romanæ hiſtoriæ ſcriptores, mire variatum eſt in iſto nomine, vt optime notavit Lipſius. Dio enim ΡΑΣΚΥΠΟΡΙΝ, Velleius *Rhaſcupolim*, Suetonius & alii *Thraſcypolim*, ſolus Tacitus RHESCVPORIM vocat, vt in nummo. Hic ſuo vſus ingenio, nec parte regni quæ illi ceſſerat contentus, Cotym nepotem adgreditur, primo occulte & cunctanter ſub Auguſto, quem vindicem metuebat; deinde aperto bello ſub Tiberio. At quemadmodum Auguſtus, vt ait Suetonius, *Reges ſocios etiam inter ſemetipſos neceßitudinibus junxit, promptißimus affinitatis cujuſque atque amicitiæ conciliator & fautor, nec aliter vniverſos, quam membra parteſque imperii, curæ habuit:* ita Tiberius metuens, ne ſemel compoſita turbarentur: regibus præcepit, ab armis diſcederent, quæ ſtatim a Cotye dimiſſa ſunt.

cap. 48.

Sed ſimulans RHESCVPORIS ſe velle de controverſiis colloquio tranſigere, poſtulat vt in locum eundem, fœderi ſanciendo conveniant, & tracto in multam noctem convivio, incautum Cotym in vincula conjicit: atque omni Thracia potitus, ſcripſit ad Tiberium, ſtructas ſibi inſidias a Cotye, quem prævenire coactus ſit. Cumque reſcripſiſſet Tiberius, vt tradito proprætori Myſiæ Cotye, ipſe ad cauſam dicendam veniret: occidi Cotym jubet, mortemque ſponte ſibi ab ipſo conſcitam ementitur. Non tamen artes Tiberianas eluſit. Nam Pomponius Flaccus regi amiciſſimus, ideoque ad fallendum aptior, in Thraciam miſſus, eum per ingentia promiſſa perpulit, vt præſidia Romana intraret, atque addita gravi cuſtodia, in vrbem traxit. Ibi ab vxore Cotyis accuſatus in ſenatu, damnatur & regno privatur: atque Alexandriam devectus, illic, an fugam tentans, an ficto crimine, interficitur. Thracia in Rhœmetalcem filium, quem paternis conſiliis adverſatum conſtabat, & in liberos Cotyis dividitur: iiſque nondum adultis, Trebellie-

nus Rufus datur, qui regnum administraret, secundum mentem Augusti, qui vt ait idem Sueton. *Rectorem solitus est apponere, regibus ætate parvis ac mente lapsis, donec adolescerent aut resipiscerent.*

cap. 48.

XI. PYTHONICE.

SED quoniam vxoris Cotyis facta est mentio, omittere non possum apud me reperiri denarium argenteum, cum capite Tiberii: cujus aversa in parte, visitur libra cum lancibus, & hisce notis, ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΠΥΘΩ.........ΥΟΣ.



Quæ mihi suspicionem movent, hunc nummum forte in gratiam Tiberii, & ad designandam ejus æquitatem, a regina vxore Cotyis percussum, hocque modo ejus inscriptionem resarciri posse, ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΠΥΘΩ, vel ΠΥΘΩΝΙΚΗ, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΚΟΤΥΟΣ. Vt enim Pytho, nomen est fœminis conveniens apud Græcos, nempe Deæ Sua-

dæ, & Dianæ ipſi ex Pauſania: ita Pythonice dicta reperitur Amaſia quædam Harpali, quam Athenis evocarat ipſe apud Diodorum. Patere lector conjecturam in ſemeſo nummo, & vetuſtate prope conſumpto. *Lib. 17.*

QVIN & liceat mihi hic apponere nummum argenteum drachmalem, minus cognitum fateor, ſed rarum, & quem Thracium exiſtimo ex cælatura & fabrica ſuperioribus ſimili. Habet ab vna parte caput barbarum, diadematum, cum inſcriptione ſolida, ΒΑCΙΛΕΩC ΙΝΙΝΘΙΜΗΥΟΥ. ab altera caput æque inſulſum, cum corona laurea, & notis, Α. Κ. Φ. XII.



Quis ille ſit regulus ININTHIMEVVS aut THIMEVVS, antiquariorum diſquiſitioni permitto.

XIII.
HERODES
CHALCI-
DENSIS.

A THRACIBVS ad Iudæos converti-mur, in gratiam præclari numiſmatis, ab HERODE Chalcidis rege percuſſi, cujus explicationi pauca hæc præmitto. Herodes Agrippa ſenior, a quibuſdam Magnus appellatus, filius Ariſtobuli, quem pater Herodes Aſcalonita peremit, tantum Caio Caligulæ adhuc Cæſari familiaris extitit, vt in lectica cum eo iter agens, Tiberio celerem mortem optaret, quo Caius citius imperio potiretur. Quod cum reſciſſet Tiberius, eum in carcerem detruſit. At mortuo opportune Tiberio, Caius Agrippam carcere liberatum, regem Iudææ conſtituit, eique catenam auream ejuſdem ponderis atque ferream, qua detentus fuerat, dedit, & jus etiam conceſſit, in templum Hieroſolymitanum, in ſacerdotium, & res ſacras: tantaque amicitia inter eos coaluit, vt vulgo Romæ jactaretur, Agrippam cum Antiocho Commageno, ipſum Caium ad tyrannidem inſtituere. Nec minori apud Claudium gratia valuit, cui poſt Caium occiſum, egregiam in adipiſcendo impe-

imperio operam præstitit. Ab eo enim impetravit regnum Chalcidis ad Libanum, HERODI fratri suo, cujus gratia regum Iudæorum familiam attigimus. Hic postquam Agrippa (cujus filiam Berenicen in matrimonium acceperat) Cæsareæ ab Angelo percussus interiit, vt narrat D. Lucas: *Act. 22.* plurima item a Claudio obtinuit, & eadem qua frater potentia, Iudæorum summos Pontifices pro arbitrio mutavit, quod jus in successores vsque ad excisa Hierosolyma transmisit. Quo fit, vt minime mirum videri debeat, relictum esse ab eo grati animi monumentum, nummum insignem æreum secundæ magnitudinis, in quo Claudii studiosus dicitur, φιλοκλαύδιος. eum ecce, cujusmodi est, repræsento.



Ab vna parte vides caput senile Herodis, fascia regali præcinctum, cum inscriptione

mutila ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΗΡΩΔ..........ΔΙΟΣ. In aversa, ΚΛΑΥΔΙΩ ΚΑΙΣΑΡΙ ΣΕΒΑΣΤΩ. ΕΤ. Γ. in medio coronæ laureæ. Inscriptionem capitis sic repono, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΗΡΩΔΗΣ ΦΙΛΟΚΛΑΥΔΙΟΣ, tum ex conjectura rationi vt mihi videtur consentanea, & eo modo quo epithetum ΦΙΛΟΡΩΜΑΙΟΣ, cernitur in nummis nostris Ariarathis & Ariobarzanis regum Cappadocum: tum ex Occone, qui nummum istum vidit, nec pervidit; habet enim in Claudio, ΒΑϹΙΑ ΗΡΩΔΗϹ ΦΙΛΟϹ. sed inconcinne, vt patet.

HERODE Chalcidensi mortuo sub an. VIII. Claudii, Agrippa junior, ejus nepos, & filius Agrippæ senioris, Romæ in aula imperatoria educatus, princeps Chalcidis factus est, addita postmodum Tetrarchia Trachonitidis, dum Iudæa sub præsidibus Romanis remansit, quibus militavit ad vsque excidium Hierosolymitanum. Iste plures nummos sub nomine & vultu Vespasiani, Titi, & Domitiani percussit, quorum quatuor apud me reperiuntur sub diversis typis. Sed quia non sunt ex rarioribus, &

ipſius Agrippæ ſolum nomen, velut monetarii, in averſa parte reperitur, hic exhibendos non cenſemus. Vt nec alterum, quem Agrippa pater, ſub nomine & capite Caii percuſſerat, in cujus averſa parte ſtat Victoria cum nomine regis.

SVPERIORVM temporum principibus, addemus regem inferioris ævi, HILDERICVM Vandalum. Ipſius nummum argenteum, denario paulo minorem adſecuti ſumus, in quo caput imberbe, diadematum, cum inſcript. D. N. HILDERIX REX. In averſa, viſitur figura muliebris ſtans, vtraque manu ſegetes protendens, cum inſcript. FELIX KART. XIV. HILDERICVS.



Dubitari non poteſt, quin nummus iſte, HILDERICVM Vandalorum in Africa regem penultimum repræſentet, quem de Eccleſia Catholica bene meritum multi prædicant. Cum enim Traſamundus, cui ſuc-

cessit, Arianæ perfidiæ cultor, vt sine cæde & sanguine fidem orthodoxam labefactaret, & occultis veluti cuniculis in eam grassaretur, sineret Episcopos, dum viverent, præesse sibi subjectis Ecclesiis, hac lege, ne quis in locum defunctorum subrogaretur; scilicet vt ipsæ orthodoxorum Ecclesiæ, paulatim orbatæ pastoribus conciderent: prospicientes Episcopi, hac arte desolandas Ecclesias, præsulibus mortuis alios contra regis mandatum suffecerunt. Quod ille inique ferens, ducentos amplius Episcopos Catholicos, ex omnibus Africæ provinciis, in Sardiniam insulam deportavit. Sed eo mortuo HILDERICVS, qui a Trasamundo sacramento obstrictus fuerat, ne rex factus Catholicos restitueret, vt sacramenti religionem minus lædere videretur, priusquam regnum capesseret, omnes ab exilio reduci præcepit. Elapsis aliquot annis, Athalaricus in Italia rex, specie vindicandæ Amalafridæ Trasamundi quondam vxoris, quam ad mortem adegerat HILDERICVS, in eum concitavit Gilimerem consobrinum, qui HILDERICVM regno priva-

vit, atque in vincula conjecit anno regni ſeptimo. Tandem cum Iuſtinianus imperator, in facinus illud inquireret, Gilimer quæſtionem non ferens, ac minas pertimeſcens, HILDERICVM interfecit, cujus perfidiæ mox pœnas luit, bello impetitus a Iuſtiniano, duce Beliſario; qui devictis Vandalis, & extincto eorum imperio Africano, captum Gilimerem Conſtantinopolim deduxit, & imperatori in throno ſedenti, cum liberis obtulit, acto magnificentiſſimo triumpho.

Quod ad averſam numiſmatis partem attinet, figura muliebris, in manibus ſpicas frumenti habens, vbertatem Africæ, & præſertim agri Carthaginienſis, deſignat: cujus ergo FELIX appellatur CARTHAGO, etiam in nummis Diocletiani & Maximiani Augg. in quibus ſimilis fere figura reperitur, dextra ſpicas gerens, ſiniſtra papavera. Sane Africæ fertilitatem commendat Æl. Spartianus in Severo & in Peſcennio Nigro, dum ait Severum in illam provinciam legiones miſiſſe ne occuparetur a Nigro, ac ille Populum Rom. penuria rei

frumentariæ perurgeret. Sed nihil magis appositum, quam quod in Alexandro tyranno, eruditissimus, & nunquam satis laudatus Tristanus noster, refert ex Tertulliano, & Martiano Capella, quorum prior Carthaginienses vocat VETVSTATE NOBILES, NOVITATE FELICES. Et Capella Carthaginem appellat *Inclytam pridem armis, nunc* FELICITATE REVERENDAM, & BEATAM VRBEM ELISÆ. Adeo constat Carthaginem, ex quo per Iulium Cæsarem restaurata fuit, & facta Colonia Romana, pristinæ cladis oblitam, & hac FELICITATIS laude insignitam fuisse.

Lib. de pallio.

Lib. 6.

Lib. vlt.

XV. PTOLEMÆI DVO ET CONIVGES.

SED ad superiora tempora revertamur. Hubertus Goltzius in Insulis Græciæ, agens de Deliorum numismatis, aureum vnum exhibet, in quo ab vna parte, visuntur duo capita iuncta, Apollinis & Dianæ, cum voce ΘΕΩΝ: ab altera, eadem capita, cum verbo ΑΔΕΛΦΩΝ, *Deorum fratrum.* Nummum, quem hic damus, quamprimum noster factus est, ipsum putavimus esse Goltzianum. Sed vbi inspeximus accu-

ratius: in inſcriptione ſimili, capita omnino diverſa deprehendimus. Quippe diademate, ſeu faſcia regali, præcincta ſunt, quod Deorum iconibus tribui non ſolet: nec vllum ejus eſt in Goltzii nummo veſtigium. Aureus eſt item noſter & drachmalis, atque ab vna parte, cum voce ΘΕΩΝ habet duo capita, PTOLEMÆI LAGIDÆ cum diademate, & BERENICES conjugis. In altera cum verbo ΑΔΕΛΦΩΝ, capita PTOLEMÆI filii cognomento PHILADELPHI, item diademati, & ARSINOES ſororis ſimul & conjugis.



Nolim exiſtimes, nos temere & inconſultius, ejuſmodi vultus deſignare & denominare: eoſdem enim cum ſuo quemque nomine, ſeorſim in aliis nummis, & vidimus, & penes nos habemus, excepto Philadelpho; a quo tamen cuſum hunc præclarum nummum exiſtimo. Mira produnt hiſtorici de mutua pietate vtriuſque Ptolemæi, parentis &

filii; & de concordia, qua ſimul Ægypti regnum adminiſtrarunt. Siquidem Ptolemæus primus Soter dictus, anno regni XXXIX. cum magna rerum geſtarum gloria, reliquos Alexandri M. comites & ſucceſſores anteiret, & adhuc optima corporis & animi valetudine frueretur: inaudito exemplo, Philadelphum filium ex Berenice poſtrema vxore, poſthabito altero natu majore ex Eurydice priore conjuge, regem renuntiavit: & quod juveni amorem populi conciliavit, inter ejus aulicos quaſi privatus, biennio ſuperſtes vixit: idque neglecto Demetrii Phalerei conſilio, qui Soteri ſuper imperii abdicatione conſulenti, amice & libere reſponderat: *Si alteri dederis, ipſe non habebis.* Hæc abdicatio, & altera eodem fere tempore a Rege Babyloniæ Seleuco facta, vxoris Laodices, in gratiam Antiochi filii, qui eam deperibat, Tragici effatum deſtruit.

Nec regna ſocium ferre, nec tadæ ſciunt. Philadelphus interim mortuos parentes PTOLEMÆVM & BERENICEN venerabundus, DEORVM numero adſcripſit: quod

quod jam ante viginti annos Rhodii fecerant, erga Ptolemæum ipſum Lagidem. Cum enim ejus auxiliis, gravi obſidione, qua premebantur a Demetrio Poliorcete, ſoluti eſſent: omnem in referenda ei gratia modum exceſſerunt. Siquidem miſſis in Libyam theoris, ex Ammonis oraculo ſciſcitati ſunt, an PTOLEMÆVM vti DEVM venerandum cenſeret: quo annuente, lucum in vrbe illi conſecrarunt, quadratum extructis porticibus, eumque locum ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΝ indigetarunt.

In altera parte nummi, habes PHILADELPHVM cum ſorore ARSINOE, quam ſibi more a Perſis accepto, matrimonio junxerat. Hæc antequam pareret, diem ſuum obiit: & ab ea ARSINOITIS Præfectura in Ægypto nomen obtinuit, vt refert Pauſanias. Aliam quidem ejuſdem nominis Arſinoen duxerat, filiam Lyſimachi, ex qua Evergetem ſuſcepit. Sed ſororis conjugis facies, in nummo delineata eſt, vt patet ex verbo ΑΔΕΛΦΩΝ. Quod ad PHILADELPHVM pertinet, vix principem alterum repereris, tot tantiſque lau-

dibus cumulatum, ab vniversis cujusque nationis & religionis viris gravissimis. Inter alios Philo, illum virtutibus regiis, supra omnes ætatis suæ, superiorumque sæculorum principes, nobilem prædicat. Tertullianus ipse in Apolog. Ptolemæorum eruditissimum vocat, & omnis literaturæ sagacissimum. Equidem celeberrima, quam collegit, bibliotheca, & sacrarum scripturarum interpretatio, quam per LXXII. seniores Iudæos immensis sumptibus, & singulari magnificentia & comitate fieri procuravit, gloriam illi peperit immortalem. Sed ea, quoniam ad nummum nostrum nihil quidquam pertinent, reticemus.

l. 2. de vit. Mos.

Quatuor illustres fœminas, quarum nummos plurimi facio, hic non omittendas censui.

XVI.
PHTHIA.

PRIMVS habet caput muliebre, obductum velo, sub quo florida veluti corona visitur, & facies majestate gravis, cum verbo ΦΘΙΑΣ. In aversa, fulmen cum inscript. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΥΡΡΟΥ.



Dubitavi primo an eſſet ſymbolum Phthiæ, primariæ vrbis Phthiotidis provinciæ in Theſſalia: ſed ejuſmodi vrbium & provinciarum icones, vt plurimum cum turrita corona depinguntur. Secundo, an eſſet aliquis vultus effictus ad libitum monetarij, pro numine quod in iis locis celebretur, vt Iunonis Reginæ, quam ſimul cum Iove Dodonæo in Epirotarum nummis videmus. Tandem, an certæ alicujus mulieris eſſet effigies. Quare audito, poſſe peritos pictores diſcernere, quæ fictitiæ ſint imagines, quæ ad verum aliquem vultum expreſſæ: conſulendos mihi ſuper ea re inſignes noſtræ picturæ principes putavi. Hi porro ſuffragati ſunt conjecturæ meæ, de vultu naturali PHTHIÆ filiæ Menonis Theſſali, qui in Lamiaco bello, vir fuit magni nominis: præſertim cum PHTHIA

fuerit vxor Æacidæ regis Epiri, & mater Pyrrhi, qui in aversa denominatus, sententiæ meæ favere videtur. Neque absurdum etiam esset, hanc reginam sub imagine Iunonis, cum florida corona repræsentari: cum non sit insolens in nummis, illustrium vultus sub Deorum iconismo delineari. Antonia Drusi, Agrippina Claudii, Sabina Hadriani, cum corona spicata in modum Cereris visuntur apud me, in ære, argento, auro: atque ita delineatas reperies apud Æneam Vicum, in Augustarum imaginibus.

XVII. AGRIPPINA CLAVDII.

QVIN & possideo nummum Græcum æreum, primæ magnitudinis, in quo caput AGRIPPINÆ Claudii effictum est, sub icone Cybeles, cum inscriptione, ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΥΠΕΡΙΩΝ ΣΕΒΑΣΤΟΥ.



Quamvis enim desit illi nomen Agrippinæ: abunde tamen suppleri creditum est ab Antiquariis nostris, tum per verba ΚΛΑΥΔΙΟΥ ϹΕΒΑϹΤΟΥ, quæ in hoc casu regi non possunt nisi ab AGRIPPINA conjuge Claudii Augusti: tum per quamdam similitudinem vultus, qui principem istam fœminam referre videtur in nummo; cujus in aversa parte colossus capite radiato, coronam trophæo imponit, cum verbo ΔΙΔΡΑΧΜΟΝ.

SED vix possum omittere eximium nummulum, tertiæ magnitudinis, itidem meum, percussum vultu Liviæ, seu Iuliæ Augustæ, & nomine Dianæ sub inscript. ΑΡΤ. ΣΕΒΑ. hoc est ΑΡΤΕΜΙΣ ΣΕΒΑΣΤΗ. In aversa, videre est cervum Dianæ Ephesiæ, vt in quibusdam Augusti nummis. XVIII. LIVIA AVGVSTI.



Omitto plurimos alios tam ſuperioris, quam inferioris ævi, ex quibus conſtat illuſtres perſonas, in nummis ſæpiſſime habitu Deorum repræſentari: ac proinde nomen ΦΘΙΑΣ in nummo expreſſum, matrem Pyrrhi poſſe deſignare, etiam Iunonis habitu, mihi perſuadeo. Quod ſi non arrideat opinio noſtra, rejiciatur nummus inter Dearum imagines ſuperius exhibitas.

XIX.
ALEXANDER
EPIROTA.

INTERIM non ignoramus ſimilem nummum reperiri apud Parutam in ſua Sicilia, ſed ſine explicatione vt ſolet: fulmen in averſa fuit ſymbolum regum Epiri. Patet ex nummo aureo perraro didrachmo ALEXANDRI fratris Olympiadis in Lucania occiſi, quem plurimi facio, & cujus ectypon præbeo. Habet in antica caput Iovis Dodonæi; in averſa, fulmen cum ſpiculo, aſtro, & inſcript. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΤΟΥ ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΥ.





Ille enim ALEXANDER EPIROTA avunculus Alexandri Magni, fuit filius NEOPTOLEMI.

SECVNDVS nummus habet caput reginæ cujuſdam CLEOPATRÆ, ornatum elephantina proboſcide, cum inſcript. ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΚΛΕΟΓΑΤΡΑΣ. In averſa, viſitur aquila expanſis alis, fulmini ſupervolitans, cum inſcript. mutila. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΓΤΟ.·.·.·.·.ΟΥ. ſcilicet ΓΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. XX. CLEOPATRA PHYSCONIS.



Extra omnem controverſiam eſſe debet, hanc CLEOPATRAM Ægypti reginam fuiſſe, non ſolum ex Ptolemæi regis nomine Ægyptiis regibus familiari: ſed etiam ex inſigni aquilæ, eorum nummis inſculpi ſolito. Vnde ſequitur, non eſſe Cleopatram illam Syriæ reginam, quæ ex Ptolemæorum gente oriunda, primum Alexan-

dro Balæ, dein Demetrio Nicanori, postea etiam ipsius fratri Antiocho Sideti nupsit: ac tot cædibus & sceleribus famosa fuit, vt nata exitio Syriæ dicatur: in cujus nummis, & legitur nomen Antiochi Syriæ regis. Nec minus certum mihi est, vultum illum minime esse Cleopatræ M. Antonii, ex comparatione nummorum, quos possidemus æreos & argenteos. Reliquum est, vt inter reginas Ægyptias, quæ plures sunt ejus nomenclaturæ, inspiciamus quænam nostra sit. Præcipua potest esse controversia de Cleopatra Magni Antiochi Asiæ regis filia, quæ Ptolemæo Epiphani Ægyptio nupsit. Hanc Daniel vocat *Filiam fœminarum*, id est, formosissimam: & ab ea deinceps omnes Ægypti reginas, Cleopatræ nomen sumpsisse quidam autumant. Dubitari etiam posset de Cleopatra ipsius filia, quæ Ptolemæi Philometoris, & Ptolemæi Evergetæ fratrum suorum deinceps conjux extitit. Sed neutra mihi videtur cum tanta potestate rerum potita, vt nummis vultum suum imprimeret, præterito vultu regum, quorum ævo superstes fuit.

cap. 11. vers. 17.

At

At CLEOPATRA Philometoris & hujus postremæ filia, Cleopatræ regum Syriæ conjugis soror natu minor, multis prærogativis aucta est: quibus facile adducor, vt eam credam sibi nummorum cudendorum facultatem, neglectis regibus, arrogasse, ipsiusque esse nostrum nummum. Ptolemæus enim Evergetes, aliis Phiscon, conjux & patruus, moriens ipsi regnum reliquit, & ei ex liberis quem illa legisset: inconsulto sane testamento, & majoris natu jure in regnum violato, vt mulieri adblandienti gratum faceret: cujus etiam amore percitus, priorem vxorem Cleopatram repudiarat, ejusdem matrem ex Philometore.

Cum ergo CLEOPATRA nostra, postrema Evergetis seu Phisconis vxor, regnum in potestate haberet, & in minorem filium Ptolemæum Alexandrum pronior esset: majorem tamen Ptolemæum Lathurum eligere, a populo compulsa est. Sed illum regni socium non ferens, & novercali plusquam odio prosequens, turbare non destitit, donec elapsis annis pluribus,

duabus ejus vxoribus tractu temporis abductis, populo concitato extorrem egit, accersito specie tenus in ejus locum, juniore fratre Alexandro. Nec filium expulisse contenta, Cypri exulantem bello adegit, vt in Syriam confugeret. Interim Alexander, qui precario tantum & nomine rex erat, adeo vt illum autores quidam ex albo regum Ægyptiorum expungant, crudelitate matris territus, ipsam deseruit, scenico regno privatam & securam vitam anteponens: dum eadem pulsum Cypro Lathurum vsque in Syriam, redintegrato bello, cui præsens aderat, persequitur. Sed revocato iterum Alexandro, mox ipsius tædere cœpit: & extrema quæque juniori filio parabat, nisi is insidiatricem prævertens, periculum certum & imminens evasisset. Sic superba illa regina, quæ filiis & filiabus illudebat; regna, connubia, viros, vxores, pro arbitrio & tyrannica dominandi libidine commutans: meritas scelerum pœnas luit, postquam annos amplius septem & viginti, omnia susque deque miscuisset. Itaque nil mirum, eam cum potestate re-

gia jus monetæ vſurpaſſe, & nummum noſtrum vultu ſuo ſignaſſe. Proboſcis elephanti, qua inſignitur, Africæ imperium deſignat: cujus partes præcipuas, Ægyptum & Cyrenaïcam regionem, obtinebat.

TERTIVS nummus habet ab vna parte caput fœmineum cum diademate, & inſcriptione mutila ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΙΩΤΑΠΗ. · . · . · . ΔΕΛΦΟΥ, hoc eſt, ΙΩΤΑΠΗ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ. In altera videtur corona laurea, cujus in medio eſt gammarus, cum inſcript. ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ. XXI. IOTAPE.



Quatuor ejus nominis illuſtres fœminas comperi. Prima fuit filia regis Emeſenorum, apud Ioſephum: quæ Ariſtobulo Herodis Aſcalonitæ nepoti nupſit, & ſecundam ſibi cognominem filiam genuit. Tertia ibidem deſignatur Antiochi regis Commage- *Antiq. l. 18. c. 7.*

norum filia, connubio juncta cum Alexandro filio Tigranis, Armeniæ regis a Nerone constituti. Denique istis antiquiorem quartam reperimus, filiam regis Medorum Artavasdæ, quam M. Antonius Alexandro ex Cleopatra filio desponderat: sed eo & Cleopatra mortuis, ad patrem in Mediam ab Augusto est amandata. De duabus prioribus non ambigo: nil ad nostrum nummum. De quarta dubitavi aliquandiu. Tandem pro tertia standum esse censui: tum quia Commagena est origine, vt patet ex Commageno suo nummo, in quo mentionem fecit, sive patris Antiochi, sive conjugis Alexandri sub cognomine PHILADELPHI, his gentibus familiari, quod adaptari vtrique potest: tum etiam ex cælatura numismatis, quæ convenit cum ævo Neronis & Vespasiani, a quo Iosephus asserit Alexandrum IOTAPES conjugem, in Cilicia regem factum.

XXII. IVLIA PROCLA.

SED qua fiducia, quo titulo, quartum exhibebo nummum, signatum vultu fœminæ, cujus ortum & stirpem, dotes,

& res geſtas, prorſus ignoro? Nempe vt excitem antiquariorum induſtriam, & ſit inter eos aliquis, vel acutior nobis, vel felicior, qui rem nobis abſtruſam aperiat. Habet in antica parte caput fœmineum inſolito ornatu, cum verbis ΙΟΥ. ΠΡΟΚΛΑΝ ΗΡΩΙΔΑ. *Iuliam Proclam Heroïnam.* In averſa, ſedet Apollo citharizans, cum inſcript. ΕΠΙ ΣΤΡΑ. ΑΠΟΛΛΩΝΙ. ΜΥΤ. *Prætore Apollonio Mytilenæorum.*



Annon is forte Apollonius eſt, Stoicus Philoſophus, quem Antoninus Pius Chalcide acciverat, vt ei M. Aurelium erudiendum traderet: qui tanto philoſophiæ amore tenebatur, vt etiam Romæ poſt adeptum imperium, Apollonii domum diſcendi cauſa frequens adiret. De PROCLA multos conſuluimus, e Græcia perinde at-

que Latio vetustos autores; multos vtriusque historiæ peritissimos nequicquam evolvimus. Vnus nobis lucem attulit Fr. Gottifredus, Romanæ antiquitatis illustrissimus genius. Conjectat is ex nummi fabrica, cusum fuisse eum tempore M. Aurelii Imperatoris, sub quo Proclus quidam grammaticus, Consul factus est, & ad Proconsulatum provectus: illiusque filiam esse conjiceret, vt ipse ait, nostram IVLIAM PROCLAM HEROÏNAM, nisi Proclus (qui etiam, vt opinor, Iulius Proculus dicitur, a Commodo interemptus apud Lampridium) ex Lycia oriundus esset, quæ multum distat ab Insula Lesbo, in cujus primaria civitate cusus est nummus noster. Qui plura & certiora nos edocebit, maximam ei gratiam debebimus.

XXIII. ZENOBIA. IGNOTÆ Heroïnæ celeberrimam aliam sufficiemus, ZENOBIAM Palmyrenorum reginam, cujus virtutes & præclaras dotes attingere supervacaneum est, cum sit omnibus ob rerum gestarum claritatem notissima. Duo tamen eam ne præterirem

persuaserunt: raritas nummi, cui insculpta est, & nomen familiæ *Septimiæ* in eo expressum. Æreus est, mediocris magnitudinis, & a parte capitis exarata sunt hæc verba, CΕΠΤΙΜΙΑ ΖΗΝΟΒΙΑ CΕΒ. In aversa, visitur figura Spei, dextra florem aut gramen gestantis, sinistra vestem sublevantis more solito, cum notis hinc inde L. E. quæ annum regni quintum designant.



Qui Zenobiam in triumphum ab Aureliano ductam nobis tradiderunt: simul & ipsam liberam dimissam, reliquum vitæ tempus, Romæ cum liberis transegisse aiunt, aut in villa sua rustica, Tiburi vicina, in qua summo honore consenuit: adduntque ab ea duxisse originem, familiam quandam ZENOBIAM. Sed pauci admodum de natalibus ipsius disserunt, & Syram aut Hebræam opinantur, religione & cultu Iudæam, deinde Christianam: adduntque Ptolemæorum

gente ortam, CCC. annis poſtquam hæc in Cleopatra deſiit regnare. An ex Ptolemæo Philadelpho M. Antonii & Cleopatræ filio? Sane in epiſtola, quam ad Aurelianum ſcripſit apud Vopiſcum Zenobia, mentionem facit Cleopatræ, quam in morte imitari velle videbatur potius, quam dignitate minui. Sed nihil prorſus de affinitate. At ex nummo noſtro ſuſpicari poſſumus, oriundam eſſe ex familia Septimia Romana: & *Septimiæ* nomen in nummo expreſſum, gentilitium ipſius eſſe, libentius crediderim, quam ZENOBIÆ, quod proprium ſonat. Fuit certe Septimius quidam, inter præcipuos vltimi Ptolemæi aulicos, qui Pompeium M. occiderunt. Is ſi affinitate conjunctus Ptolemæo fuit, & Ægypto a Romanis ſubacta, in Syria nomen familiamque propagavit: quidni Septimia Zenobia ex ea gente, ac proinde a Ptolemæis orta credatur? Quin & Septimius Severus Imperator, aliquando ei provinciæ præfuit, vt patet ex ipſius adlocutione ad exercitus Illyricos, apud Herodianum: ab eoque poſſet originem duxiſſe, gens iſta Septimia. Sed

in

in re tanti momenti, & obſcura vetuſtioris ævi caligine, ſub levi conjectura, abſque ſolidiori fundamento decernere, nimis temerarium.



CAPVT TERTIVM.

De nummis quibuſdam Familiarum.



OPPORTVNE nobis advenit nummus æreus ſecundæ magnitudinis, in quo ab vna parte, caput muliebre turritum, cum inſcriptione magnifica, ROMÆ ET IMPERIO. In altera ſtat Victoria, dextra coronam, ſiniſtra palmam tenens. L. CAN. AGRIPPA IIVIR. COR. hoc eſt *L. Caninio Agrippa duumviro Corinthus.* I. CANINIVS AGRIPPA.



Hactenus Græciæ, ejuſque nummis ferme vnis, operam dedimus: nunc quod inſcriptione ſua primus hic nummus admonet, ROMÆ ET IMPERIO navanda eſt. Ac Romæ primum, hoc eſt, Romanis quibuſdam familiis, quæ vtplurimum ſtante Rep. atque etiam adoleſcente Imperio, illuſtres fuerunt: deinde ſoli Imperio, Romanis ſcilicet Imperatoribus. Vtriuſque generis numiſmata nonnulla, ſeu Græcam præferant, ſeu Latinam epigraphen, deinceps proferemus. De prioribus nonnihil prælufimus in epiſtola noſtra ad Fr. Gottifredum, plura forte daturi, niſi Patinus noſter, rei nummariæ illuſtrandæ natus, feliciori genio opus aggreſſus eſſet. Ex quo enim nobis ſuam de reſtituendo Vrſino mentem aperuit, ſtudioſiſſimo viro hanc provinciam captanti, rariores noſtros familiarum Romanarum nummos, lubenter ceſſimus, cum ſuis multo præclarius & dignius in lucem emittendos. Pauculos igitur recens comparatos hic ſubjiciemus. Atque vt de hoc veluti prodromo nummo dicamus aliquid: certum eſt illum Corinthi cuſum fuiſſe; ſed quo tem-

pore, dubitavi: donec recordatus ſum, vidiſſe me inter eximios Illuſtriſſimi Lomenii nummos, ſingulariſſimum vnum Galbæ Imperatoris, cum capite ipſius & epigraphe ſolita, habentem in averſa templum, cum eadem omnino inſcriptione, L. CAN. AGRIPPA IIVIR. COR. Et quia in nummis Galbæ frequens Romæ fit mentio, huc alluſiſſe videtur duumvir noſter, vt cultum, quo Imperator vrbem orbis dominam & imperii primariam proſequebatur, in nummo exprimeret. Ideo ipſum ævo Galbæ addicimus. De familia Caninia conſulendus Vrſinus. Quiſnam fuerit ille Agrippa non liquet: ſed inter primarios viros enumerandum cenſeo, quia duumviratus Corinthii præcipuam quandam dignitatem fuiſſe, eo maxime perſuaderi puto, quod eo munere honeſtari non renuit aliquando imperante Auguſto, Tiberius ipſe jam Cæſar: vt me docet nummus meus habens ab vna parte caput Iulii, qui olim coloniam Corinthum deduci curaverat, cum inſcriptione, M. AEMI.·.·.·.·LABEONE II.·.· D. D. ab altera, caput Auguſti, cum in-

ſcript. TI. CÆSARE II. V.·.·.·

SED vt proſequamur familiarum nummos: notandum, in ampliſſima & accurata Fulvii Vrſini collectione nummorum, ad familias Romanas pertinentium, qui ad ſeptingentos ſexagenos accedunt, duos ſolos reperiri maximos argenteos, de numero eorum qui ab Italis dicuntur *Medaglioni*. Quo rariores exiſtimandi mihi videntur, duo ejuſdem ponderis & magnitudinis, hic appoſiti tetradrachmi, quos a regia Sereniſſimæ Chriſtinæ liberalitate accepi, conciliatore illuſtriſſimo & fideliſſimo amico Franciſco Gottifredo.

Rariores, inquam, tum quod duplici lingua inſcripti ſint, Græca ſcilicet & Latina: tum quod memoriam renovent duorum illuſtrium Romanorum, qui Ciliciam deinceps & continenter, proconſulari poteſtate, difficillimis temporibus belli Parthici, quod Craſſus in ſuam & Reip. perniciem acciverat, adminiſtrarunt. Paulo majores expreſſit ſcalptor, quam ſint reipſa: ſed ejuſdem ſunt omnino typi, præter inſcriptionem, quæ in vno his conſtat notis, AP. AP.

F. PVLCHER. PRO. COS. ΛΑο. ΑΠοΛ-ΛΩΝΙοΣ ΔΑΜοΚΡΑΤοΥ ΞΩΣΙΜοΣ. In altero M. TVLL.·.·IMP. ΛΑο. ΛΑΒΑΣ ΓΥΡΡοΥ. Vterque habet a parte inſcripta, caduceum, & duos angues, qui ſpiris ingentibus, pharetram & arcum amplectuntur: ab altera, viſitur corona ex hederæ foliis & baccis; & in medio coronæ, ciſta ex qua prodit ſerpens, ſine inſcriptione.



PRIMVS ſub nomine *Ap. Clodii Ap. Fil. Pulchri* cuſus eſt, qui P. Lentulo & Q. Metello Coſſ. prætor fuit, & ex prætura Sardiniam obtinuit: deinde A.V.C. DCXCIX. aut vt placet Dioni, DCC. cum L. Domitio Ahenobarbo Coſ. Magiſtratu exiens, Ciliciæ præfuit. Pauca apud autores extant de ipſius adminiſtratione in ea provincia, quamvis triennali: niſi

II. APPIVS CLODIVS PVLCHER.

quod imperatorium nomen, quo insignitur a Cicerone in Epistolis, lib. III. rem ab eo bene gestam indicat; vt & studium quod ostentat, in decernenda supplicatione, ob res ab Appio prospere gestas. Speravit etiam triumphum: & obtinuisset, nisi ademisset P. Dolabellæ accusatio, qui eum de majestate & ambitu postulavit, tanta contentione, vt nisi Appius, qui ruri pro more remanserat ob petitionem triumphi, vrbem, abjecto triumphandi consilio, continuo fuisset ingressus, grave periculum subiisset. Sed simul ac Dolabella accessit ad tribunal, paratior visus est Appius, quam speraverat accusator, eumque sua præsentia repressit ac retudit. A.V.C. DCCIII. Censor factus, cum L. Pisone Cæsaris socero, multos equites & senatores notavit, invito collega: & inter alios senatu movit Crispum Salustium, qui historiam conscripsit: quo effecit, vt hi omnes deinceps Cæsarianas partes sequerentur. Siquidem Piso, vt plurium amicitiam genero demereretur, nullum notandum censuit. Obiisse Appium post pugnam Pharsalicam, autor est Valerius.

Lib. I. cap. 5.



SECVNDVS nummus, *M. Tullio M. F. Ciceroni* tribuendus eſt, qui duodecim circiter annis, poſt celebrem illum ſuum Conſulatum, quo Romam a conjuratione Catilinæ liberavit, in adminiſtratione Ciliciæ Appio ſucceſſit, A. V. C. DCCII. Pauca item de rebus a Cicerone geſtis nota nobis eſſent, niſi quædam nos ipſe, in ſuis ad Atticum & alios epiſtolis docuiſſet: quæque ideo hic minime omittenda cenſui. Quod enim Laodicenſes Proconſulis nomen, numiſmatibus ſuis inſcripſerint: vel ob rerum iſtarum claritatem factum eſt, vel quod pacis artes eorum in vrbe diutius exercuerit. *Nos Aſia,* inquit ille, *accepit mirabiliter, adventus noſter ne minimo quidem ſumptui fuit, levantur miſeræ civitates, quod nullus fit ſumptus in nos.*

III. M. TVLLIVS CICERO.

Incredibilem in modum concurſus fiunt ex agris & vicis, ex domibus omnibus. Mehercule etiam adventu noſtro reviviſcunt juſtitia, abſtinentia, clementia tui Ciceronis. Hæc M. Tullius: cui non ita bene cum deceſſore tunc conveniebat. Nam præterquam quod parum amici, immo inviſi a ſe invicem diſceſſerunt: vt Romam venit Appius, conqueſtus eſt quod Cicero, ædificationem cujuſdam monumenti, quod provinciales in honorem ipſius conſtruere decreverant, impediret, aut ſaltem non promoveret: atque etiam Legatos, Romam ituros, ad laudandum Appium, diſtineret. Interim Cicero rebus ſtatim ordinatis ac compoſitis, in clariſſimis provinciæ ſuæ vrbibus, Laodicea, Apamea, Synnadis, Philomelo, Iconio, & luſtrato exercitu, ad Cybiſtra Cappadociæ pervenit: vbi dum caſtra habet, Cappadociæ regem Ariobarzanem, opem ſuam implorantem, & ſibi a Senatu commendatum, præſentibus & gravibus inſidiis impetitum, conſilio & autoritate ſua liberavit. Inde in Ciliciam contendit ad Amanum montem, qui Syriam a

Cilicia dividit, cujus incolæ rebus Parthicis favebant. Hic ad III. Id. Octob. magnum hostium numerum cecidit, plures vrbes & castella cepit, aut incendit: quibus rebus gestis IMPERATOR appellatus est, VICTORIA IVSTA, vt ipse ad Cœlium Rufum scribit. *Lib. 2. ep. 10.* Certum enim hostium numerum esse oportuit, quo cæso dux exercitus Imperatoris nomen consequeretur: quamvis ea consuetudine paulatim depravata, multi paucis hostium cæsis, Imperatores appellati sint. Tandem Pindenisso Eleuthero-cilicum oppido primario, LVII. dierum gravi obsidione capto, exercitum in hyberna dimisit per Quinctum fratrem.

Ipse æstivis confectis, Tharso Laodiceam se contulit, ibique forum egit ex Id. Feb. ad Cal. Maias, omnium diœceseon, *Epist. 2. lib. 6. ad Atticum.* præterquam Ciliciæ. De hoc foro etiam ad Atticum his verbis: *Id. Feb. forum institueram agere Laodiceæ Cybiraticum, & Apameense: ex Id. Mar. ibidem Synnadense, Pamphylium.* *Epist. vlt. lib. 5.* Quod vt clarius intelligatur, sciendum, sub imperio Ciliciensi Ciceronis plures fuisse provincias: nempe, Ciliciam

ipſam, ex qua tota adminiſtratio nomen accipiebat, Pamphyliam, Lycaoniam, & Phrygiæ majoris partem vltra Mæandrum; deinde tres diœceſes quas Aſiaticas vocat, nempe Laodiceam, Cybiram, Apameam, quas Appius quoque rexerat extra ordinem, quippe quæ ad Aſiæ Proconſulem antea pertinebant. Quin & Cyprus inſula, poſt legem Clodiam Piſone & Gabinio Coſſ. latam, a Lentulo ſimul cum Cilicia eſt adminiſtrata: item ab Appio & Cicerone, vt late patet ex epiſtolis ad Atticum.

Epiſt. 67. lib. 13.

Vlt. lib. 5. & prioribus lib. 6.

Earum omnium provinciarum ſeu diœceſeon, prima Procos. Roma advenienti occurrebat LAODICEA, caput vnius Aſiaticæ diœceſis, quam Cicero maximam appellat. Ad ipſam primo acceſſerat prid. Kal. Sextiles, provinciam ingrediens. LAODICEAM rediit ineunte menſe Feb. ibique manſit vſque ad Id. Maias: ibi jus dicebat, & forum agebat omnium diœceſeon. Denique ad LAODICEAM rationes confectas adminiſtrationis ſuæ depoſuit. Ex quibus omnibus prærogativis concludere poſſumus, Græcas haſce litteras ΛΑΟ. in

Epiſt. 20. lib. 5.

nummis ſignatas, poni pro integro verbo ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ, & exprimere LAODICEAM vrbem, in qua cuſi fuerunt. Ad Lycum fluvium ſita erat, & a Seleuco Nicatore cum Apamea condita. Et Apamea quidem de nomine vxoris; LAODICEA vero de nomine matris Laodices appellata. Strabo eas vocat Phrygiarum vrbium maximas. *Lib.* 12. Quis ergo miretur, fuiſſe LAODICEÆ cudendæ monetæ officinam? Angues illi pharetram & arcum amplectentes, ad Herculis arma a quibuſdam referuntur in ſimilibus nummis, vel ad ſerpentes quos eliſit. Sed commodius eſt, opinor, Aſiæ ſymbolum interpretari. In nummis M. Antonii, cui Aſiæ regimen obtigerat, poſt pugnam Philippenſem, duo ſimiles angues inſculpti ſunt, vt videre eſt apud Vrſinum in familia Antonia, numm. VIII. & X. Sed quod omnem dubitationem tollere videtur, in manibus Antiquariorum verſatur quinarius argenteus Auguſti, ejuſdem typi, & cum inſcriptione, ASIA RECEPTA, ab Auguſto poſt devictum Antonium cuſus. Equidem apud veteres, ejuſmodi ſerpentes

potentiam, vbertatem, & genios provinciarum, innuere dicuntur, vt notat illustris noster Tristanus in fine tomi primi. Caduceo pax & felicitas designantur. Sed cista illa, ex qua exilit serpens, in medio coronæ ex hederæ baccis & foliis contextæ, quæ visitur in altera parte numismatum, ad Bacchum pertinet: vel quod vini ferax fuerit ditio Laodicensis, vel quod inter præcipuos vrbis tutelares cultus fuerit Liber pater. In ejus enim orgiis, ejusmodi cista ferebatur, quæ arcana ipsius mysteria continebat. Serpentes etiam gestabant Bacchantes, vnde Catullus,

Pars sese tortis serpentibus incingebant,
Pars obscura cavis celebrabant orgia cistis;
Orgia, quæ frustra cupiunt audire profani.

Apollonii & aliorum nomina, sunt Magistratuum Græcorum, qui LAODICEÆ & in aliis civitatibus αὐτονόμοις, hoc est, legibus suis vtentibus, erant Prætorum loco, & vocantur στρατηγοὶ vtplurimum in nummis, aliquando etiam ἡγεμόνες. De his vel similibus conqueritur Cicero ad Atticum, *Ep. 2. lib. 6.* his verbis, quæ huic commentatiuncu-

læ finem imponent: *Mira erant in civitatibus ipſorum furta Græcorum, quæ Magiſtratus ſui fecerant. Quæſivi ipſe de iis, qui annis decem proximis magiſtratum geſſerant: aperte fatebantur. Itaque ſine vlla ignominia ſuis humeris pecuniam populis retulerunt.*

ECCE aureus inſignis, & inter rariores reponendus, habens ab vna parte caput Libertatis, cum inſcript. M. AQVINVS LEG. LIBERTAS. In altera, tripodem, cum inſcript. C. CASSI. IMP. IV. M. CÆCILIVS AQVINVS.



Aquinus, gentis ſeu familiæ nomen creditum eſt a pluribus, non noſtratibus tantum, ſed Romanis etiam & Italis, qui in re antiquaria principes habiti ſunt. Sed re accuratius expenſa, cognomen tantum eſſe deprehenſum eſt. Quippe gentilitia Romanorum nomina, vt recte obſervavit Carolus Sigonius, in IVS deſinunt, vt *Corne-* *Lib. de nom. Rom.*

lius, *Iulius*. Quamvis autem pauci aliquot illustres viri, quasi gentilitii nominis expertes, huic regulæ adversari videantur, vt *M. Perperna & Norbanus*, Consulares, qui ita in libris, & Capitolinis marmoribus nominantur: id tamen contigisse videtur, aut quod ipsi cognomine magis quam nomine delectati sunt, vt M. Agrippa, cujus gentilitium *Vipsanii* nomen, in lapidibus & nummis omissum est: aut certe, quod eorum nomina ignota remanserint. Sed de *Aquino* ne dubitare quisquam possit, facit Corn. Tacitus, dum *Cornelium Aquinum* Legatum nominat, qui Fonteïum Capitonem in Germania imperium meditantem, Nerone mortuo oppressit. Cujus Legati gens aut familia, dum indubitanter adseritur *Cornelia*, restat vt *Aquinus* cognominis locum retineat. Facit & nummus vnus, in quo idem Cæciliæ genti cognomen tribuitur. Is æreus est, secundæ magnitudinis, hinc caput Tiberii præferens, inde bovem cum inscript. L. CAEC. AQVIN. IIVIR. MV. TVR. Ad nullum tamen Aquinorum istorum perti-

Lib. 1. hist.

net nummus noster, sed ad alterum superioris ævi; quem, nisi me valde conjectura fallit, apud historiæ Romanæ autores duos latentem reperi. Siquidem Hirtius, aut si mavis Oppius, mentionem facit *M. Aquini* Pompeïanarum partium, quem hominem novum & parvum Senatorem appellat: conqueriturque Iubæ regi barbaro potius obedientem fuisse, quam Scipioni Imperatori suo. Huic etiam Cæsar, post victoriam Thapsensem, vitam concessit. Certe in codice reperitur *Aquinius* non *Aquinus*, sed male: ejusdem enim, vt opinor, meminit App. Alexandrinus, inter illos, qui participes gloriæ cædis Cæsarianæ censeri voluerunt, quamvis socii facinoris non essent, & *Aquinum* vocat, non *Aquinium*. Immo eumdem censeo atque *Cæcilium*, quem nomine familiæ suæ *Cæciliæ* paulo ante signaverat inter familiares C. Cassii, postea vero cognomine suo appellavit *Aquinum*. Quod si familiaris C. Cassii fuit, nil mirum postea legatum ipsius fuisse, vt notat nummus, in bello quod a Bruto & Cassio, adversus An-

Lib. de bel. Afr.

Lib. 2. belli civ.

tonium & Octavianum Cæſarem geſtum eſt. Tripus ille in nummo ſignatus, & Apollini ſacer, indicat ludos Apollinares, qui ordinantibus & procurantibus Bruto & Caſſio celebrati ſunt. Erant enim Prætores tum, cum Cæſarem interfecerunt: ideoque ad eos pertinebat ludorum iſtorum celebratio, vt Livius pluribus locis docet: quo munere magnificentiſſime defuncti ſunt, quamvis abſentes ob metum veteranorum Cæſaris. Vide Ciceronis Philippicas, atque etiam F. Vrſinum, qui de his ludis eruditiſſime diſſerit in familia Iunia.

Philip. 2. & 10.

V.
L. Mævivs Pollio.

MÆVIÆ *gentis*, quam non recenſet Vrſinus, numiſma reperi Avenione.



Æreum eſt, & parvum, in antica parte habens caput Auguſti juvenis, cum inſcript. L. POL. MAEVI. in averſa, aſtrum in medio

medio Lunæ falcatæ, quale videre est in argenteo Augusti denario IV. gentis Petroniæ apud Vrsinum. Hujus familiæ fuit, vt opinor, *C. Mævius* Centurio, quem M. Antonius Alexandriæ obsessus a Cæsare, captivum reduxit tum, cum eruptione facta ex vrbe Alexandrina, Cæsarianos equites obsidioni adventantes, imparatos & itinere fessos in fugam vertit. Is adductus in conspectum Cleopatræ, & interrogatus ab Antonio, ecquid de se statui vellet, respondisse fertur: *Se neque salutis beneficio, neque mortis supplicio adduci posse, vt Cæsaris miles esse desineret, & Antonii esse inciperet.* Cujus constantiæ admiratione, incolumis abire permissus est. Quis, & qualis fuerit *L. Mævius Pollio* in nummo scriptus, nondum comperi.

VI. P. CORN. SCIPIO NASICA.

SEXTIÆ familiæ nummum æreum secundæ magnitudinis explicandum susceperam, in quo visitur cum verbo, NASSICA, probi illius juvenis *Nasicæ* vultus, quem vnum ex omnibus dignum Senatus judicavit, qui matrem Idæam ex Asia ad-

ventantem exciperet. Sed cum animadverti, quam id erudite Io. Faber, quamque copiose præstiterit, in libro imaginum illustrium Ful. Vrsini: inutilis hic mihi, ac supervacaneus futurus labor visus est.

C. SEXTIVS. Quia tamen aversam a capite partem scalpello non edidit, in qua C. Valerius & C. Sextius, Ædiles Pleb. ab ipso Fabro recensentur: hic reponendum putavi nummum meum integrum, vt Antiquariis facerem satis in hac parte, dum Fabro in eo exponendo tam feliciter cessit: simul vt familiam SEXTIAM, quam Vrsinus in suis familiis Romanis non agnovit, exhiberem.



IGITVR ad Sosiæ gentis nummum me converto. Æreus est, secundæ magnitudinis, habens in antica parte caput M. Antonii Triumviri, alacri & liberali vultu, sine litteris. In postica, trophæum cum duo-

bus captivis, & inscript. SOSIVS IMP.



C. SOSIVS, Syriæ & Ciliciæ ab Antonio præfectus fuit, postquam P. Ventidius, devictis Parthis & Labieno, e provincia decessit. Ac primum quidem Sosius, Aradios, qui soli Ventidio restiterant, fame & longa obsidione pressos, in potestatem redegit. Deinde Antigonum Iudæorum regem, vltimum ex stirpe Asmonæorum, prælio devictum, & Hierosolymis quo confugerat obsessum, junctis cum Herode Ascalonita copiis expugnavit, & vivum captum misit ad Antonium: qui, vt Herodi gratificaretur, infelicem principem, novo & inaudito apud Romanos exemplo, Antiochiæ capitali & servili supplicio affecit. Interim *Sosius* relictis Hierosolymis, vbi coronam auream Deo sacraverat in templo, Romæ ex Iudæa triumphavit, A. V. C. DCCXIX. VII. C. Sosivs.

quem triumphum, seu victoriam, designat trophæum in aversa parte nummi. Sequente anno cum Antonius in Syriam revertisset, Sosius ab omni expeditione bellica quievit, ne suspectus esset Antonio, & pro æmulo infestoque haberetur: vt antea Ventidio contigerat, cujus rebus fortiter feliciterque gestis, non modo non gratulatus est Antonius, sed etiam invidit; eique, vt refert Dio, imperium abrogavit: quamvis postea triumphaverit. A. V. C. DCCXXI. Sosius Consul factus cum C. Domitio Ahenobarbo, ipsis KAL. IAN. multa frequenti Senatu in Cæsarem Octavianum absentem dixit, Antonii partes magno studio & contentione fovit, etiam adversus Cæsarem edictum propositurus, ni Tribunus plebis intercessisset. Postea cum Collega & plurimis Senatoribus ad Antonium transiit, reverso Cæsare; caussatus, eo præsente non licere Consulibus, libere de Republica agere. Demum prælio navali ab Agrippa superatus est & occisus, cum Tarcondimoto Ciliciæ rege, paucis ante pugnam Actiacam diebus. Alii asserunt ab

Augusto vita donatum, recepta Ægypto.

SOSIO Antonianarum partium fautori subjiciendi sunt duo adversæ factionis assertores, *C. Trebonius* & *L. Statius Murcus.* Vtrumque designat parvulus, sed rarissimus, nummus æreus, qui ab altera parte habet caput Vulcani, ab altera Victoriam in quadrigis, cum inscript. STATI. TREBO.



C. *Trebonius & L. Statius Murcus.* C. Cæsari Dictatori primum adhæserunt. Ille Cæsaris Legatus in Britannia, hostes supervenientes, magno eorum numero cæso, in fugam compulit, & legiones tres, quæ pabulatum iverant, præsidio equitatus, cui præerat, servavit. In Gallia Romanos, in castello Vatuca obsessos a Germanis, liberavit. Bello civili Pompeiano, Massiliam, post arduam & diuturnam obsidionem, cepit. Cumque Cæsar, omnibus bellis civilibus confectis, Consul IV. factus esset, & Di-

VIII. C. TREBONIVS.

ctaturæ honore contentus, Conſulatum depoſuiſſet: ſibi in tres vltimos anni menſes, C. Trebonium cum Q. Fabio Maximo ſuffecit, novo prorſus exemplo. Hinc enim ſuffecti ſive honorarii Conſules, tum primum creari cœpti ſunt, A. V. C. DCCVIII. Nihilominus conjurationis Brutianæ particeps fuit, ipſique negotium datum eſt, vt M. Antonium quæſita colloquii occaſione detineret: ne cum Cæſare curiam ingrederetur, illique ſuppetias ferret. Tandem cum Aſiam decreto Senatus obtineret, Smyrnæ a Dolabella interceptus, biduo ſervilem in modum laceratus, vt pecunias publicas exhiberet, capite truncatus eſt: & corpus omni ludibrio habitum, in mare projectum eſt. Ita primus percuſſorum Cæſaris interiit. DE L. STATIO MVRCO, qui bello Pompeiano, Cæſaris Legatus fuit, & ipſo cæſo a partibus Caſſii ſtetit, plura optime, vt ſolet, F. Vrſinus in gente Statia. Sed quia dubitat de nomine *Imperatoris*, quod Murco tribuitur in epiſtola Caſſii ad Ciceronem, & in nummo argenteo, quem exhibet ipſe Vrſinus: non

L. STATIVS MVRCVS.

ab re forte videbitur, ſi illum merito adeptum fuiſſe nomen imperatorium demonſtremus. Ac primo certum eſt, Dolabellam cum claſſe Ægyptia, quæ duce Serapione, vt ei ſuppetias ferret, a Cleopatra miſſa fuerat, a Murco claſſis Caſſianæ præfecto fractum, fugatum, & Laodiceam compulſum, omnique commeatu maritimo intercluſo, ad mortem adactum a Caſſio, vrbe capta. Duas poſtea retulit inſignes victorias, etiam navales: vnam, ex Rhodiis, ad Rhodum ipſam a Caſſio obſeſſam; alteram, ex Domitio Calvino, qui claſſi Cæſarianæ præerat, & Brunduſio ſolverat, vt ad Cæſarem & Antonium, adverſus Brutum & Caſſium, in Macedonia militantes, ſupplementum exercitus deduceret. Cum videlicet Murcus ipſe & Domitius Ahenobarbus, qui ad Corcyram in ſtatione erant, vt mari portubuſque hoſtes ſuos prohiberent, junctis viribus claſſem Cæſarianam partim depreſſerunt, partim incenderunt. In his præliis ars militaris & virtus Murci maxime commendatur: vt nil mirum, ſi tot victoriis auctus, a militibus *Imperator* fuerit ſaluta-

tus more antiquo, & hoc nomine gaudeat in antiquis monumentis. Quod ad nummum noſtrum pertinet, cuſus videtur in Aſia, a duobus commilitonibus Trebonio & Statio, qui ambo legati Bruti & Caſſii, libertati & Reipublicæ favebant: præſertim a Trebonio, cui Aſia provincia fuerat ab ipſo Cæſare decreta, & poſt ejus cædem a Senatu confirmata.

IX. SVILLIVS.

P. ETIAM ſeu M. SVILLIVM memorabimus, Quæſtorem quondam Germanici Cæſaris; ac deinde, cum convictus eſſet acceptæ ob rem judicandam pecuniæ, in inſulam imperante Tiberio deportatum, vt ex Tacito diſcimus. *Lib. 4. Ann.* Ejus duplex nummus apud me reperitur: vterque Græcus, æreus, & ſecundæ magnitudinis. Primus habet ab vna parte caput Bacchi, ſeu Liberæ, cum inſcript. M. ΣΥΙΛΛΙΟΣ.·.·.·. ΙΕΡΑΠΟΛΙΤΩΝ. In altera, templum cum inſcriptione mutila, & lectu difficillima.



ALTER

ALTER habet caput Claudii Imp. & in aversa, figuram muliebrem stantem cum eadem inscriptione Μ. ΣΥΙΛΛΙ·.·.·.·.ΙΕΡΑΠΟ.·.·.·. X. SVILLIVS ALTER.



Quamvis autem prænomen in ipsis legatur MARCVS, in codice vero Taciti PVBLIVS: vnum tamen eundemque SVILLIVM esse autumo. Primo ex eo quod nummi Hierapoli in Asia cusi sint, cujus provinciæ rector extitit: vt patet ex Taciti verbis: *Repertique accusatores, direptos socios, cum Suillius provinciam Asiam regeret, ac publicæ pecuniæ peculatum detulere.* Lib. 13. Ann. Secundo ex imagine Claudii Imper. in altero nummorum impressa, apud quem *præpotens, ejusque principis amicitia diu prospere, nunquam bene vsus*, dicitur ab eodem Tacito. Lib. 4. Ann. Debetur igitur *Suillio* prænomen *Marcus:* atque etiam duplex L. L. vt in nummo, & apud

M

Lib. de Nom. Rom. Carolum Sigonium, qui *Suillios* recenſet inter eos qui a pecore nomen ſumpſerunt. Quod vero ad geſta *Suillii* pertinet: delatoris vicem ſæpius cum maximo virorum illuſtrium detrimento ſuſtinuit. Ejus enim opera Meſſallina Valerium Aſiaticum bis Conſulem, cujus hortis olim a Lucullo magnificentiſſime excultis inhiabat, ſubvertit, & ad necem voluntariam compulit: totque aliis perniciem attulit, vt *continuus & ſævus accuſandis reis Suillius* dicatur a Tacito. *Lib. 11. Ann.* Immo cum magna perfidia & prævaricatione, advocationis munere functus, tandem Nerone ad imperium evecto, multorum odia meritus, reus factus & damnatus eſt: incumbente præcipue Seneca, cum quo maximas ſimultates exercuit. Igitur adempta bonorum parte, in inſulas Baleares pulſus eſt: in ipſo tamen diſcrimine, & poſt damnationem ipſam, animo invictus.

XI. EPRIVS MARCELLVS.

FAMILIIS finem imponet nummus Græcus, æreus, ſecundæ magnitudinis, habens vna in parte caput juvenile,

cum decoro capillitio, & inſcript. ΘΕΟΝ ϹΥΝΚΛΗΤΟΝ; quæ adulationem Græcorum redolet, qui Senatui ipſi Romano divinos honores tribuebant: in altera, figuram ſtantem, dextra pomum, ſiniſtra haſtam geſtantem, cum inſcript. ΑΝΘΥ. ΕΠΡΙΩ ΜΑΡΚΕΛΛΩ. ΚΥ.



EPRIVS MARCELLVS cujus nomine inſignitur nummus, multum a reipublicæ temporibus diſtat: ſed quia famoſus ævo Neronis & Veſpaſiani, ideo minime prætereundus. Fuit acri vir eloquentia, accuſator Thraſeæ Peti, quem *virtutem ipſam* vocat Tacitus. In eum magna vi invectus eſt Marcellus annuente Nerone: & accuſationis præmium reportavit quinquagies ſeſtertium. Nerone mortuo, pluribus actionibus impetitus eſt in Senatu, ab Helvidio Priſco Thraſeæ genero, qui ſoceri necem vlciſci, Eprii delatoris ruina niteba-

tur: ac primum quidem imperante Galba, cujus cum esset dubia voluntas, & multi e Senatu deprecatores intercederent, omissa est actio. Sed repetita iterum pari exitu, imperante Vespasiano, cum egregie se tueretur Eprius: donec Domitianus Cæsar patre ac Tito fratre absentibus, frequenti Senatu, abolendam præteritorum memoriam censuit, perorante etiam pro accusatoribus Muciano. Vnde Quintilianus, in dialogo de Oratoribus ait: *Quid aliud infestis patribus nuper Eprius Marcellus, quam eloquentiam suam opposuit? qui accinctus & minax, disertam quidem sed inexercitatam, & ejusmodi certaminum rudem Helvidii sapientiam elusit.* Pro consule Cyprum Insulam rexisse, colligi potest ex notis ΑΝΘΥ. & ΚΥ. quæ ΑΝΘΥΠΑΤΩ & ΚΥΠΡΙΩΝ designant: & ex figura Veneris pomum gestantis, quam Cyprii præ aliis venerabantur. Quamvis enim figura illa virilis appareat, militari habitu & vestitu, sinistra hastam gerens: nihilominus Veneri tribuenda videtur, quæ ἐνόπλιος, hoc est armata, colebatur a Lacedæmoniis, aliisque populis, & mascula dice-

batur, teste Macrobio super Virgilii versu

Descendo, ac ducente deo flammam inter & hostes
Expedior. *Æneid. 2.*

Sic & Luna mas & fœmina existimabatur ab Ægyptiis, & *Lunus* deus dictus miro cultu habebatur apud Carrhenos in Mesopotamia, & in aliis Asiæ locis: quod patet ex nummis antiquis, quorum plures apud me, qui *Lunum* repræsentant, vultu juvenili, cum astro falcato in humeris, & pileolo Phrygio in capite.

XII. VALERIANVS.

MAXIMVM ecce vnum: &, sive integritas, sive cælatura spectetur, omnino singularem; argumentoque nostro, quamvis ad Romanas familias non pertineat, accommodatissimum. Hunc ego acceptum fero illustrissimo *Malebranchio*, in suprema Curia Senatori integerrimo, eruditione, comitate, & morum elegantia commendatissimo. Habet iste nummus in antica parte caput Valeriani Imperatoris, cum inscriptione, ΑΥΤ. Κ. ΠΟ. ΛΙΚΙΝ. ΟΥΑΛΕΡΙΑΝΟΣ. In aversa, *Lunum* ipsum

ſtantem eo quo præmonui habitu, & inſcr. ΕΠ. ΣΤΡ. ΜΕΝΑΝΔΡΟΥ Β. ΝΥΣΑΕΩΝ. Luni pedibus appoſitum eſt caput bovinum: ſive quia Luna bicornis eſt, vt taurus; ſive quod in tauro cœleſti, excelſior Lunæ ſit aſcenſus, & virtus in hæc inferiora major.





CAPVT QVARTVM.

De nummis Imperatorum.

PERGIMVS ad Imperatorios nummos, inter quos primum ei locum dabimus, qui, si veræ sunt nostræ de eo conjecturæ, primæ notæ ab antiquariis omnibus esse merito censebitur. Æreus est, primæ magnitudinis, habens ab vna parte tria capita; quorum duo juncta, sunt virilia; tertium muliebre ipsis adversum: cum inscriptione trita omnino: in aversa, triremem cum triquetra nota Siciliæ, & inscriptione mutila,.·.·.·ITER. PRAEF.·.·.·.·. I. M. ANTONIVS. OCTAVIA.



Huic exponendo pauca præmittimus. Bello Perusino ab Octaviano Cæsare confecto, & L. Antonio in Hispaniam amandato, Fulvia M. Antonii Triumviri vxor, cum liberis Athenas confugit: quo etiam Iulia Antonii mater, quæ in Siciliam abierat, a Sexto Pompeio missa est, vt Antonii gratiam adversus Cæsarem aucuparetur. Illuc & ipse ex Asia advolavit Antonius, & intellectis quæ in Italia magno suorum detrimento gesta fuerant, ac fœminarum querelis incitatus: accedentibus etiam L. Libone Pompeii socero, & aliis qui honoris causa Iuliam comitati fuerant: Sexto reconciliatus, cum eo bellum Cæsari inferre statuit. Igitur Athenis digressus, & cum ducentis navibus Brundusium appulsus, cives sibi adversantes obsedit, dum Pompeius Italiæ littora & insulas invadit: Cæsar vero Brundusio tuendo, P. Servilium Rullum mittit. Interim nunciatur Fulviam, quæ præcipua belli fax, mortem obiisse. Quo accepto nuncio, vtriusque amici conveniunt: nec prius ab ipsis cessatum, quam Cæsar & Antonius, depositis armis & simultatibus,

multatibus, in gratiam redirent. Atque vt pax arctiori quodam affinitatis vinculo connecteretur: statutum, vt Octavia Cæsaris soror, Marcello marito nuper functo vidua, Antonio desponderetur. In hujus fœderis, quod Brundusinum dictum est, memoriam, cusus videtur nummus noster, & in antica parte tria capita, ANTONII, CÆSARIS, & OCTAVIÆ, posita existimo. De duobus prioribus nullum dubium apud eos, qui antiquitatis Romanæ gnari, Antonii & Cæsaris junioris vultus norunt: Octaviæ, si vnquam conjecturæ locus, tribuendum est caput tertium. Nam quod aliud caput muliebre, cum duobus istis locum habere posset? Non equidem Cleopatræ, quam nondum pro vxore habebat Antonius. Nec illi cum Augusto conveniebat, cujus caput in nummo. Sed a quo cusus nummus, & quo tempore, non ita liquet. Nihilominus Sexti Pompeii auspiciis cusum, mihi persuadet triquetra nota Siciliæ, quam insulam tenebat Sextus: atque etiam inscriptio, licet mutila, quam sic ausim resarcire: IMPER.

ITER. PRÆF. CLASS. ET ORAE MARIT. EX S. C. qualis legitur in nummis Pompeianis. De tempore item dubium. Primo intuitu ſuſpicatus ſum, cuſum eſſe nummum ipſo tempore fœderis Brunduſini: tunc enim ſumma erat inter Antonium & Pompeium concordia. Sed ex eo conjectura labat; quod inter conditiones & pacta ejus fœderis, conſtitutum fuit, vt Cæſar bellum contra Sextum ſuſciperet. Quo intellecto, Sextus relicta Italia in Siciliam ſe recepit, ac maria & littora crebris populationibus infeſtavit. Nummi ergo fabrica hoc fœdere aliquot menſibus poſterior eſſe poteſt: cum videlicet populus Romanus, in ſumma annonæ caritate conſtitutus, interclusis per Sextum commeatibus & frumentationibus conſuetis, Antonium & Cæſarem, ad pacem cum eo ſanciendam coegit, conſtituto ad Miſenum colloquio. Tunc temporis cudi potuit a Pompeio nummus iſte, in gratiam fœderis cum Antonio & Cæſare confecti. Annon etiam poſt annos duos, ab ipſo Agrippa? qui devicto fugatoque Pompeio, non ſo-

lum præfecturam classis Cæsarianæ, amoto Calvisio, obtinuerat: sed etiam belli Siculi peracti gloria illustris, insulæ regimen obtinuit, & post Sextum, oræ maritimæ & classi præfectus fuit, vt patet ex nummo aureo ipsius, apud Goltzium in Fastis. Quicquid sit, maximo antiquitatis detrimento, periit nummi nostri inscriptio, tum adversæ partis, tum aversæ. *Pag. 195.*

II. M. ANTONIVS. & ANTONIVS FIL.

ALTERVM M. Antonii nummum insignem, & inter rariores reponendum, hic minime possum præterire. Aureus est didrachmus, habens ab vna parte caput M. Antonii Triumviri, cum inscript. ANTON. AVG. IMP. III. COS. DES. III. IIIV. R.P.C. ab altera, caput juvenile Antonii filii ex Fulvia, cum inscript. M. ANTONIVS M. F.∴∴. forte M. N.



Conſtat apud Hiſtoriæ Romanæ ſcriptores, Antonium Triumvirum duos ex Fulvia vxore ſuſcepiſſe liberos, quorum vterque Antonii nomen obtinuit: quamvis Plutarchus, & alii Græci autores, majorem natu Antillum vocitent. Sed Antillus videtur eſſe nomen diminutivum Antonii, & a parentibus adblandientibus, filio adhuc puello impoſitum, tanquam ætati tenellæ magis conſonum, vt Quintillus, Secundilla, Livilla, pro Quinto, Secunda, Livia. Marci prænomen paternum habuit natu major: Iunioris enim prænomen fuit Iulius, vel potius Iulus. Primus patre mortuo a Theodoro præceptore militibus traditus dicitur apud Plutarchum, a quibus capite plexus. Suetonius vero in Auguſto paulo aliter his verbis: *Antonium juvenem, majorem de duobus Fulvia genitis, ſimulacro D. Iulii, ad quod poſt multas & irritas preces confugerat, abreptum interemit.* Reapſe Antonius intempeſtive, poſt Actiacam pugnam, ANTONIVM ſuum ex Fulvia primogenitum, cum Cæſarione perdidit: dum eos poſita prætexta togam virilem ſu-

In Antonio.

Cap. 17.

mere, regesque, & regni heredes salutari jussit. Quod iisdem haud multo post exitio fuit. Cum enim essent regni successores designati, ab Augusto interfecti sunt, ne res novas molientibus ansam præberent.

Nullum igitur dubium, quin caput illud juvenile, sit majoris natu filiorum Antonii, quod patet ex discrimine prænominum. Iunior enim, vti dixi, ab historicis Iulius, vel Iulus prænominatur, præsertim a Dione, qui eum prætorem A. V. C. DCCXLI. genethlia Augusti, equestri certamine & venatione celebrasse narrat, atque etiam ex S. C. epulum Augusto & Senatoribus in Capitolio dedisse; sed postea inter adulteros Iuliæ connumeratum, quasi hoc scelere sibi viam ad Imperium pararet, annis XXV. post patrem, occisum, A. V. C. DCCXLVIII. cum quadriennio antea Consul fuisset. Huic Horatius Oden dicavit, sub prænomine *Iuli:*

Pindarum quisquis studet æmulari,
Iule, ceratis ope Dædalea
Nititur pennis &c.

At frater ejus natu major ANTONIVS, MARCI prænomine gaudens, ille ipſe eſt qui in nummo noſtro deſignatur, & occiſo patre confeſtim periit, quamquam ei deſponſata fuiſſet Iulia Cæſaris filia.

III. AVGVSTVS. AVGVSTI nummorum anteſignanus erit, æreus vnus, primæ magnitudinis, & maximis propior, habens ab vna parte caput muliebre velatum, cum inſcript. INDVLGENTIAE AVG. MONETA IMPETRATA. In altera, Imperator triumphat in quadrigis, manu gerens ſceptrum, cujus in apice aquila. CAESARI. AVG. COL. A. A. P.



Poſtremæ inſcriptionis notæ in quibuſdam Claudii, L. Veri, Commodi, & aliorum

principum nummis exaratæ ſunt, cum vltimo verbo PATR. & vulgo explicantur COLONIA AVGVSTA PATRENSIS. Sed duæ iſtæ litteræ A. A. punctis interſtinctæ, mihi videntur innuere duo verba diſtincta, nempe AVGVSTA AROE, ſeu AROA. Siquidem vrbs Patrenſis primum conditorem ſuum agnoſcit Eumelum, regionis illius indigenam, qui cum frumenti ſerendi rationem accepiſſet a Triptolemo, vrbem ſuam AROAM appellavit, a terræ cultu ſumpto nomine. Ἀρόην ὠνόμασεν ἐπὶ τῇ ἐργασίᾳ τῆς γῆς, vt tradit Pauſanias, in Achaicis. Ejectis deinde Ionibus ab Achæis, PATREVS aut PATRAVS (apud me enim in argenteo tetradrachmo, videtur ΠΑΤΡΑΟΥ, cum equite hoſtem proturbante) PATREVS inquam *Preugenis* filius, *Agenoris* nepos, Aroës pomœrio ampliato, illam de ſuo nomine PATRAS vocavit. At Auguſtus poſt Actiacam victoriam, cives Patrenſes bellorum injuria diſperſos, in vrbem ſuam revocavit, quod ejus portum navigationi opportunum exiſtimaret: illucque Rhyparum, Pherarum,

Tritiæ, atque aliarum vrbium vicinarum incolas traduxit, earum ditione Patrensibus attributa: vnde terno nomine dicta videtur AVGVSTA, AROE, PATRENSIS, a tribus conditoribus, seu restauratoribus, Eumelo, Patreo, Augusto. Hos etiam solos ex Achæis libertate sua vti voluit Augustus, atque alia in eos beneficia contulit, quibus deductas a se colonias afficere solebant Romani. Præsertim vero monetæ cudendæ privilegio donatam ab Augusto licet asseverare, ex rarissima & præstantissima inscriptione, INDVLGENTIAE AVG. MONETA IMPETRATA: quam nescio an aliquis nostrorum Antiquariorum scriptis vnquam tradiderit, aut alias viderit.

Cæterum jus cudendæ monetæ æreæ, Romanas colonias habuisse, colligi potest ex plurimis præsertim Hispanicis nummis & Corinthiis: in quibus duplex D. D. explicatum hactenus, *Decreto Decurionum*, intelligi solet de licentia cudendi nummi. Quin & peculiarem Augusti permissionem apud me video in nummis duobus:

bus: quorum alter primæ magnitudinis, habet ab vna parte caput ipſius radiatum, cum inſcriptione PERM. DIVI. AVG. COL. ROM. & in averſa, caput Iuliæ vxoris, cum magnifica illa inſcript. IVLIA AVG. GENETRIX. ORBIS. Alter ſecundæ magnitudinis, habet caput Tiberii cum eadem epigraphe; & in averſa, duo capita, Germanici & Druſi Cæſarum. Horum numiſmatum icones, quia reperiuntur apud Ant. Auguſtinum & alios, minime hic apponendas cenſui. Sed intelliguntur de cudendæ monetæ poteſtate ab Auguſto facta: mihique omnino videntur adverſari doctiſſimorum virorum ſententiæ, qui contendunt, nummos æreos nullos, niſi decreto Senatus, cuſos fuiſſe primis Imperii Romani ſæculis, antequam Senatus ipſius auctoritas per inferioris ævi Tyrannos deminuta eſſet. In prædictis enim nulla S. C. mentio, ſed tantum Imperatoris Auguſti. Advertant viri clariſſimi, quos impenſius colo, qua ſe via hinc expediant, pro ſua prudentia, & rerum antiquarum experientia ſingulari.

IV. AVGVSTVS. SEQVITVR denarius argenteus, habens in antica caput Augusti, cum inscript. CAESAR. DIVI. F. in aversa, Cupido insidet Delphino inter stellas duas. S. P. Q. R.



Similem fere typum habet Vrsinus in secundo nummo familiæ Cordiæ, si stellas excipias; vt in quarto Lucretiæ: & Cupidinis signum ad Iuliæ familiæ originem, a Venere e mari orta ductam, in Iulij Cæsaris gratiam impressum a monetario conjicit. Recte id quidem: sed nummum nostrum addita duplex stella, illustriorem reddit; nec tantum maternam Octaviani Cæsaris originem a Venere, sed & paternam a Iulio demonstrare videtur. Ab vna enim parte, vt opinor, visitur sidus Veneris; ab altera, sidus Iulium: & inter vtrumque, tamquam nobilissima domus & fortunæ

ſuæ numina & munimina, junior Cæſar Delphino inſidet, ſub imagine Cupidinis. Quot vtriuſque Cæſaris nummis inſculptum ſit Iuliúm ſidus, vix enumeres. De ſtella Veneris plura paſſim apud Philologos. Sed ſi *Auguſti* cognomen exaratum eſſet in nummo, aut aliud quidpiam, ex quo argumentari liceret, cuſum cum eſſe poſt occiſum Antonium, & receptum Orientem: geminas hinc inde ſtellas, *Phoſphorum* & *Heſperum* interpretarer, Orientis & Occidentis indices: vt in Anaſtaſi Childericiana, ſuper aureo Leonis Imperatoris nummo, duplici ſidere inſignito, me docet Io. Iac. Chiffletius, & ipſe politæ omnis litteraturæ ſidus.

V.
AVGVSTVS.

IAM duplicem æreum dabimus nummum, vtrumque primæ magnitudinis. Prior eſt Auguſti, habetque tria ſigna militaria, typo ſingulari: cum inſcript. AVGVSTO DIVI. F. LEG. IV. LEG. VI. LEG. X. In averſa, colonus agit boves arantes: inſcriptio legitur non integra.·.·.T .·.·. FLAV. PRAEF. GERM. L. IVVENT.

O ij

LVPERCO. II. VIR. C. C. A.



Antonius Augustinus dial. VII. & ex eo Occo, in alio Augusti nummo legunt, TIBERIO CLODIO FLAVO PRÆFECTO GERMANORVM, L. IVVENTIO LVPERCO, DVVMVIRIS.

VI. TIBERIVS. POSTERIOR est Tiberii, habetque statuam ipsius equestrem nudo capite, & inscript. TI. CAESAR DIVI AVGV. F. AVGVSTVS P. MAX. TR. POT. XXXIII. In aversa, tria signa militaria ordine consueto.·.·. CATO. L. VETTIACVS. II. VIR. & in superiori parte nummi C. C. A. Deletum est prænomen Catonis, qui apud Anton. Augustinum *Marcus* dicitur in altero Tiberii nummo, sed non ejusdem typi.



Poſtremum hunc nummum pluris æſtimo, non ſolum quod ſubrarus mihi videatur, ſed quod illum acceperim ab eruditiſſimo & humaniſſimo viro *Nicolao Heinſsio*, apud Suecos oratore fœderatarum Belgii Provinciarum: cujus vrbanitatem expertus ſum Hagæ Comitum, ante triennium, cum illius muſeum omni antiquitatum genere refertiſſimum, data opera inviſi, & facundo ejus alloquio frui mihi contigit.

Primus cuſus videtur tribus legionibus IV. VI. & X. Cæſarauguſtæ hyberna agentibus: quæ ſigna militaria manipulorum, more veteri expreſſa, hic inſculpſerunt.

Verum vt lux interpretationi noſtræ major affulgeat, delibanda hic a nobis de ſignis militaribus pauca quædam, ad vtriuſ-

que nummi intelligentiam plane necessaria. Legionis totius signum aquila fuit, vnius vna, vel aurea vel argentea, summæ hastæ insistens, expansis alis, fulmen sæpe, vt in Tiberiano nummo cernis, vnguibus tenens: nec magnæ illa molis, cum in signiferi baltheo, clade Variana, vnam delituisse Florus testetur. Manipulorum autem signa, primis reip. temporibus fuerunt, impositi perticis fœnei stramineive manipuli.

Ovid. fast. 3. *Vnde maniplaris nomina miles habet.*

Tales in Augustæo nummo aspicis duos. Posteriori ævo non fœnum imposuere perticis; sed aut velum transverso e ligno pendens, quale inter manipulos medium intueris, mixto simul recentiore ritu cum vetusto: aut manum, vt in secundo nummo, forte vt manus ad manipuli vocem alluderet. Quid autem orbiculi totam hastam tegentes? clypeoli sunt, in quibus aureæ vel argenteæ imagines, Deorum primum, deinde etiam Imperatorum. Hinc Tacitus: *1. hist.* *Vexillarius direptam Galbæ imaginem solo adflixit.* Herodianus etiam agens de Maximi- *Lib. 8.* no: *Postquam de signis militaribus, illius ima-*

gines detraxerunt, prodeuntem mox tentorio cum filio, vt ad eos loqueretur, continuo obtruncant. Nec tantum Imperatorum, ſed & virorum principum. Apud eundem Tacitum Druſi imago inter ſigna. *Tua Dive Auguſte cœlo recepta mens, tua pater Druſe imago.* Immo ipſius Sejani per adulationem apud Sueton. in Tiberio: *Munera Syriacis legionibus dedit, quod ſolæ nullam Sejani imaginem inter ſigna coluiſſent.* Sed & nomina Imperatorum in vexillis inſcribebantur. Sueton. in Veſpaſiano: *Aſſenſere cuncti, nomenque ejus, vexillis omnibus ſine mora inſcripſerunt.* Vbi obiter obſervandum, nomen *vexilli* indiſcriminatim pro quolibet ſignorum genere accipi. Quamvis *vexilla* proprie ſint Equitum, quæ vela quædam erant quadra, expanſa ad haſtam, ſed vela modica: quale forte eſt illud in nummo noſtro Auguſtæo inter duos manipulos, & qualia ſunt apud nos in equeſtribus turmis. Quid ergo ſi hic equeſtre ſignum vnum, inter pedeſtria duo, medium dicamus eſſe: quæ ſigna, legiones peditibus equitibuſque, ſed paucioribus equitibus conflatas, repræſentent? In

1. *Ann.*

cap. 48.

cap. 6.

noſtro etiam Tiberii nummo, videntur quaſi folia hederacea pendula. An folia & flores, quibus decorabantur ſigna in rebus lætis, aut venerationis cauſa? Certe apud Claudianum,

Mavortia ſigna rubeſcunt
Floribus, & ſubitis armantur frondibus haſtæ.

An vero propria cohortium ſigna fuerint, an ſigna in iis nulla, niſi manipulorum ex quibus erant conflatæ, diſceptent eruditi. Ego quidem nulla niſi manipulorum fuiſſe puto. Verumtamen cum per ſigna cohortes diſcerni Tacitus dixerit: veriſimile eſt, ſigna ordinum cujuſque cohortis, ab aliis aliarum cohortium diſtincta notis quibuſdam fuiſſe. Certe apud F. Vrſinum in nummo vnico familiæ Neriæ, & in quarto familiæ Valeriæ, viſuntur ſigna militaria cum notis H. P. Quæ dicta ego velim de reip. tempore, deque imperii ætate ſuperiori. Nam inferiori ejuſdem ævo, cum novi ſe quotidie mores obtruderent, mutata reip. militiæque facie, ſuos ſingulis cohortibus Dracones fuiſſe teſtatur Vegetius. Haſtæ porro, quibus impoſita ſigna, inferiori

Ann. 1.

riori

riori parte, quod ex nummis patet, acutæ erant, vt in terram defigerentur, sive in castris, sive in acie, cum staret. Quod iis commune cum hastis militum cæteris erat, de quibus Virgilius,

Stant terræ defixæ hastæ. Æn. 6.

ACCEDIT argenteus drachmalis, integerrimus, & cælaturæ perquam elegantis: in quo visitur caput Augusti radiata corona insigne, Græca inscriptione: ΚΑΙΣΑΡΙ ΣΕΒΑΣΤΩ ΚΡΗΤΕΣ ΕΚΟΡΛΥ. Altera in parte, caput Tiberii laureatum: ΤΙΒΕΡΙΩ ΚΑΙΣΑΡΙ ΣΕΒΑΣΤΩ ΓΟΡΤΥΝΙΩ. VII. TIBERIVS.



In alio fere simili nummo, sed a vetustatis injuriis non æque defenso, a parte capitis Augusti legitur ΚΑΙΣΑΡΙ ΣΕΒΑΣΤΩ Κ. ΓΗΓΩΝ ΕΚΟΡΛΥ. Sole clarius apparet,

vtrumque nummum in Creta fuiſſe cuſum : & priorem quidem Gortyniæ, quæ hujus inſulæ vrbs præclara. In poſteriore vero nihil aliud deſignatur nota K, quam ΚΡΗ-ΤΗ, cum inſolito epitheto ΓΗΓΩΝ: quod poſt accuratam diſquiſitionem, dividendum mihi videtur in voces duas γῆ γῶν, *terra terrarum*. Magna ſiquidem Cretæ dignitas, quæ omnibus Mediterranei maris inſulis, ſi Siciliam exceperis, antecellit: ſive propter Iovis incunabula, ſive propter centum vrbes quibus habitabatur, vnde Hecatompolis dicta; ſive etiam propter fertilitatem. Quas Cretæ laudes luculenter Virgilius expreſſit:

Creta Iovis magni medio jacet inſula ponto, Æn. 3.
Mons Idæus vbi, & gentis cunabula noſtræ.
Centum vrbes habitant magnas, vberrima regna.

Polit. l. 2. c. 8. Sed maxime commendatur ab Ariſtotele, qui eam ad principatum Græciæ totius ait eſſe natam, & ſitam: quippe quæ omnibus Ægæi maris inſulis imminet, & tum Aſiæ tum Europæ continenti vicina

est. Immo addere possumus, maxime idoneam esse, quæ omnibus Mediterranei maris insulis & littoribus dominetur. Quo fit, vt minus mirer, vocatam olim in nummis fuisse *terram terrarum:* & nostris etiam temporibus, ab immani Turcarum tyranno viginti totos annos, tot sumptibus, tot exercitibus, immo totis Orientis viribus impetitam; magno sane Reip. Christianæ detrimento, nisi avertat Deus Opt. Max. & cælesti ope, providentissimi Senatus Veneti constantiæ ac fortitudini adlaboret. Gortyniam vero, cujus mentio fit in nummo, quæque jus civitatis suæ Tiberio tribuisse videtur cum cognomine ΓΟΡΤΥΝΙΩ, certum est inter præcipuas Cretenses vrbes numeratam fuisse: & cum Phæstiis sibi vicinis continua gessisse bella, vsque ad eversionem vrbis ipsius Phæsti. Refert Plinius juxta Gortyniam, platanum quandam semper virentem fuisse, Iovis & Europæ thalamo famosam. Cujus rei testem exhibet nummum Gortyniorum Antonius Augustinus, in quo cælata est puella ramis arboris insidens. Notas illas ΕΚΟΡΛΥ in *Dial. 3.*

nummo exaratas, vſque adhuc non intelleximus.

VIII. TRAIANVS. SED quia de Cretenſium nummis agimus: prætermittendum non puto, argenteum drachmalem exquiſitiſſimum, Trajani capite percuſſum, cum Latina inſcript. IMP. CÆS. NERVÆ TRAIANO GER. DAC. PART. In averſa, fœminam habet rupibus ſeu montibus inſidentem, dextra telum, ſiniſtra infantulum geſtantem, inter figuras duas armatas, cum Græco verbo, ΔΙΚΤΥΝΝΑ. ΚΡΗΤ



Deſcriptus fuit hic nummus, antequam meus eſſet, ab erudito Triſtano, qui de duplici & bilingui inſcriptione, de Diana ſeu Dictynna Cretenſi, & reliquis ad nummum pertinentibus, plura exquiſitæ doctrinæ arcana, pro more ſuo, nos edocet. Sed quia poſtea meus factus eſt nummus, & hic Cre-

tam attigimus: mei juris esse censeo, paucula addere. Illæ siquidem figuræ armis insignes, in mentem revocant enopliam sive pyrrhicam saltationem: quam primum inventam ferunt apud Cretenses, sive a Pyrrho quodam, vt ait Plinius, sive a Curetibus & Corybantibus. Etenim Rhea enitens, vt referunt Mythologi, & partus dolores dissimulans propter Saturnum filios vorare solitum, Curetum opem admisit, qui tympanorum tumultu & armorum fragore, infantis vagitus occultantes, Saturnum eluserunt; & Iovem puerulum in abdita montis Idæ loca abduxerunt. Hinc a Virgilio *Creta Iovis magni insula* dicitur.

Lib. 7. cap. 57.

IX. ANTONINVS PIVS.

HVIVS puerperii pulcherrimum habeo monumentum, quamvis sine armata saltatione, in maximo Antonini Pii numismate inferius posito: cujus aversa in parte, Faustinæ, vt opinor, partus inducitur, sub specie matris Idææ, cum tympanistis, Satyro, & aliis. Nec mirum: ipsa enim Faustina in nummis suis Rheam habet expressam, cum inscript. *Matris Ma-*

gnæ, cui ſupparem ſe præſtare voluiſſe viſa eſt.



X. BRITANNICVS.

VERVM vt conſtitutum ordinem repetamus: prodeat numiſma Græcum, æreum, primæ magnitudinis, & raritatis, habens caput juvenile, ſine corona, cum inſcript. ΚΛΑΥΔΙΟϹ ΒΡΕΤΑΝΝΙΚΟϹ ΚΑΙϹΑΡ. In averſa, viſitur figura nuda, ſtans, dextra pateram vel quid ſimile præferens, cujus ad pedes cervus, cum verbo ΑΛΑΒΑΝΔΕΩΝ. Infelicem Britannici ſortem, nemo fuit illi coævus adeo expers miſericordiæ, qui non lugeret, excepto Nerone parricida. Sed & noſtris temporibus nullus eſt inter veteris hiſtoriæ ſtudioſos, cui miſerabilis ejus fortuna dolorem non com-

moveat. Præclara indoles, adoleſcentia innocens, jus hereditarium ad imperium quo



novercæ Agrippinæ artibus depulſus eſt, mors immerita, præceps, violenta, cum decimum quintum ætatis annum vix attigiſſet, tandem pro virili toga, accepta ſandapila: hæc omnia ingenuis animis miſeranda videntur. Sed quod antiquarios noſtros premit, vix vllum habent ipſius monumentum: adeo pauca in manus noſtras venere Cæſaris hujus numiſmata. Vnicum jactat Occo ſe vidiſſe. Nos alterum ſolum offendimus, inter tot myriades, quas contrectavimus; in tot muſeis, quæ ſcrutati ſumus. Vtrumque Triſtanus pro ſua eruditione, & incomparabili monumentorum Græcorum peritia deſcripſit: quamvis neu-

trum ſe vidiſſe teſtetur. Sed quia, vt ipſe nobis indicat, hujus noſtri poſterioris ſolum præ manibus habuit ectypon, cui cum prototypo noſtro non omni ex parte convenit: nihil detracturum me tanti viri meritis & famæ cenſui, ſi mei nummi & conjecturæ copiam ſtudioſis facerem: cum per ipſum non ſteterit, quin ectypon illud, quod acceperat, fidelioris & accuratioris eſſet notæ. Meus equidem nummus nil differt a Triſtani deſcriptione, a parte capitis Britannici. Sed quem in averſa depinxit equum, in meo cervus eſt indubitanter, aut dama, ſuis inſignis cornibus, qualia juniorum hujuſmodi ferarum eſſe ſolent. Quæ me res adducit, vt credam, figuram illam ſtantem & nudam, eſſe Solis, qui in ipſa Caria, cujus Alabanda civitas eſt, vt in reliquis Orientis provinciis, tanquam præcipuum numen colebatur. Etenim cervum Soli attributum, vt ipſius curſum velocitate ſua deſignaret, memini me videre in nummis. Binos Græcos teſtes adducam.

XI. TRAIANVS. PRIOREM æreum, primæ magnitudinis,

nis, Trajani nomine & capite, cum inſcriptione vulgari. Hic in averſa exhibet figuram Oſiridis, quem vnum eundemque cum Sole exiſtimatum, ſciunt omnes Ægyptiæ mythologiæ periti.



Non immoror in verbo ΚΟΠΤΗΤΩΝ & notis L. IΓ. Ξ, nec in deſcriptione præfecturæ Copriticæ in Ægypto, apud quam percuſſum eſt numiſma. vnum in præſenti ſufficiat: Oſirim noſtrum ſiniſtra cervum geſtare, tanquam ſymbolum Solis, & rapidiſſimi curſus ipſius.

SECVNDVS nummus item æreus, eſt Balbini Imper. ſed mediocris magnitu- XII. BALBINVS.
dinis, ideoque perrarus, ΑΥΤ. Κ. ΚΑΙΛΙ. ΒΑΛΒΕΙΝΟC. Habet in averſa templum,

Q

in quo ante aram, ſtat figura Solis, capite radiato, dextra itidem cervum ferens, cum inſcriptione, ΜΙΛΗCΙΩΝ. ΝΕΩΚΟΡΩΝ.



Refert Pauſanias in Arcadicis, fuiſſe apud Mileſios, nobiliſſimum Apollinis ſimulachrum, quod Xerxes ſuſtulerat, illos criminatus, bello quod Græcis intulerat, propenſiores Athenienſibus fuiſſe: iiſque a Seleuco multis poſt annis redditum. Fuit etiam celeberrimum olim oraculum Apollinis Didymæi: qui, quod Mileti ejus templum eſſet, Mileſius quoque dictus eſt. Sane idem videtur eſſe fanum illud, quod repræſentat nummus. Atenim pro foribus ipſius, videre eſt ſtatuam illam famoſam Apollinis, dextra cervum præferentem. Iſtorum auctoritate nummorum, impulſus

ſum vt facile credam, in averſa nummi Britannici, figuram illam nudam & ſtantem, eſſe Solis, propter cervum illi vicinum: quamvis radiis Solaribus non ſit redimitum caput Apollinis: ſine ipſis enim ſæpius effingitur, præſertim in ſtatuis: & nummus noſter vetuſtate ſua, illos potuit habere ita detritos, vt non appareant. Quicquid ſit, fruatur lector hiſce nummis non contemnendis: & ſi quam habeat ſuper iis meliorem conjecturam, ejus copiam facere ne gravetur.

ŒDIPO mihi conjectore opus eſt, qui argenteum Galbæ denarium explicet. Habet in antica, caput iſtius Imperatoris, cum epigraphe, GALBA IMPERATOR. in poſtica, caput fœmineum cum notis, REST. NVM. XIII. GALBA.



De hîs verbulis multi multa. Quidam, *restituto nummo*; alii, *restituta Numidia*. Ego addo, & audeo, *restituto numine*. Quod priusquam possim statuere, expendendæ mihi sunt aliorum opiniones.

Ac primo de *restitutione nummi*, hoc est rei monetariæ, *per Galbam*, assentiri non possum. Cum enim imperium vix septimestre degustaverit, & a multis æmulis impetitus fuerit: rebus suis firmandis vacavit potius, quam condendis de re nummaria legibus: præsertim cum ea nihil admodum detrimenti sub ejus decessoribus cepisset, vt patet ex legitima ratione, sinceritate, & pondere nummorum, istius & superioris ævi. Neque vero vllum hujusmodi restitutionis a Galba factæ vestigium, in omnibus antiquæ historiæ monumentis, opinor, repereris. Adde suspectum esse vel nomen ipsum *nummi*, quod nusquam mihi lectum in nummis ipsis: sed sicubi restitutionis istius est facta mentio, *monetam* vsurpari.

Certe, in præclaro Augusti numismate, a Patrensibus cuso, superius exhibito, legi-

tur: *Indulgentiæ Aug. moneta impetrata.* pro gratiarum actione, & memoria licentiæ cudendi nummi. Sic etiam in Alexandri Severi nummis legitur, *restitutor monetæ*, & *moneta restituta*, nil prorsus de *nummo*.

Probabilius itaque loqui videntur, qui de *restituta Numidia* nummum explicant. Scio in rebus gestis Galbæ, vix vllam apud autores, hujus nominatim provinciæ, fieri mentionem. Sed meminisse oportet, illum non solum præfuisse Aquitaniæ, & Germaniæ, verum etiam Africæ, ac demum Lusitaniæ: Africæ, inquam, non tertiæ parti orbis terrarum; sed minori, quæ majoris istius provincia est, in qua sita Numidia. Romani enim, teste Appiano, Africæ hujus propriæ, alteram partem vocant veterem, ademptam scilicet Carthaginiensibus: alteram, quæ prius Iubæ regnum fuerat, a C. Cæsare postea occupatam, novam appellant, quæ est *Numidia*. Cum igitur ea comprehendatur sub Africa propria, cui præfuit Galba, potuit ita bene meritus esse de *Numidia*, vt restitutor ejus sit appellatus: præsertim si attendamus, quæ refert

4. Bell. Civil.

Lib. 7. cap. 7. Sueton. *Africam pro consule biennio obtinuit, extra sortem electus, ad ordinandam provinciam, & intestina dissensione, & barbarorum tumultu inquietam: ordinavitque magna severitatis ac justitiæ cura, etiam in parvulis rebus.* Hæc, inquam, non omnino improbabilia viderentur, nisi superesset scrupulus duplex. Primum enim *Numidiæ* nomen nusquam in nummis legitur, vt Africæ, Libyæ, Mauritaniæ. Deinde figura illa muliebris, Deæ potius alicujus, quam provinciæ, speciem præ se fert. vbi enim aut corona turrita? aut aliud insigne proprium ac peculiare, cujusmodi est Africæ leo, elephas Libyæ, equus Mauritaniæ.

Faciunt ista, vt meæ de *restituto numine* conjecturæ firmius adhærescam: & *Fortunæ* ipsi dicatum asseram nummum, ejusdem Tranquilli autoritate fultus, qui ait: *Galbam* Lib. 7. cap. 4. *sumpta virili toga, somniasse Fortunam dicentem, stare se ante fores defessam, & nisi ocius reciperetur, cuicumque obvio prædæ futuram. Vtque evigilavit, aperto atrio, simulacrum æneum Deæ, cubitali majus, juxta limen invenisse, idque gremio suo Tusculum,*

vbi æstivare consueverat, avexisse: & in parte ædium consecratum, menstruis deinceps supplicationibus, & pervigilio anniversario coluisse. Ex his videre est *numen restitutum*, quod male habitum fuerat. Itaque sive *numen restitutum*, sive *restitutam Numidiam* malis, vtrinque Suetonius adest. Eligant eruditi, vtri faveant sententiæ: neque enim ita meæ sum tenax: vt in alteram, si annuerint, abire non sim paratus.

IAM vereor ne reclamet omnis eruditorum cœtus, & me convicio explodat, qui Othonem æreum vendicem, ingens ad hanc diem antiquariorum offendiculum. Nusquam vidimus, exclamant fere vniversi. Quid tum? Nonne quotidie eruuntur e terræ visceribus, & veterum monumentorum ruinis, numismata & toreumata nulli ante conspecta? In eo enim admirandum est antiquitatis studium, quod nullis limitibus circumscriptum sit, sed nova in dies & nondum agnita suppeditet. Habet iste nummus, in antica parte caput Othonis, radiata corona insigne, quales plurimi XIV. OTHO.



Neroniani conſpiciuntur: & cum inſcriptione, ΟΘΩΝ ΚΑΙCΑΡ. vultus, ab oris Othoniani auro argentoque expreſſi lineamentis, non multum abeſt. In averſa parte, viſitur figura nuda, dimidiato corpore, cum verbo, ΜΑΡΩΝΕΙΤΩΝ. De figura iſta, conjectura difficilis: eſt enim vetuſtate corroſa. An Bacchi dicemus eſſe, an Liberæ, Maronæorum numinum? an Maronis, expeditionum Bacchi comitis? Maroneam vero in Thracio littore ſitam ſi conſideres, immenſo mari ab Italia diſcretam, & a Germania Vitellii fautrice longius etiam diſſitam: ab Othonis partibus eam ſtetiſſe, colliges, ex Corn. Taciti verbis: *Longinquæ provinciæ, & quidquid armorum mari dirimitur, penes Othonem manebant:*

Hiſt. 1.

nebant : non partium studio ; sed erat grande momentum in nomine Vrbis, ac prætextu senatus. Quod si prætextu senatus, imperium sibi longinquis in provinciis Otho stabiliit : quidni Othonis vultu ac nomine cusi sunt in iis ærei nummi, prætextu senatus, penes quem cudendæ monetæ æreæ potestatem omnem fuisse, arbitrati sunt viri docti.

Sed Otho ille tuus, instabat amicus, solo Cæsaris nomine insignitur : cum tamen vno eodemque puncto temporis Imperator, Cæsar, Augustus, sit renuntiatus. Hinc, vt verum fatear, injectus mihi scrupulus est : sed is tamen, qui facile possit evelli. Nempe potuit à Græco monetario, Cæsaris nomen, pro imperatoris nomine vsurpari. Quidni enim, cum familiaris receptaque vulgo sit, vtriusque vocis synonymia ? Et in Evangelio ipso numisma census, percussum vultu & nomine Tiberii, qui jam pridem imperator erat, dicitur esse Cæsaris tantum. Deinde plures imperatores video in nummis Græcis, immo & Latinis quibusdam, cum solo Cæsaris nomine, insignitos *Matth. 22. cap.*

corona, quæ imperantium nota. Teſtem advoco inferius poſitum in Græco nummo, Antoninum Pium laureatum, adepto imperio, cum ſolo *Cæſaris* nomine. Teſtem etiam, Neronis nummum parvulum plumbeum, aut vt aliis placet, ſtanneum, nuper mei juris factum, cujus memini in epiſtola de nummo Britannico ad Trichetum: qui à parte capitis laureati & imperatorii, inſcribitur NERO CAESAR. cum his notis in averſa, PAVLLIN. ad Suetoniam familiam rariſſimam pertinentibus.

Tandem de galericulo & coma, quæ in omnibus aureis & argenteis Othonis nummis, ſubdititia conſpicitur, in hoc æreo minime, negotium nobis faceſſitur. Sed iſti Romæ, & in Italia, vel vicinis provinciis percuſſi ſunt, vbi viſus & notus Otho. At de illius capillitii modulo, qui reſcire potuiſſent, præſertim cum paucis menſibus imperaverit, tam longe diſſitæ gentes, Aſiaticæ aut Africanæ? Equidem nummos Othonis æreos, Ægyptiæ fabricæ, ſinceros Pariſiis videmus: quos ipſius non aſſererem, propter vultus diſſimilitudinem, niſi ejus

nomen haberent pro indice & vindice : quemadmodum videmus nummos Galbæ, Titi, Domitiani, in ipsa Ægypto cusos, adeo inepti & inconcinni operis, vt imperatores isti, nisi eorum adesset nomen, agnosci minime possent.

EIVSMODI est æreus ille mediocris magnitudinis, Othonis alter nummus, quem secundo loco exhibemus : habetque in antica parte, caput Othonis laureatum, cum semesa inscriptione, .·.·.·. ΟΘΩΝΟΣ ΚΑΙΣ. ΣΕΒ. in aversa videre est caput Isidis cum notis LA. XV. OTHO ITERVM.



Huic nummo, Serenissimus Princeps Gasto Dux Aurelianensis, ὁ μακαείτης, inter alios quosdam Othonianos, ipsi abhinc annis

duodecim oblatos, convocatis innata ſua benignitate Pariſienſibus antiquitatis ſtudioſis, primam vetuſtatis & ſinceritatis laudem detulit. Cæterum caput illud Iſidis, in averſa nummi parte exaratum, Ægyptum deſignat Othoni obnoxiam, idque ſecundum mentem Taciti. *Ægyptus*, inquit, *omneſque verſæ in Orientem provinciæ, nomine ejus tenebantur:* quæ verba ſuperiori noſtro Maronæo Othoni non adverſantur. Poteſt etiam hujus Deæ ſigno argui idem Otho, quod huic peregrino numini fuerit addictiſſimus, quem recenſet Suetonius his verbis, *Sacra etiam Iſidis, ſæpe in lintea religioſaque veſte celebraſſe.*

Hiſt. l. 1.

l. 7. c. 12. in Othone.

XVI. OTHO ARG.

ATQVE vt perficiamus, quidquid ad Othones noſtros pertinet: argenteus ecce tetradrachmus, qui ex incomparabilis noſtri Peireskii Gazophylacio, ad eruditi Triſtani muſeum tranſlatus, ac demum noſter factus eſt.



Visitur in antica parte caput Othonis affabre cusum, idemque laureatum, sed cum aliquibus Neroniani vultus lineamentis, quæ mihi in mentem revocant Suetonii verba: *Super cæteras gratulantium, adulantiumque blanditias, ab infima plebe salutatus Nero: primisque epistolis suis ad quosdam provinciarum Præsides*, NERONIS *cognomen adjecit*. Eadem fere Tacitus: *Atque etiam Othoni quibusdam diebus, populus & miles, tanquam nobilitatem ac decus adstruerent*, NERONI OTHONI *acclamavit*. Inscribitur hic nummus ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ. Μ. ΟΘΩΝ ΚΑΙϹΑΡ ϹΕΒΑϹΤΟϹ. In aversa, oleæ ramo transverso insistit aquila alis expansis, & rostro coronam lauream tenet, cum luna crescente inter crura, & palmæ ramo ad alam dextram. Inferius exaratum est, ΕΤΟΥϹ Α. *anno primo*.

L. 7. c. 7. in Othone.

Hist. 1.

Typus ille partim ex se patet, est enim aquila insigne Romani imperii: partim sensu communis est, cum aliis Othonis nummis aureis & argenteis, in quibus legitur *Pax orbis terrarum*, & *Securitas P. R.* quæ in nostro, olea designantur: *Victoria Othonis*, quæ hic

per palmam & coronam, & cum ſpe proxima felicioris adhuc ſucceſſus per creſcentem lunam deſignatur. Suetonius tamen in Othone, *Tribus quidem, verum mediocribus prœliis vicit.* Alios Othonis æreos nummos, etiam Latina dictione cum litteris S. C. domi foriſque conſpeximus, quos hîc referre inconſultis patronis æquum non duximus, ne locum iis præripiamus plura & potiora, quæ meditantur, diſſerendi. Sed neque apologias ſcribimus. Interim noſtri ſuperius exhibiti, ſubjecti ſunto ſeveriori eruditorum trutinæ, qui non ex vulgato rumore, ſed de viſu aliquando dijudicent. Quod ſi non arrideant tenellæ fidei ſtudioſorum: omittatur duplex pagella, & ſequentem Veſpaſianum adeant: æqui bonique conſulentes, quæ nos integra & ſincera fide, amicorum oblectationi tribuimus.

Lib. 7. c. 9.

XVII. VESPASIANVS.

NVMMVS ARGENTEVS Græcus, tetradrachmus, habet in antica caput Veſpaſiani, cum inſcript. ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ. ΟΥΕϹΠΑϹΙΑΝΟϹ ΚΑΙϹΑΡ. In averſa ſtat figura Iovis, dextra pateram geſtantis,

ſiniſtra ſcipionem, cum aquila manui ſuperpoſita, ΕΤΟΥϹ ΝΕΟΥ ΙΕΡΟΥ Η̄. hoc eſt *Anno novi templi octavo.*





Sebaſtianus Erizzus Venetus, inter antiquarios ſuperioris ſæculi clariſſimus, inſcriptionem hujus numiſmatis refert ad Salomonis templum, à cujus ædificatione annum illum octavum computat in ſuo Veſpaſiano, his verbis: *Nell'ottavo anno d'all'edificatione del ſacro tempio fabricato dal Re Salomone.* Quod equidem non capio. Nam ſi primam Hieroſolymitani templi conſtructionem ſpectes, Veſpaſianum ea mille amplius annis antecedit: ſi ſecundam a Zorobabele, eodem hæc quoque ſexcentis annis eſt antiquior. Tertia quidem templi reparatio, noviſſime cœpta eſt, & perfecta ſpatio annorum XVIII. ab Herode Aſcalonita,

qui proxime ad tempora Veſpaſiani acceſſit, ſed non pervenit tamen. Siquidem infanticida ille, anno Chriſti ſecundo ſublatus eſt, Veſpaſianus circa annum Chriſti XIII. natus. Itaque nullum imperantis Veſpaſiani numiſma, cudi potuit anno VIII. templi Hieroſolymitani quovis modo ſumpti. Deinde quid, amabo, Veſpaſiano cum hoc templo, quod ipſius auſpiciis a Tito deletum eſt? Igitur expendamus, num templa quædam ædificaverit Veſpaſianus, quibus poſſit nummi hujus inſcriptio competere. At duo certe extruxit magnificentiſſima: *Paci* alterum, in quod præclara quæque ſpolia Hieroſolymitani templi tranſtulit; alterum, *Iovi Capitolino.*

Quod ad primum attinet, ex Tacito, & aliis, anno VI. imperii Veſpaſiani conditum eſt, ipſo VII. & Tito VI. Coſſ. cumque decem tantum annis imperaverit, quatuor ſolis ſupervixit ædificationi templi *Pacis:* ac proinde cudi non potuit nummus ipſius viventis, anno VIII. conſtructi templi *Pacis*, cum IV. fatis conceſſerit.

Non poteſt igitur de alio novo templo intelligi

intelligi noſter nummus, quam de templo *Iovis Capitolini :* cujus etiam Iovis figura cernitur in averſa parte nummi. Nempe vigente bello civili Vitelliano, Sabinus Veſpaſiani frater, & Domitianus filius, qui Romæ partes ipſius fovebant, dum e Iudæa adventaret, Capitolium occupaverant. Sed cum eſſent à Vitellianis obſeſſi, in ipſo prælii ardore, ignis immiſſus (ab vtra parte, incertum) Capitolium & ipſum Iovis templum, antiquæ vrbis præclarum monumentum, abſumpſit. Sabinus captus & occiſus, Domitianus vix effugit. Sed converſo in perniciem Vitellii bello, vt primum ingreſſus eſt vrbem Veſpaſianus, templi hujus inſtaurationem ſuſcepit anno primo imperii: & ab eo reſtaurato æram quamdam computaſſe videtur in hoc nummo, quem cudit anno imperii IX. Capitolini templi reparati octavo. De hujus templi ſolemni reparatione & magnificentia, mira produnt Tacitus, Suetonius, & alii. Sed quia ad propoſitum noſtrum nil conferunt, reticebimus ea conſulto, vt Trajanum & Hadrianum attingamus.

XVIII. TRAIANVS.

FREQVENS in nummis viſitur columna illa Trajani, ſeu potius turris : in qua inſtar cochleæ, interius per circuitum conſcendebatur, vſque ad epiſtylium, ſtatua ipſius Trajani decorum : quæque opere anaglyphico, exterius bella cum Dacis peracta, & innumera antiquitatum monumenta, Romæ etiamnum exhibet. Sed nunquam niſi in ſubjecto nummo, vidi columnam iſtam ſolidam & nudam, cum impoſita faſtigio NOCTVA. Pars adverſa hujus nummi ærei, primæ magnitudinis, capite Trajani illuſtratur, cum epigraphe, IMPER. CÆSAR. NER. TRAIANO OPTIM. GER. DAC. P. M. TR. P. COS. VI. P. P. in averſa ſtat columna ipſa cum inſcriptione, SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS.



Nummi hujus explicationem, commode & minimo labore mutuari posse mihi videor ex aureo Magni Constantini nummo, apud Illustrissimum Sevium, qui habet in aversa *Noctuam* in cippo, cum inscr. SAPIENTIA PRINCIPIS PROVIDENTISSIMI. Item ex encomio ejusdem principis, apud Trebellium Pollionem in Gallieno: *Claudius, a quo Constantinus vigilantissimus Cæsar originem ducit.* Ex vtroque patet, prudentiam & vigilantiam, quæ noctua designantur, esse virtutes imperatorias, quarum ope, generosissimi principes Trajanus & Constantinus, tot tantisque bellicis expeditionibus defuncti, nomen æternum acquisiere. Quemadmodum enim nocte visu pollet *Noctua*: ita nihil tam reconditum ac difficile, quod prudentia & vigilantia non penetret & assequatur.

SED & providentiam sub altero typo vsurpavit in nummis Sept. Severus, vt patet in aureo pulcherrimo, quem hic subjicere operæpretium duxi. XIX. SEVERVS.



Habet in antica caput Severi, cum epigraphe, SEVERVS PIVS AVG. In aversa, caput Medusæ cum verbo PROVIDENTIA. An quod Pallas prudentiæ & providentiæ numen, gestet in pectore Medusam cum Ægide? Vtramque vero Severus idem, in altero aureo affabre admodum cuso circumferre voluit videri in antica, quæ inscr. L. SEPT. SEV. AVG. IMP. XI. PART. MAX. Scilicet Ægide & Gorgone illa horrifica, lævo humero insculpta, non solum terrorem hostibus a se incutiendum, sed etiam prudentiam militarem, designavit.

XX. SEVERVS ALTER.



XXI. HADRIANVS.

ALTERAM virtutem, non ita inventu facilem in monumentis Imperatorum, nobis exhibet argenteus Hadriani nummus drach-

malis, quem debeo vrbanitati amicissimi viri, & eruditissimi Archiatri Rothomagensis, Ægidii Gallemantii. Habet in antica caput Hadriani, cum inscriptione HADRIANVS AVGVSTVS P. P. in aversa, figuram sedentem, dextra pateram gestantem, cum epigraphe, PATIENTIA AVGVSTI COS. III.



Sane Christianorum est potius virtus illa, quam ethnicorum: & Aristoteles in ethicis, ejus mentionem habet perexiguam. Immo ibidem eam virtutem deprimere videtur his verbis: *perferre contumelias, servile est*. cap. 6. Illam tamen, sed ambitiose potius quam vere, in nummo præfert Hadrianus. Quippe patiens minime dici potest, qui in malis quibus conflictatur, vindictæ desiderio tene-

tur, aut ſe totum deſperationi permittit, vt excellentiſſime nos docet naturæ totius ſagaciſſimus indagator, illuſtris noſter Curæus de la Chambre, in ſuis humanorum affectuum characteribus. At in dimittendis & diſſimulandis injuriis, non multus fuit Hadrianus: qui tot ſenatores, ob leves ſuſpiciones, neci dedit; vt & Apollodorum architectum, ſola æmulatione artis ſuæ. An ejus virtutis, quæ tota eſt in ferendis adverſis, ſpecimen dare potuit? qui morbum extremum adeo impatienter tulit, vt abjecta omni ſpe, violentas ſibi manus inferre voluerit, & amicos enixe rogaverit, vt vitæ ſuæ finem accelerarent. In hoc ſolo patientior viſus, quod Sabinæ vxoris moroſitatem facilius tulerit: ſi tamen illam ipſam, vt quidam autumant, non ſuſtulit.

XXII. ANTINOVS. NEQVE hic prætermittendus duplex Antinoi nummus, vnus inſignis mole, typo, raritate: habens in antica caput iſtius adoleſcentis, cum toto pectore, & verbis, ANTINOOC HPΩC. in averſa, ſublimis tollitur inter alas gryphi figura ipſius, cum in-

ſcriptione, ΚΑΛΧΑΔΟΝΙΟΙϹ ΙΠΠΩΝ.



ALTER mediocris magnitudinis, cum capite ſolo, & eadem inſcript. habet in averſa vpupam avem in medio coronæ laureæ, cum litteris fugientibus, & ita attritis, vt adhibita diuturna & iterata meditatione, vix aſſecutus ſim, ΑΜΙϹΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΑϹ. quas voces partim lego, partim conjicio ex ſimili inſcriptione, in argenteo Hadriani, qui penes me eſt, nummo. XXIII. ANTINOVS ITERVM.



Refert Tacitus, Chalcedonenſes ab oracu-

lo Pythio cæcos appellatos fuiſſe, quod priores Byzantiis ad Boſphorum Thracium advecti, minus proviſa locorum vtilitate, pejora elegiſſent, vbi vrbem conderent. Sed multo gravior fuit eorum cæcitas, dum pudendorum facinorum miniſtros, inter divos annumerare attentarunt. Quippe Antinoum, illum Hadriani exoletum, vt videre eſt in averſa parte maximi numiſmatis, gryphi adminiculo in cœlum conſcendentem, omnibus intuendum exhibent. At non ii ſoli, vt Hadrianum ſibi demererentur, qui ejus memoriæ ſtatuas, templa, vrbes dicaverat, ſed plures etiam alii Græciæ populi, ex Antinoi anima ſidus exortum eſſe, ac tunc primum apparuiſſe, mentiebantur. Et hoc eſt fortaſſe, quod ille dextra ſuper caput revoluta geſtare videtur.

Neque vero minor eſt multo Amiſenorum petulantia, qui nummum alterum percuſſerunt. Nempe illum inter Heroas, & ſemideos admittunt & nominant: ſuamque intempeſtivam in illius cultu pietatem oſtentant, ſub figura vpupæ, quæ apud

apud veteres pro ſymbolo pietatis erga Deos & parentes habebatur. Niſi malimus hanc aviculam eſſe imaginem pietatis, ſeu potius inſaniæ, ipſius Antinoi erga Hadrianum patronum, cujus cauſa mortem obire non dubitavit. Cum enim Hadriano dæmonum cultui, & magicis artibus addictiſſimo perſuaſum eſſet & ſtatutum, ſacra quædam impia peragere, in quibus humano ſanguine litandum, & anima voluntaria opus eſſet: Antinoum ſe ſponte ſua immolandum præſtitiſſe ferunt: quamvis aliis Nilo demerſum fortuito placet. Cæterum circa priorem nummum, hic omittendum non puto, duplici orthographia Chalcedonis nomen ſcribi apud Græcos. Plures enim, immo ferme vniverſi autores, ſcribunt, ΧΑΛΚΗΔΩΝ. ſolus Strabo ΚΑΛΧΗΔΩΝ, litteram Κ a ſecunda ſyllaba in primam transferens, & viciſſim Χ in ſecundam. At vero nummi omnes quos vidi, Straboni favent, & habent ΚΑΛΧΗΔΟΝΙΩΝ, & alii ex Dorica dialecto ΚΑΛΧΑΔΟΝΙΩΝ, vt meus ſuperior, & alter mediæ magnitudinis, de quo Triſtanus Tomo II.

Tranquillinæ nomine, cujus etiam vidi prototypum æreum apud Illustrissimum Brienneum. Alterum vidi apud Cl. V. Car. Patinum cum capite Iuliæ Domnæ, qui in aversa lyram seu citharam habet, cum inscript. ΚΑΛΧΑΔΟΝΙΩΝ. Immo & inter meos vrbium Græcarum nummos, visitur vnus Chalcedonensium, cum capite Apollinis in antica, & tripode in aversa, ac verbo ΚΑΛΧΑΔΟΝΙΩΝ. Goltzius tamen suos cum X in principio dictionis exhibuit. vt vix scire possimus vtrorum sit error, an librariorum, an monetariorum: dum interim liquet vtroque modo exarari & scribi. ΙΠΠΩΝ, vt opinor, nomen est Prætoris, seu Præfecti, qui Chalcedonensibus dicat numisma in honorem Antinoi.

XXIV. Antoninvs Pivs.

NVMMVS ecce æreus maximus, habens caput laureatum Antonini Pii cum inscriptione Τ. ΑΙΛ. ΚΑΙCΑΡ. ΑΝΤΩΝΕΙΝΟC. in aversa parte Iovem nubibus aut rupibus insidentem, manus sinistræ vola fulmen exhibentem, dextera e cornucopiæ profundentem in terram in-

numeras minutias, quaſi rorem aut pluviam. Inferius jacet figura coloſſica cum capite radiato, cujus ad pedes conſtructa videtur ædicula, ſeu templum, cum vicina cupreſſu, & inſcriptione ΠΕΙΩ ΕΦΕCΙΩΝ. hoc eſt, *Pio Epheſiorum.*



Alius ejuſdem fere typi, adſervatur in muſeo regio, habetque in averſa ΠΕΙΩΝ ΕΦΕCΙΩΝ, non vero ΠΕΙΩ, & plures veluti turres ſuperadditas, a ſe invicem diſtantes: ſed figura jacens caput non habet radiis redimitum vt in meo, & videtur eſſe fluvii alicujus. Illum deſcripſit Illuſtriſſimus Abbas Brunotius, in eruditiſſimo & accuratiſſimo, quod confecit, regiorum numiſmatum indice, his verbis: *Hujus nummi area dat nobis Iovem ſedentem in nube, qui dextra pluviam guttatim imper-*

titur terræ, a figura fluvii ad ima areæ jacentis avide, vt videtur, receptam. Læva vero fulmen gerit non minax, sed quietum, in vola manus: a cujus parte duæ turres saxis impositæ. In loco paululum depressiori, templum in conum desinens, cum arbore cupresso: a dextra vero pluviatilis Iovis, turris alia scopulo humiliori imposita est. Hæc vir nobilissimus pro munere, quo præclarissime fungitur, in custodiendo & ordinando museo Regis Christianissimi. Interim facile mihi persuadeo, iconismo illo Antoninum Pium designari, qui, si vllus vnquam imperator, suis erga mortales meritis, Deorum beneficentiam imitatus est: atque ideo sub figura Iovis Benefici, *Pius Ephesiorum* appellatur, ab Ephesiis gratum animum testantibus. Quod ad jacentem figuram illam colossicam pertinet, suspicatus sum aliquando, esse symbolum sive terræ totius, sive provinciæ solius Ephesinæ aut Ionicæ, quæ post grave aliquod incommodum, sive terræmotus, sive angustioris annonæ, aut sterilitatis, Antonini Pii subsidiis recreata sit: in cujus rei gratiam dedicatum fuerit illi templum

iſtud. Sed quia radiis, quantum vetuſtas, aut ærugo ſinit conjicere, coronata figura jacens illa videtur, non vero turribus, vt fieri ſolet in vrbium & provinciarum iconibus: vereor ne vim aliquam patiatur hæc explicatio. Vtut eſt, fruantur eruditi inſignis hujuſce numiſmatis myſteriis: & expendant, an non hæc figura ſit fluvii alicujus: præſertim cum inter rupes a capite ad calcem diſtendi videatur; & an cupreſſus illa, ſepulchrum potius quam templum deſignet. Quod ſi arrideat illis inſcriptio nummi Regii ΠΕΙΩΝ ΕΦΕCΙΩΝ, *Piorum Epheſiorum:* ſane hoc imperatorio adjuncto ſeu cognomine, Epheſii ſe Antonini totos eſſe profitentur: & cultum ſingularem, quo illum proſequuntur, notum faciunt.

XXV. ANTONINVS ITERVM.

ECCE iterum Antoninus Pius in nummo æreo primæ magnitudinis, cum ſemeſa inſcriptione .·.·. ANTΩNEINOC CEB.·.·.· In averſa, muliebrem habet figuram, ſeminudam, monti ſeu rupibus inſidentem, & dextero brachio innixam; quæ ſiniſtra manu floſculos geſtat. Pone ipſam

erigit ſe arbuſtum quoddam fluviatile. In medio nummo legitur ΡΟΔΟΠΗ: in ambitu, ΗΓΕΜ. Μ. ΠΟΝΤ. CΑΒΕΙΝΟΥ ΦΙΛΙΠΠΟΠΟ.



Patet cuſum fuiſſe nummum ſub *M. Pontio Sabino præfecto Philippopolis* in Thracia, qui Rhodopei montis, huic vrbi vicini, ſymbolum in eo ſignavit. Sed quod philologis noſtris non ingratum fore confido, videtur hic nummus ortam ſuper Rhodope inter Mythologos litem poſſe dirimere. Vetus enim interceſſit diſſidium de ortu Rhodopes, a qua mons nomen accepit. Quidam fuiſſe Thracum Reginam autumant, ibi ſepultam, aut in montem ipſum converſam, vt placet Ovidio. Alii filiam Strymonis fluvii, quæ a Neptuno compreſſa Athon genuit, etiam monti cognomi-

nem. Equidem a poſtremis ſtare me compellit iconiſmus mulieris. Neque enim diademate, vel corona, aut alio, quali decet Reginam, cultu inſignitur: ſed intecto & pene nudo corpore, naiadem omnino repræſentat. Deinde floſculus quem ſiniſtra gerit, & arbuſtum illi vicinum, fluviatiles ſunt notæ. Flos enim ille, idem videtur eſſe, qui ab herbariis vocatur nymphæa, quia locis aquoſis gaudeat: eſtque herbæ genus in paludibus naſcens & aquis ſtagnantibus: alio nomine Heracleon, quod nympha quædam Herculis amore capta, in hanc herbam feratur commutata. Ex quibus omnibus colligere licet, figuram in nummo expreſſam Rhodopen deſignare, Strymonis fluminis filiam.

XXVI. LVCILLA L. VERI.

LVCILLÆ L. Veri nummus argenteus, hic locum obtineat. Habet in antica parte caput ejuſdem Lucillæ cum inſcript. ΛΟΥΚΙΛΛΑ CEBACTH. In aversa, Cererem ſedentem, cum epigraphe, ΒΑCΙΛΕΥC ΜΑΝΝΟC ΦΙΛΟΡΩΜΑΙΟC.



Subrarus mihi videtur hic nummus, tum quia Græcus, tum quia Regis barbari nomen minus notum profitetur. Savotius enim noster, qui de raritate nummorum antiquorum disseruit, inter rariores reponit, argenteos imperatorios qui Græca inscriptione gaudent: quod vtplurimum ita esse sumus experti, præcipue in fœminis. Quisnam vero fuerit Rex ille *Mannus*, vix didicimus ex Dione, qui refert Trajanum ad bellum Parthicum progredientem, *Manum* quendam Regem Arabum, qui ultra Euphratem ex adverso Comagenes, inter Osrhoënos, seu Edessam, & Armeniam majorem degunt, suspectum habuisse: tum quod vocatus, ad Imperatorem

Lib. 68.

rem

rem non accessisset ; tum quod auxiliares copias Adiabenæ Regi Mebarsapi, Romanorum hosti, suppeditasset. Hujus filius, aut nepos ejusdem nominis *Manus*, aut potius cum duplici *nn*, vt in nummo, MANNVS, is esse potuit, qui eumdem cudit in honorem Lucillæ, quæ Antiochiæ degebat, non longe ab hujus reguli ditione. Siquidem L. Verus imperator, Avidium Cassium contra Vologæsum, cum toto exercitu & optimis ducibus mittens, Antiochiæ cum vxore Lucilla remanserat: specie, vt omnia constitueret, & commeatum exercitui compararet; re quidem vera, vt otio & genio indulgeret. At vero *Mannus* Romano milite vndique circumseptus, Philoromæi nomen accepit, ne quid incommodi pateretur: cum re ipsa ille, & alii reges, inter imperium Romanum & Parthicum siti, neutri, nisi coacti, adhærerent. Quod vero cognominis fuerit ei, qui Trajano imperante Arabes regebat, id familiare erat Regibus Syriæ vicinis eodem nomine appellari; vt Edessenis, quorum *Abgarus* erat nomen ordinarium, quemad-

modum Ægyptiorum Ptolemæus.

XXVII.
Pertinax.

ARGENTEO nummo ſuccedat argenteus, in quo caput Pertinacis cum inſcript. IMP. CÆS. P. HELV. PERTIN. AVG. In averſa parte, ſtat figura muliebris, dextera teſſeram frumentariam, ſiniſtra cornucopiæ geſtans: inſcribitur LIBERATIS CIVIBVS.



Duplex rariſſimæ iſtius inſcriptionis afferri poteſt ratio. Prima, quod poſt necem Commodi, qui nobiliorum fortunis & vitæ, quandiu vixit, inſidiatus eſt, Romani omni metu liberati, quaſi recuperata libertate, Pertinaci gratulantur. Ita & ſenatoribus obviis, vt memorat Dio, plebs acclamabat,

Lib. 73.

ἄγε ἄγε, ἐσώθης, ἐνίκησας, *Age age, ſalvus eva-*

ſiſti, viciſti. Commodus enim omnia violenter agebat, & ſtatuam ſibi poni juſſerat pro curia, quæ arcum tenderet (ejuſque typum ſervo in nummulo æreo Græco) vt etiam imagines ipſæ terrorem atque minas præ ſe ferrent. Hanc ſenatus illo occiſo ſuſtulit, proque ea *Libertatis* imaginem repoſuit. Quæ vero libertas & ſecuritas ſenatus excogitari poſſit ea major, qua gaudebat, imperium adepto Pertinace, qui Falconem Conſulem opibus & nobilitate clarum, ſibi inſidiantem, non permiſerit a ſenatu damnari, exclamans: *Abſit, vt me imperante vllus ſenator etiam jure occidatur.*

Alteram inſcriptionis rationem figura illa muliebris, teſſeram frumentariam manu geſtans, ſuppeditat. Nimirum initio principatus ſui, cum populum R. gravi annonæ caritate preſſum videret, noſſetque ſeditiones Romæ ex ejuſmodi penuria ſæpe ortas: ipſe navi conſcenſa, obviam frumentatoribus ivit, vt eorum adventum accelераret: nec prius ab hac cura & ſollicitudine deſtitit, quam de Falconis defectione nuntium accepit. Cum igitur rei fru-

imentariæ abundantissime providisset, & civium suorum inopiam levasset frequentibus congiariis, quibus per tesseras fiebat frumenti largitio: nummus hic argenteus in memoriam accepti beneficii cusus est. At vicissim ipse erga Deos non ingratus videri volens, alterum nummum, quem tum argenteum, tum æreum penes me habeo, procudi curavit: in quo a parte aversa, figura muliebris sedet, manu dextera duas frumenti spicas ostentans, cum epigraphe, *Opi divinæ*; vt & auxilii diuini memorem se præberet, & præcipue *Opi* seu *Terræ*, quæ frumenta profert, honorem haberet.

XXVIII. IVLIA SEVERI.

PVLCHERRIMVM æreum secundæ magnitudinis nummum aggredior, acceptum olim a Cl. Viro Stephano Mazureo, cognatione & amicitia mihi conjunctissimo: cujus studio & diligentiæ debetur, vt plurimum, quidquid est pretio aut raritate apud nostros Antiquarios conspicuum. Præfert in antica parte caput Iuliæ Severi, cum epigraphe, ΙΟΥΛΙΑ ΑΥΓΟΥCΤΑ. In aversa, Bacchus vultu juvenili, corpore

nudo, dextra thyrſum gerens, ſedet in curru cum Iſide, quæ turriculam aut modium habet in capite, & cornucopiæ in ſiniſtra. Impreſſa eſt tigris & panthera ſub Baccho ad latus currus, quem vehunt Centauri duo mas & fœmina, hæc duplicem inflans fiſtulam. Ante ipſos exultat puer Ciſſus, hederæ plantæ cognomini vicinus. Ad lævam Iſidis, ſtat Cupido dextra facem gerens. Cæterum Bacchus & Ciſſus, corniculis, ſeu flammulis, in fronte ſunt inſigniti. Inſcript. ejuſdem averſæ, NIKAIEΩN.



Laborem faceſſit quibuſdam primo intuitu, Bacchus cum Iſide junctus, donec meminerint eumdem illum eſſe atque Oſiridem, qui vir Iſidis & frater, apud Ægyptios. Auſonius canit: *Epig. 29.*

Ogygia me Bacchum vocat,

Osirin Ægyptus putat.

in Iside & Osir. Idem pluribus testantur, Plutarchus, He-
Lib. 2. rodotus, & Diodorus Siculus: qui aiunt in
Lib. 1. sacris Bacchi & Osiridis, easdem observari ceremonias; vtrique vitem tribui, simul & hederam, quæ lingua Ægyptia vocetur Chenosiris, hoc est planta Osiridis; vtrumque Nisæ educatum, vtriusque comites Satyros & Panes. Immo serpens ipsa, cum qua Osiris in tabula Isiaca Bembi videtur, fuit amica Bacchi, & Orgiorum ejus comes individua: vt in argenteis Laodicensium numismatibus superius annotavimus.

Lib. 1. Præ omnibus de his apposite cecinit Tibullus:

Te canit, atque suum pubes miratur Osirim
Barbara, Memphitem plangere docta bovem.
Primus aratra manu solerti fecit Osiris,
Et teneram ferro sollicitavit humum.
Primus inexpertæ commisit semina terræ,
Pomaque non notis legit ab arboribus.
Hic docuit teneram palis adjungere vitem,
Hic viridem dura cædere falce comam.
Illi jucundos primum matura sapores
Expressa incultis vva dedit pedibus.

Ille liquor docuit voces inflectere cantu,
Movit & ad certos neſcia membra modos.
Bacchus & agricolæ magno confecta labore
Pectora triſtitiæ diſſolvenda dedit.
Bacchus & afflictis requiem mortalibus affert,
Crura licet dura compede preſſa ſonent.
Non tibi ſunt triſtes curæ, nec luctus, Oſiri,
Sed chorus & cantus.

Cum idem ſit Bacchus atque Oſiris: quis miretur comitem adeſſe Iſidem in noſtro nummo, Plutarcho præſertim affirmante ex Anticlide, eos connubio junctos?

Bacchus igitur, vt vir Iſidis, primas tenet in curru, nudus ipſe, cujus rationem reddit Phurnutus. *Simulachra*, inquit, *Bacchi nuda fiebant, vt vini naturam oſtenderent, quæ ſecreta revelat.* Hinc vulgatum, *in vino veritas.* Dextra thyrſum ſive haſtam tenet, cujus mucro hedera lambente protegebatur: quod ſignificat, inquit Macrobius, vinculo quodam patientiæ obligandos impetus furoris. Habet enim hedera vinciendi obligandique naturam: vini vero calor ad furorem ſæpe hominem propellit. Quidam illi thyrſum tribuunt, quod

ebriorum pedes, officium ſuum haud plane peragant ſine ſcipione; alii denique, quod compotatio, raro ſine rixa & lite finiatur. Ad oram currus, depicta eſt tigris vel panthera: ſive quod vinum, vt jam dixi, furorem hominibus inducat; ſeu potius, quod moderate ſumptum, ferinos ruſticorum animos conciliet; ſive etiam, quod Bacchus triumpho Indico ejuſmodi feras currui junxerit. Martial.

L. 8. epigr. 26. *Nam cum captivos ageret ſub curribus Indos,*
Contentus gemina tigride Bacchus erat.

Illum quidem inter pantheras educatum *L. 10. c. 39.* plurimi tradunt. Ælianus de Animalibus, Pantheræ quoddam genus ἄμπελον, hoc eſt, vitem vocari ait, eodem nomine cum frutice vinifero. At quemadmodum Bacchus, vel Oſiris, omni naturæ humidæ præeſſe exiſtimatur: ita Iſis terra eſt, vel natura rerum ſubiacens Soli: ideoque illi modius in capite, & cornucopiæ in brachio ſiniſtro, veluti frugum parenti, adſignatur in nummo. Adeſt illi Cupido, qui eius filius cenſetur: vel quia ex Chao & Terra, quæ Iſis eſt, natum fabulatur Heſiodus; vel quia Iſis

Isis eadem atque Venus, Cupidinis mater.

Centauros Bacchi vectores, non solus repræsentat noster nummus, sed etiam Nonnus eos ipsius currui subjungit: quia insignes vini potatores apud veteres existimati sunt. Testis cum Lapithis pugna, in nuptiis Pirithoi & Deidamiæ. Ante Centauros currum vehentes cernitur ludibundus puer Cissus, hederaceo stipiti, cui nomen dedit, adhærescens. Cum enim in Bacchi comitatu saltaret cum Satyro, humi ab eo lethaliter afflictus, ab ipso Baccho in hederam est mutatus, quæ ΚΙΣΣΟΣ Græce, & exinde ipsi sacra: vel, vt fabulas mittamus, quia contra ebrietatem facere censetur. Cornua vero ideo Baccho attributa refert Diodorus, quod primus boves sub jugum miserit, idem atque Osiris, vt supra retulimus ex Tibullo,

Lib. 16.

L. 5.

Primus aratra manu solerti fecit Osiris,
Et teneram ferro sollicitavit humum.

Aliam tamen tradit rationem Diodorus idem, nempe quod sit Ammonis filius, quem arietinis cornibus insignem nemo nescit. Aliam adsignant alii, quod vino-

Lib. 4.

lentia proterviam & contumaciam pariat, quæ per cornua designatur. *Cornua*, inquit Festus, *Libero patri tribuuntur, eo quod homines nimio vino truces fiant.* Veteres etiam pro poculo, cornu bovis vtebantur. Sed quia cornua Bacchi in nummo nostro minutissima sunt, & solares radios potius imitantur, quam animalium cornua: in memoriam revocant Ægyptiorum doctrinam, qui Bacchum aiunt esse luminis inventorem & autorem, immo esse Solem ipsum: vnde *Ignigena* vocatur ab Ovidio, non solum quod a fulminata Semele sit genitus, aut propter igneam vini naturam, sed quod sit ipse Apollo. Hinc cum face accensa in manu repræsentabatur ab Ægyptiis & Græcis, apud quos λαμπτήρειος vocatus est, & festa ejus λαμπτήρεια a Pallenensibus celebrata. Inter nostros etiam Latinos Sidonius Apollinaris cecinit,

Caput aurea rumpunt
Poëm. 22. *Cornua, & indigenam jaculantur fulminis ignem.*

Lib. 2. Od. 19. Et ante ipsum Horatius illum descendentem ad inferos, id est, in occasum vergen-

tem, describens:

Te vidit insons Cerberus aureo
Cornu decorum.

Quid Baccho cum Nicæensibus, qui nummum cuderunt, pluribus edisserit eruditus noster Tristanus, cujus in messem falcem mittere religio est. Ipsum adire licet: nec quemquam doctrinæ purioris & sanioris avidum pœnitebit.

Comment. hist. tom. 1. in Commodo num. 24.

XXIX.
ANTONINVS CARACALLA.

IVLIAM matrem comitabitur filius, Antoninus Caracalla, in æreo primæ magnitudinis nummo: cum capite laureato, pectore loricato, & inscriptione, M. AVREL. ANTONINVS PIVS AVG. In aversa parte cælatus est Hercules nudus, stans, dextra libans patera super aram ignitam, læva clavam & pellem leoninam gestans. Eo coram, saxea quædam moles conspicitur, duabus columnis in modum metarum distincta, cujus ab infima parte aquæ defluunt. In ima parte nummi, videre est conchylium: inscriptio sic legitur, AV.... SEP. TYRVS M........ COLO. hoc est AVRELIA SEPTIMIA TYRVS

METROPOLIS COLONIA.



De hoc nummo pauca mihi dicenda, quamvis amplam & fecundam messem suppeditet. Quem enim paulo ante laudavi, Tristanus in Hadriano, super insigni Gordiani tertii nummo, cujus pars aversa easdem columnas refert, tanta eruditione & diligentia disseruit, vt omnino nihil addi possit. Mei tamen nummi copiam, studiosis faciendam censui, tum quia nondum, quod sciam, editus fuit, ac peculiari typo cusus est: tum quia illis ansam præbebit disceptandi, num columnæ illæ sint Herculeæ toties decantatæ, ad Gades, Tyriorum coloniam, positæ, an etiam aquæ

Comment. to. 1. p. 491.

illæ interfluentes, pro freto Gaditano accipi poſſint: annon potius deſignent *Petras Ambroſias*, vndis innatantes, quibus firmatis ſuperſtructa dicitur antiqua Tyrus: & de quibus præſertim copioſe Triſtanus, loco citato, quem poſſunt & debent conſulere. Quod ad concham in infima nummi area poſitam pertinet, dubitari non poteſt, quin exhibeat conchylium purpuræ vel muricis Tyrii, ex cujus cruore fiebat purpureus ille color, toto orbe celeberrimus, magnatum & virorum principum veſtibus intingendis.

ALTER æreus ſecundæ magnitudinis, capite Alexandri Severi percuſſus eſt ſine corona, cum inſcript. M. AVR. ALEXANDER CAES. Habet in averſa Cæſarem ipſum ſtantem, paludatum, dextra ſceptrum demiſſum tenentem, læva haſtam puram: a ſiniſtra, ſtant ſigna duo militaria cum inſcriptione, INDVLGENTIA AVG. S. C.

XXX. ALEXANDER SEVERVS.



Novus hic indulgentiæ typus, necdum in nummis visus: qui tamen historiam scrutanti confestim & facile constabit. Neque enim sola Deæ sedentis imagine, quæ dextra pateram, læva hastam gerit, hæc virtus adumbratur in nummis: sed etiam iis, quos producit, effectibus nonnumquam designatur. Sic in nummis Sept. Severi & Antonini Caracallæ, *Indulgentia in Carthaginienses*, signatur icone matris Deum leoni insidentis, seu potius Deæ Cœlestis, quæ hujus vrbis peculiare numen. At in nostro Severus Alexander, seu potius Senatus Romanus, Elagabalum demereri volens, & ipsius indulgentiam extollere, qua Cæsaris nomen & dignitatem Alexandro contulerat, *Indulgentiæ Augusti*

nummum conſecravit. Siquidem Iulia Mæſa ſagax & providens fœmina, Elagabali avia, animadvertens ipſum ob nefanda flagitia apud probos quoſque offendiſſe, & ſuſpectans contemptum ac indignationem omnium ordinum, quæ Romæ in ipſius perniciem vergebat: vt imperium familiæ ſuæ conſervaret, Elagabalo vix decimum octavum annum agenti perſuaſit, vt Alexandrum ſibi ſufficeret, qui principatum illi ab omni moleſtia & cura liberum præſtaret, ac res humanas curaret; dum ipſe Imperator, Deorum, ac præcipue ſui Elagabali, cultui & ceremoniis vacaret. Quod illi, alioquin levi ac ſtolido adoleſcenti, probatum cum eſſet: Alexander, Cæſar appellatus eſt, & Conſul factus cum Elagabalo, a quo in filium adoptatus eſt. Sed propter morum diſcrepantiam, illico ipſum facti pœnituit, nec deſiit Alexandro aperte & occulte inſidiari, donec in caſtris prætoriis cum matre Soëmiade miſerrime dilaceratus eſt: ipſo Alexandro Imperatore acclamato, vt videre eſt apud Herodianum.

XXXI. Maximinvs et Maximvs.

SOLA raritas, & typus insolens, æreo sequenti secundæ magnitudinis, hic locum dabit. Ostentat duo capita Imperatoris Maximini laureati, & Maximi Cæsaris absque corona, cum epigraphe, ΑΥΤ. Κ. Γ. ΙΟΥ. ΟΥΗΡ. ΜΑΞΙΜΕΙΝΟC. Γ. ΙΟΥ. ΟΥΗΡ. ΜΑΞΙΜΟC Κ. hoc est, *Imp. Cæs. C. Iul. Verus Maximinus. C. Iul. Verus Maximus Cæs.* In aversa parte, bini Tritones figuram in superiori parte nummi sellæ insidentem, quæ dextra pateram, læva tridentem, vt videtur, gestat, altero quisque brachio sustinent. In gyro scriptum est ΒΡΟΥΖΗΝΩΝ.



Hujus postremæ vocis orthographia, ancipitem

pitem me tenuit. Prusa enim, apud quam cusum existimo nummum, ΠΡΟΥΣΑ non ΒΡΟΥΖΑ scribi solet. Sed huic evellendo scrupulo plurimum confert Ezechiel Spanhemius, qui in erudita & accurata, quam recens edidit dissertatione, annotavit litterarum istas permutationes, non casui aut errori tribuendas, sed pronuntiationi litterarum inter se affinium aut similium: quod confirmat ex Luciani dialogo litterarum, in quo Σίγμα queritur se ex Smyrnæorum quibusdam nummis expunctam esse à Ζῆτα, suum locum occupante. Quod etiam exemplis illustrat Vir Clarissimus, & de re antiquaria meritissimus. Ita & Β. pro Γ. itemque Ζ. pro Σ. in verbo ΒΡΟΥΖΗΝΩΝ, poni credimus; nec aliam, quam Prusam, vrbem designare. Præsertim cum ævo posteriori *Bursia* dicta sit, per B. cum Orchanes Turcarum Imperator, in ea Imperii sui sedem constitueret: & ipse linguarum Thesaurus *Brusam* enuntians, illam ad *Prusam* reducat. Scio in nummis solitum scribi Προυσέων aut Γρουσιέων: sed quidni a Γροῦσα Γρουσηνῶν, vt etiam a Βροῦσα Βρουσηνῶν dicamus, su-

perioribus auctoritatibus & coniecturis firmati. Quod si Prusæ nummus adiudicetur: ei procul dubio tribuendus quæ in Bithynia ad Olympum montem, & in ora Propontidis *ad mare* dicitur. Quod conjicere licet, ex marinis istis numinibus in nummo cælatis. Tritones enim Neptuni & Salaciæ filii traduntur a Mythologis. Quo facile adducor, vt credam figuram illam in throno sedentem, ipsius esse Neptuni, qui in hac vrbe maritima colebatur. Quamvis etjam ad Iovem referri posset, qui sæpius quam Neptunus sedentis habitu designatur in nummis, nisi tridens repugnaret.

XXXII. GORDIANVS TERTIVS

IAM Gordiani tertii nummum profero, æreum, mediocrem: in quo Imperatoris istius caput laureatum, & epigraphe, ΑΥΤ. Κ. Μ. ΑΝΤ. ΓΟΡΔΙΑΝΟϹ. In aversa templum tetrastylum videtur, cujus in medio, stat Dea velata nubentis habitu, nempe Iuno pronuba. A parte sinistra in gradu infimo, quo ad templum ascensus, visitur capsa quædam in modum thecæ hortensis, cum arbustulo, & verbo ϹΑΜΙΩΝ.



Diu hæsi, fateor, super explicatione hujus arculæ mysticæ, quæ nusquam mihi occurrerat in nummis. Primo intuitu suspicatus sum esse vas aquæ salientis, ad ablutionem eorum qui templum libationis aut sacrificii causa accedebant. Dubitauit etiam aliquis, num columnæ templi fuerint ligneæ, & novo quodam miraculo vel præstigio, ramos emiserint, radicibus in terram actis. Tandem arcanum mihi videor assecutus, ex Pausania in Achaicis. Samii, apud quos cusus nummus, magna ambitione referunt, Iunonem apud se natam ad Imbrasum fluvium, sub *Vitice* planta ex viminum genere: quæ diu postea in templo Iunonis visa est, ἐν τῷ Ἡραίῳ, vbi adhuc Pausaniæ ipsius ævo ostendebatur: illudque est arbustulum, quod e regione columnæ, num-

mus repræſentat. Vitex vero, frutex eſt in arborem aſſurgens, in fluminum ripis ac torrentum alveis naſcens, ramis prælongis lentiſque, foliis olivæ, ſed mollioribus: Græci ἄγνον vocant, quod nobis *caſtum* ſonat. Hinc eſt quod matronæ Athenienſes, Feſta Theſmophoria in honorem Cereris celebrantes, quia caſtitatem ſervabant.

Perque novem noctes venerem tactumque virilem
In vetitis numerant,

vt cecinit Ovidius. Ideo, inquam, ex foliis viticis cubilia ſibi ſubſternebant; quia, vt ait Ælianus, vitex exiſtimatur ab veneris appetitione prohibere, vnde vulgo ab Herbariis *Agnus Caſtus* vocitatur. Si velis eſſe ſymbolum Iunoniæ pudicitiæ, non repugnabo.

L. 9. de anim. c. 26.

Quod ad templum pertinet, ab Argonautis ipſis dedicatum tradit idem Pauſanias, illuc ſigno Deæ ab Argis devecto, quod antiquiſſimum eſſe ſcribit, vtpote opus Smilidis Æginetæ, qui Dædalo æqualis fuit. Eratque velata Iuno habitu nubentis, vt in nummo: & ſacra ejus anniver-

ſaria, nuptiarum ritu a Samiis celebrabantur, quia apud eos adoleverat, & Iovi nupſerat.

ALTERVM ecce Gordiani tertii nummum æreum primæ magnitudinis, cum adverſo capite Tranquillinæ vxoris, & inſcriptione, ΑΥΤΟΚ. Κ. Μ. ΑΝΤ. ΓΟΡΔΙΑΝΟΝ. CΑΒ. ΤΡΑΝΚΥΛΛΙΝΑΝ. CΕΒ. In altera parte rupibus inſidet figura muliebris, capite turrito, cui imminet eques ſagittarius decurrens: hæc dextra ſegetes tenet, & ante pedes ejus figura nuda cernitur, brachia, more natantis, inter aquas extendens, cum epigraphe, ΑΥΡ. CΕΠ. ΚΟΛ. CΙΝΓΑΡΑ. XXXIII. GORDIANVS ET TRANQVILLINA.



Maximi apud antiquarios momenti & existimationis ſemper fuere coloniarum nummi, & earum præſertim, quæ verſus longinquos & remotiores imperii limites deductæ ſunt. Romanam enim potentiam latius prædicant, quæ gentes quaſi toto orbe diſſitas, coloniarum ope, in officio continebat. Inter cauſas enim coloniarum deducendarum, enumerantur præcipuæ duæ: prima, vt populi ſubacti coërcerentur; altera, vt hoſtium incurſiones reprimerentur, eſſentque tanquam præſidia, partis bello provinciis. Hinc Cicero eas vocat imperii propugnacula: *Eſt*, inquit, *operæ pretium diligentiam majorum recordari, qui colonias ſic idoneis in locis, contra ſuſpicionem periculi collocarunt, vt propugnacula imperii eſſe viderentur.* Sed ſi vlla vnquam acquiſita bello provincia, opus ejuſmodi præſidiis habuit: certe Meſopotamia, quam, cum diſſita longius, & hoſtibus potentiſſimis, nempe Parthis ac Perſis, finitima eſſet, ſic erat tueri difficile, vt eam Hadrianus, cum quibuſdam aliis, a Trajano in poteſtatem P. R. redactis, deſerere ſatius duxerit, vt &

De lege agr. cont. Rullum.

Philippus post illum, cæso Gordiano. Ejus est provinciæ Singara, Rhetanorum civitas, cujus mentio in nummo, a qua & Singarena regio nomen invenit: quæ, si non primum a L. Aurelio Vero, qui per Avidium Cassium legatum, in his Orientalibus provinciis, contra Vologæsum Parthorum regem bellum gessit, saltem postea a L. Septimio Severo, colonia facta videtur. Satis hoc innuit *Septimiæ* gentile nomen, quo insignitur: nec abnuit alterum *Aureliæ*. Quippe Severus tanta dignatione M. Aurelium Antoninum prosecutus est, vt illum patris loco habere voluerit, teste ipsius nummo, in cujus aversa parte, DIVI. M. PII. F. appellatur. Sed & Æl. Spartianus, *In Severo.* illum ait in Marci familiam transire voluisse, & filium suum majorem Bassianum, apposito *Aurelii Antonini* nomine, Cæsarem appellasse: & eo vsque procesisse hanc erga Marcum propensionem & cultum, vt scelestum illum ejus filium Commodum in Divos retulerit; & Antonini nomen, omnibus deinceps imperatoribus adscribendum censuerit. Hinc est forte quod ejus

demortui reliquiæ, in M. Antonini ſepulcrum illatæ ſunt. Cum igitur *Aurelia* & *Septimia* denominetur Singara, illuc a Severo coloniam deductam potius crediderim, quam a Vero, qui Antiochiæ Parthici belli tempore otiabatur. Severum autem ipſum, Niſibim vſque, a qua non longe diſtat Singara, penetraſſe ſcribit Dio: militeſque ejus, poſtquam Seleuciam, Babylonem, Cteſiphontem, aliaſque remotiores vrbes occupaſſent, ad ſuperiores partes Tigris, cui adjacet hæc colonia, pedeſtri itinere aut navigiis rediiſſe. Similem poſtea expeditionem ſuſcepit Gordianus, adverſus Perſarum regem Artaxerxem, qui Parthicum Arſacidarum imperium aboleverat, & Niſibim vſque pervenit, vicinaſque gentes. Inter eas Singareni, præclarum hunc nummum, in honorem ipſius, & vxoris Tranquillinæ cuderunt. Figura illa muliebris, in averſa parte ſedens, cincto turribus capite, vrbis Singaræ typus eſt, dextra fruges fertilitatis indices tenens. Sagittarius eques, Parthorum & Perſarum militiam deſignat, quæ potior equitibus & arcu: figuram vero

Lib. 75.

ro

ro nudam, ad pedes mulieris sitam, flumen Tigrim exhibere, non omnino a ratione alienum puto.

IAM æreum secundæ magnitudinis exhibebimus, in quo caput Philippi filii, cum inscr. M. IOΥ. ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΚΑΙΣΑΡ. In aversa parte, stant tres figuræ muliebres, obversis tergis junctæ, cum modiis aut turriculis in capite: quarum media, quæ totum exhibet vultum, facem alteram dextra gerit, alteram sinistra; quæ dexterior est, serpentem dextra, læva clavim antiquæ formæ; quæ sinisterior, dextra stimulum vel gladium, læva flagellum. Earum ad pedes, ab vtraque parte canis. Inscr. ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ. XXXIV. PHILIPPVS F.



Teſtantur, qui de rebus Indicis ſcripſerunt, a
multis Indiæ populis non honoris cauſa dæ-
mones, ſed timoris, adorari: ne ipſis vide-
licet noceant. Idem de Ethnicis dici poteſt,
qui olim pro Diis habebant Vejovem, Pa-
vorem, Pallorem, & alia ejuſmodi terri-
cula. Immo Febri vti Deæ multas aras ere-
xerunt Romani: &, vt ait Val. Maximus,
Febrem ad minus nocendum templis cole-
bant. Quid de iis dicemus qui Furiis di-
vinos honores tribuerunt, vt a Romanis
Græciſque factitatum? Earum certe fanum
3. de Nat. Deor. Athenis, Romæ lucum fuiſſe, a Tullio do-
cemur. De earum templis, ſacriſque vi-
Corinth. dendus Pauſanias, qui eas ait a Sicyoniis
vocari εὐμενίδας, ab Athenienſibus σεμνὰς θεάς.
quo minus mirari debemus, a Tragico
In Medea. Poëta *ſceleris vltrices Deas* nuncupari. Tres
ſorores conſtituuntur, Alecto, Tiſiphone,
& Megæra. Illarum habitum deſcribit Stra-
bo, qualem fere refert nummus noſter, dum
L. 4. Geogr. ait apud Caſſiteridas inſulas, homines fu-
riis eſſe ſimiles, nempe colore fuſco, *tuni-
cis ad talos demiſsis, cingulo pectus incinctis*,
baculoſque manu geſtare. At in nummo

noſtro terribilius quiddam baculis gerunt; nempe ſerpentes, tædas, flagella, ſtimulos, quibus plenæ poëtarum, cum de furiis loquuntur, paginæ. De clavi, quam geſtat earum vna, vix habeo quid dicam: niſi, ſignificari forte, inferorum fores ab ea pro arbitrio claudi & reſerari. Canes ad earum pedes non abs re conſtituuntur: appoſite enim confirmant eorum opinionem, qui eas aiunt apud inferos *Furias* dici & *Canes*, apud ſuperos *Diras* & *Aves*. Inter quos Servius ad illud Virgilii,

Viſæque canes vlulare per vmbram, *Æn. 6.*
Adventante Dea:

Canes, *Furias* interpretatur. Cæterum qua de cauſa Furias, in Philippi junioris nummo cælaverint Antiochenſes, haud ita facile dictu eſt. Satius viſum fuiſſet eas apponere nummis Philippi patris, vltrices ſcilicet inſignis perfidiæ, qua Gordianum imperatorem innocentiſſimum interemerat.

XXXV. MARINVS.

AGMEN claudent Imperatores duo, de numero eorum, quos tyrannos nuncupamus: vt nullius generis veteres num-

mos, quantum ſinit & ſuppeditat antiquaria noſtra ſupellex, præteriiſſe videamur.

Prior nummus æreus eſt, primæ magnitudinis, & oſtentat caput nudum, ſenile, calvum, aquilæ volanti ſuperpoſitum, cum inſcriptione, ΘΕΩ ΜΑΡΙΝΩ. In altera parte, Roma galeata clypeo inſidet, læva haſtæ puræ innixa, dextra aquilam tenens, cui inter alas expanſas impoſitæ ſunt icunculæ duæ: inſcribitur ΦΙΛΙΠΠΟΠΟΛΙΤΩΝ ΚΟΛΩΝΙΑϹ.



Similem a parte capitis nummum excudit Octavius Strada: ſed cum hoc diſcrimine in averſa, quod pro Roma in noſtro ſedente,

ſtantem exhibeat Palladem. Sed nec iſtum edidiſſemus, niſi impuliſſet raritas, & quorumdam opinio, nummum Stradæ pro fictitio habentium. Ejus igitur ſinceritati ſuffragabitur hic noſter. At non multo, quam ipſe, plura ſuper eo diſſeremus. Extant enim de Marino pauca apud Romanæ hiſtoriæ ſcriptores: qui etiam quaſi ex incerto rumore aſſerunt, illum poſt Gordiani tertii obitum, regnantibus jam Philippis, ab Illyrico aut Mœſico exercitu electum, cum Sarmatico limiti præpoſitus eſſet, vt Romanam ditionem, adverſus Scythas irrumpentes, tueretur: tum a militibus ipſis rerum novarum cupidis interemptum, cum jam Decius a Philippo miſſus adverſus Marinum, cum ingentibus copiis adventabat. Sed mire torquet ſtudioſos noſtros illa conſecratio, & Divi nomen expreſſum in nummo. Qua de re nihil vnquam a me, præter meras conjecturas, auditum profiteor: quæ, quoniam in nummorum explicatione non omnino deſpiciuntur, ſuum hic locum, vſque dum ab hiſtoria lux affulgeat major, obtineant. Dubitatur ſcilicet, an relatus in-

ter Deos Marinus fuerit, a militibus ejus interempti pœnitentibus, & vindicem extimescentibus Philippum, qui post cæsum Marinum, etiam eos qui a partibus suis steterant, ad supplicium deposcebat: an a Decio, qui vt reliquias fautorum Marini sibi conciliaret, hac arte præluserit imperio, ad quod ab exercitu Illyriciano assumptus & coactus dicitur. Aliquando etiam consecrationem hanc Philippo ipsi tribuimus, vt a se Marinianæ cædis invidiam in rebelles converteret. Quin & ipsius nutu cusum hunc nummum, ex simili Philippi ipsius apud nos nummo, suspicari licet: cujus nummi parti aversæ, Philippopolitæ similem omnino typum & inscriptionem apposuere, cum duabus istis icunculis. Dijudicent eruditi. Cæterum Romam & aquilam in hoc nummo, nihil aliud nisi Romanum imperium designare, mihi facile persuadeo.

XXXVI. SEBASTIANVS.

ALTER nummus argenteus est, & parvulus, habens in anteriori parte caput conserto ex gemmis cingulo redimitum, cum epigraphe, D. N. SEBASTIANVS

P. F. AVG. In posteriori, sedet figura muliebris, Romæ vt opinor, dextra victoriolam tenens. Inscr. VICTORIA AVGG.



Rarus est ille inter tyrannos Sebastianus in nummis, sed multo in historiarum monumentis rarior: ex quibus vix didicimus fuisse illum fratrem Iovini, qui sub ævum Honorii, Galliarum imperium sibi vendicavit: cum quo etiam a Constantio Nobilissimo Cæsare, ejusdem Honorii auspiciis, profligatus & interemptus est. Illum Orosius ad hoc solum arma sumpsisse ait, vt tyrannus moreretur. *L. 7. c. 42.*

XXXVII. P. VENTIDIVS.

APPENDICIS loco duos alios nummos, nuper mei juris factos, hic exhibebo. Prior argenteus est denarius, &

capiti tertio ſuperius inter familias, quarum vnam exhibet exquiſitæ raritatis, inſerendus. Præfert pars altera barbatum caput M. Antonii Triumviri, cum lituo & inſcriptione mutila, M. ANT. IM... hoc eſt *M. Antonius Imp.* Altera figuram ſtantem incognitam, quæ dextera haſtam geſtat, cum inſcr. P. VENT..... PONT. IMP.



P. Ventidium, cujus nomine illuſtratur nummus noſter, nemo eſt qui neſciat captum bello ſociali adhuc puberem, & cum matre captiva in triumpho Pompeii Strabonis ductum: deinde jam adultum, equis meritoriis & vehiculis conducendis victum quæſiiſſe. Sed poſt illud fortunæ ludibrium, cum ſub C. Cæſare Dictatore, in Galliis militaſſet, per omnes honorum gradus evectus eſt. Senator & Tribunus plebis

primo

primo factus : & cum M. Antonii partibus se addixisset, vno eodemque anno, Prætor, Consul, & Pontifex renuntiatus. Deinde Orientalibus provinciis præpositus, Parthos & Labienum devicit, ac Romanorum primus de iis triumphum egit. Demum post obitum publico funere elatus fuit. Plura apud historiæ scriptores.

POSTERIOR nummus æreus est & maximus, Trajani Decii capite percussus, cum epigraphe, ΑΥΤ. Κ. Γ. Μ. ΚΥΙΝΤ. ΤΡΑΙΑΝ. ΔΕΚΙΟϹ ϹΕΒ. In aversa cernitur mulier amicta velo, divinitatis symbolo, infantulum læva super genu retinens, in medio trium armatorum, quorum ope protegi videtur. Inscribitur his notis, ΑΠΑΜΕΩΝ... ϹΤΡΑΤΟ.... XXXVIII. TRAIANVS DECIVS.

Nummus hic, nisi eum malis ordine imperii post Philippum Iuniorem collocare, inter octavum & nonum capitis quarti nummum reponendus est. Quippe quæ illic in Cretensi nummo Trajani, de partu Cybeles diximus, mire confirmat & explicat. Quis enim non videat viros illos tres, ar-



mis instructos, Curetes esse aut Corybantes, qui clypeorum & gladiorum collisione & crepitu, Saturno puerperii notitiam præripiunt: vnde postea originem duxit Enoplia seu Pyrrhica saltatio, quæ in honorem matris Deum, & servati Iovis memoriam celebrabatur. Supersedemus igitur ampliori interpretationi, qua superius sumus ad nummos illos vtcumque defuncti. Cavendum enim profecto, ne supra quam aut probetur humanis lectoribus, aut instituti nostri ratio postulet, libelli hujus moles excrescat. Quod si qui forte prolixioris operæ cupidi, interpretationum nostrarum exi-

guitatem, ne dicam ſterilitatem, improbent: meminerint ij quod jam inde ab initio profeſſus ſum, non hic a me juſtos commentarios ſcribi, nec illuſtrandam dedita opera rem nummariam eſſe ſuſceptam: ſed promiſſa dumtaxat rariorum noſtrorum numiſmatum ectypa; quorum aſpectu, & noſtra, qualis ea cumque eſt, proluſione, ad vberiora quædam & decretoria de iis edenda judicia, ipſorum eruditionem & induſtriam provocarem.



Sequentes Epiſtolas, quæ ante aliquot annos, ſeorſim ſingulæ, minore forma prodierant: denuo in lucem edere, & ſuperiori diſſertationi vnum in corpus adjungere non alienum judicavimus. Ejuſdem quippe ſunt argumenti, & noſtri etiam muſei numiſmata continent. Earum prima, aliena quidem ſed amica manu & mente exarata eſt, ab erudito viro, cujus impulſu & monitis, reliquas poſtea conſcripſimus.

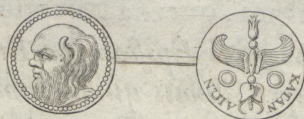
EPISTOLARVM ARGVMENTA.



EPISTOLA
DE CHARONDÆ EFFIGIE IN CATANENSI NVMMO EXPRESSA.

CLARISSIMO ET ERVDITISSIMO VIRO
PETRO SEGVINO,
D. GERMANI IN VRBE
ANTISTITI,

RAPHAEL TRICHETVS DV FRESNE S. D.



QVEM mihi altera die ex tua locupletiſſima antiquitatum congerie nummum oſtendebas, VIR CLARISSIME, ad Catanenſes pertinere inſcriptio ſatis declarat, KATA-

ΝΑΙΩΝ. Sed mihi, fateor, negotii multum facessivit barbati senis in antica nummi parte expressa imago: omnino enim volebam quis ille esset cognoscere. Et certe primo aspectu ex naso, qui simus; ex fronte, quæ depilis; ex oris facie, quæ invenusta; Socratem Sileno similem (vt illum in Symposio describit Xenophon) vidisse putaveram. Sed quid Socrati cum Catanensibus? Ad hæc mihi nummum attentiùs inspicienti cornigera senis illius facies apparuit. Quis autem Socrati cornua vnquam assignaret? Similem fere nummum dedit Paruta, inter Catanenses suos numero secundum: nisi quod viri effigies, querna, vt videtur, corona redimita est. Si conjecturæ locus datur, expressam à Catanensibus in hisce nummis Charondæ effigiem crediderim. Hic Catanensis fuit, & sua ætate (floruit autem, vt notat Diodorus Siculus circa Olympiadem LXXXIII.) sapientia clarus, Pythagoræ olim sectator, philosophiam in vicinis magnæ Græciæ vrbibus docentis. Charondas autem non solùm civitati suæ leges scripsit, sed & aliis Chalci-

Lib. 12.

dicis per Italiam civitatibus, vt legimus apud Ariſtotelem. Et certe apud Ælianum, præter Catanenſem, Rheginenſium etiam rempublicam ab eo conſtitutam fuiſſe legimus, cum patria aliquando pulſus apud illos exularet. Rhegium autem, vt Catanam, a Chalcidenſibus conditum ſcribunt Strabo & Heraclides in lib. de Politiis. Thurinis etiam, qui Rheginenſibus finitimi erant, jura dedit, vt notat Diodorus Siculus, vnde Thurii nomen illi attributum apud Valerium Maximum: quem locum male legit Aldus Manuccius, qui in Commentariis ad librum Ciceronis de Legibus, Charondam Tyrium, & peſſime Alexander ab Alexandro, qui Carthaginenſem fecit. Probabile igitur eſt, & veriſimile, Catanenſes, vt civis ſui de republica optime meriti memoriam conſervarent, nummos ſuos illius imagine obſignaſſe. Divinis enim propemodum honoribus legiſlatores ſuos decorabat antiquitas, illoſque vel deos, vel deis genitos reputabat. Sic Zaleucus Charondæ condiſcipulus, poſt Locrenſium vrbem legibus mu-

Lib. 2. Polit. cap. vlt.

Lib. 3. var. hiſt. cap. 17.

Lib. 6. cap. 5.

nitam, ſub nomine Minervæ apud ipſos Locrenſes prudentiſſimus habitus eſt, vt ſcri-
Lib. 1. cap. 2. bit Valerius Maximus. Divinum autem aliquid in Charonda denotant appicta capiti illius cornua, qualia & Iovem Hammonem, & alios, quos potentia deos fecit, geſtare videmus. Cornu enim potentiæ ſymbolum fuiſſe norunt omnes. Quid vero legibus potentius? In altera nummi parte ſceptrum alatum, promptam & velocem eloquentiæ vim ſignificat, qua olim vſus Mercurius, qui

—feros cultus hominum recentum
Voce formavit.

1. Odyſſ. verſ. 122. Verba autem alata appellavit Homerus: vnde & alatam Mercurio virgam dedit antiquitas, quæ & priſcos legiſlatores Mercurio aſſimilavit, vt Moyſem, quem Ar-
Lib. 9. tabanus, apud Euſebium de præparatione Evangelica, Mercurium ab Ægyptiis vocatum fuiſſe dicit. Quem Moyſem cornutum quoque fuiſſe notant & deſignant paginæ ſacræ, ſi bene ſanctus Hieronymus quæ Hebraicè in Exodo legerat, Latina fecit: aliter enim loquuntur ſeptuaginta

ginta Interpretes. Pateras ex vtraque caducei parte effictas, ad religionem pertinere (quæ politices fere ſemper pars fuit) tritius eſt quam demonſtratione indigeat. De Charonda hoc vnum addam, quod illius ſepulcrum ex marmore Catanæ inventum fuit juxta ædem D. Agathæ, circa principium ſeculi præteriti, vt notat Fazellus in hiſtoria Sicula, cum arca ſtannea, in qua oſſa ejus recondita erant : nec monumento deerat inſcriptio. Sed hoc tandem noſtra ætate ante annos circiter triginta per ſummam incuriam, vel potius injuriam demolitum fuiſſe tradunt vltimi rerum Siculárum ſcriptores. Et hæc ſunt, ORNATISSIME SEGVINE, mea criteria. Tu judex eſto & arbiter, pro munere quo fungeris in ſummo rei antiquariæ tribunali. Ex Bibliotheca noſtra.

Lib. 3. cap. 1.





PETRI SEGVINI

Ad Clariss. & Eruditiss. Virum

RAPH. TRICHETVM DV FRESNE

EPISTOLA

DE NVMMO BRITANNICO.



ICEAT mihi apud te, ERVDITISSIME TRICHETE, vna aut altera pagella ludere in re antiquaria, & doctissimam illam ac seriam epistolam tuam, qua me dignatus es sub titulo Charondæ, his anni primordiis hoc ludicro veluti compensare. Nummus est mihi plumbeus, magnitudine denarii Romani argentei, pondere tantillum majori, antiquus citra omnem dubitationem, cujus speciem tibi exhibere volui.



Ab vna parte coronam vides : ab altera, Digamma, cui inſitus eſt palmæ ramus cum hiſce notis, IO. SAT. IO. Fateor, vt ad familias Romanas & nummos Conſulares ſum propenſior, me illum primo intuitu retuliſſe ad C. Sentium Saturninum, qui Conſul fuit anno V. C. DCCCXXXIIII. Nec certe pluribus literis quam his tribus (SAT.) Saturnini cognomen expreſſit Fulvius Vrſinus in vltimo nummo Sentiæ familiæ. Sed adhibita diligentiori meditatione, ſuſpicatus ſum me aberraſſe a ſcopo : & ad inferiora tempora me demittens, ſub imperio Ti. Claudii cuſum fuiſſe hunc nummum, omnino mihi perſuaſi. Ac primo conſtat graviſſimorum virorum autoritate, Claudium, quamvis in adminiſtrando imperio, immo & privata domo, ſtolidiſſimum, tamen reperiſſe tres literas, quas reliquis jam inventis adjecit : atque inter eas præcipue numerari Digamma, facie literæ Ⅎ inverſæ, vt in hoc nummo cernitur. De tribus literis teſtatur Suetonius, his verbis : *Novas* Lib. 5. c. *etiam commentus eſt literas tres, ac numero veterum quaſi maxime neceſſarias addidit, de*

quarum ratione cum privatus adhuc volumen edidiſſet, mox princeps non difficulter obtinuit, vt in vſu quoque promiſcuo eſſent. Sed & Cornelius Tacitus idem affirmat, poſtquam de literarum inventoribus prolocutus eſt. *Claudius*, inquit, *tres literas adjecit, quæ vſui imperitante eo, poſt obliteratæ, aſpiciuntur etiam nunc in ære publicandis plebiſcitis per fora & templa fixo.* At vero de Digamma ſolo Quintilianus ait, non inutiliter Claudium Æolicam illam Ⅎ ad vſus literarum adjeciſſe. Quin & doctiſſimi viri Lipſius & Torrentius fatentur, illud Digamma in vetuſtis ævi Claudiani marmoribus paſsim occurrere, vt *pomœrium terminaⅎit ampliaⅎitque.* ſic *OctaⅎiaDiⅎi Auguſti, XV. ⅎIR.* pro *Octavia Divi Auguſti, XV. VIR.* & ſimilia. Cum igitur Digamma ſolis Claudii temporibus viguerit, & eo per boletum ſublato deſierit eſſe in vſu, vt patet ex Tacito; atque etiam in inſcriptionibus ſub illo exaratis, quæ hucuſque remanſerunt, reperiatur: exiſtimo & nummum noſtrum eo imperitante cuſum fuiſſe. Hoc vt libentius credam adducunt me reli-

Annal. lib. 11.

Lib. 1. cap. 13.

qua, quæ in vtraque ipsius nummi parte insculpta cernuntur: nimirum corona, palma, & notæ IO. SAT. IO. quorum omnium argumenta ad solius Claudii tempora, & res in iis gestas referri posse arbitror. Ac primum notas illas, IO. SAT. IO. sic ausim explicare: IO SATVRNALIA IO. Auctor mihi & fundus est Dio, ex quo, nisi *Lib. 60.* me fallit animus, conjecturam meam eruditis approbabo. Expeditionem adversus Britannos Claudius impulsu cujusdam extorris susceperat. Sed cum exercitus Gallici, quos in Insulam præire jusserat, abnuerent, indigne ferentes se in alterum velut orbem amandari, & sic sua cunctatione commodum belli tempus tererent: Claudius adhuc in Vrbe commorans, rei certior factus, Narcissum libertum, cujus gratia apud Imperatorem semper fuit maxima, ad eos misit. Ille receptus intra castra, legati tribunal ausus est conscendere, vt milites adloqueretur: sed indignati, ejusmodi homuncionem munera Imperatoris obire & vsurpare, in risum & cachinnos effusi conclamaverunt, *Io Saturnalia Io*:

& Narcissum aversantes, ad A. Plautium legatum conversi, in Insulam trajecere. Nemo nescit, in festis Saturnalibus, quæ per aliquot dies mense Decembri agebantur, Romæ equites, immo & senatores, abjecta toga, solitos synthesim induere (id brevis & servilis vestis genus) ac servis accumbentibus & epulantibus ministrare, cum interim togas induerent isti, & in omnibus dominorum vices gererent. Ita jocus ille militaris, quo Narcisi exploditur audacia, & carpitur incuria Claudii qui libertorum mancipium audiebat, in hoc nummo expressus videtur post adeptam victoriam: quod convenit cum antiquo Reipublicæ more, quo in triumphis milites Imperatori victori & triumphanti solebant illudere per sales & facetias. Palmam & coronam ad victoriam pertinere, clarius est quam explicatione indigeat: sed illam esse Britannicam persuadent omnino supradicta. Et certe Claudius ipse, qui auditis suorum rebus egregie gestis, Roma advenerat, vt huic bello præsens aliquam gloriolæ partem captaret: post devictos Britannos tanti fecit

hanc victoriam, vt quamvis ſolos ſexdecim dies in Britannia egiſſet, præter nomen imperatorium in exercitu vetuſto more ſumptum, etiam Britannici nomen acceperit, Senatuſque ei decreverit triumphum, ludos annuos, & arcum trophæa ferentem in Vrbe, aliumque in Gallia, vnde in Britanniam ſolverat; & ipſe poſt peractum magnificentiſſime triumphum, etiam conſularibus ac ſenatoribus qui ei in hac militia affuiſſent, triumphalia inſignia conceſſerit. Vt mirum videri non debeat, ſi in tanta & tam communi omnium alacritate, etiam palmæ & coronæ nummis inſculptæ ſint: quemadmodum & in aliis cujuſcumque metalli, arcus hujuſmodi cum trophæis & ſtatuis equeſtribus deſcriptos habemus. Sed vt ex omni parte conſtet, nummum noſtrum rite Britannicum vocari, & in ea Inſula plures cudi ſolitos plumbeos, (quamvis alii velint eſſe ſtanneos) memini me vidiſſe Pariſiis apud noſtram Αϑεωδῶ Anglicanam, Suſannam Lavalliam, nummum ejuſdem ponderis & metalli, cujus anteriori in parte, caput Carauſii, (quem in Britannia dominatum fuiſſe

norunt omnes) cum averſa rariſſima hiſce verbis concepta, EXPECTATE VENI. Sed & alterum poſſidet Illuſtriſsimus Sevius, vir omni laude major, ſimilem pondere & metallo, qui præ ſe fert caput Neronis; in altera vero parte, figuram ſtantem, cum verbulo non toto, PAVLLIN. quod innuit indubitanter illuſtrem hujus ævi Suetonium Paullinum, qui in eadem Inſula Neronis legatus, ſæpius adverſus Britannos depugnavit: & famoſam illam Reginam Bunduicam, quæ octoginta Romanorum & ſociorum millia trucidaverat, cum ducentis hominum millibus fudit. His paucis fruere, VIR CLARISSIME: quæ ſi non mereantur album lapillum, memineris, quæſo, me à te ſæpiuſcule & humaniter invitatum, qui ſpecimen aliquod ſuper nummos veteres eruditioni tuæ ſiſterem; quod malui præſtare, etiam cum periculo inſcitiæ meæ, quam non videri in omnibus tibi obſequentiſsimus. *Ex Muſeo noſtro Pariſienſi, anno R. S.* M. DC. LIX.

PETRI



PETRI SEGVINI EPISTOLA

Super dubiis quibuſdam ad nummos familiarum Romanarum Fulvii Vrſini ſpectantibus

AD ILLVSTRISSIM. ET ERVDITISSIM. VIRVM FRANCISCVM GOTTIFREDVM EQVITEM ROMANVM.

TANTI faciunt ſtudioſi omnes tibi innoteſcere, aut per te cæteris, VIR ILLVSTRISSIME, vt in te renovetur quod audivimus de antiquis Philoſophis, qui ad extremos vſque terrarum fines, ſi quem doctrina aut ſapientia inſignem reſciviſſent, ejus viſendi ſtudio properabant. Sicut enim Pythagoras, Memphiticos vates; Plato, Ægyptum

& Archytam Tarentinum; Apollonius, Brachmanas & Gymnoſophiſtas inviſerunt: vt ad T. Livium ab vltimis Hiſpaniæ Galliarumque finibus, acceſsiſſe quoſdam nobiles legimus, & quos ad contemplationem ſui Roma non traxerat, vnius hominis fama perduxit. Ita & hoc ævo ex vniverſis terræ partibus, ad ædes tuas concurritur ab omnibus, quotquot antiquitatis ſtudio tenentur, qui Romam contendunt, vt eruditionis tuæ fructus vberiores percipiant. Quidni? ſi & Regium illud ſidus orbis Chriſtiani, quod nunc Vrbem illuſtrat, CHRISTINA, inquam, illa incomparabilis, quamprimum te inter primores nobiles Romanos, ſibi advenienti occurrentes conſpexit, commota tui nominis fama, quam præſens augebas, honorificentiſſime compellavit, & te ſelegit vnum, a quo Romanæ antiquitatis arcana cognoſceret. Quo conſilio & muſeum tuum adiit ſæpius, vt congeriem illam veterum numiſmatum totius Europæ primariam inviſeret, & te ſuper his diſſertantem audiret, probaret, miraretur.

Hujus tuæ eruditionis fruendæ gratia, VIR ILLVSTRISSIME, dicam lubens, Romam appuli : & qui olim ſolo peregrinandi animo, vix adoleſcens illud iter aggreſſus fueram; ſeptem abhinc annis, jam ſeni vicinus iterum emenſus ſum, tui fama nominis evocatus. Quam felicibus auſpiciis, quam fauſto ſucceſſu, quam comiter a te exceptus ſim, quam liberaliter habitus, edicere non opis eſt noſtræ. Hinc mihi novus Romanæ antiquitatis amor increvit, quam vix olim delibare contigerat. Inde ſeries nummorum Imperialium, cujuſcumque magnitudinis & metalli, congeſſi : in quibus toties ab experientia tua ſum adjutus, ſive in acquirendis genuinis & ſinceris, ſive in explodendis fictitiis, & rarioribus dignoſcendis. Sed tibi præſertim debere me profiteor ſeriem familiarum Romanarum non ignobilem, quippe qui me impuliſti ad colligendos earum nummos quos Conſulares appellant multi, de quibus Fulvius Vrſinus tam præclare & erudite ſcripſit, vt exinde nomen æternum ſibi comparaverit. Quod te duce feliciter adeo conſecutus ſum, vt

omnium familiarum, centum ſexaginta quatuor numero, quas in lucem edidit, ſola mihi deſit Horatia, non ſine ſpe illam recuperandi: atque adeo ſeptingentos nummos Fulvianos poſſideam: præter ducentos abſimiles, quorum non meminit, & in quibus dignoſcuntur plures familiæ quas non recenſuit, omnes archetypos & indubitatæ vetuſtatis. Illorum præcipue meditationi vt incumberem, hortatus es, vir comis ſupra numeros: quod vt præſtarem, quamprimum Lutetiam Pariſiorum reverſus ſum, & vt me tuis auxiliis deſtitutum ſenſi, ad eundem Vrſinum confugi, in quo evolvendo plurima offendi quæ me laterent, & doceret ille.

Sed vt varia ſunt hominum ingenia, & diverſis a natura gaudemus, quamvis magni illius viri veſtigiis inſiſtere, honori ſemper duxerim, quamvis eruditionem ipſius ſuſpiciam: non ita me illi obnoxium credidi, vt ab ejus aliquando ſententia non poſſem deflectere. Vt enim in antiquis oraculis ſæpius duplex ſenſus, immo & contrarius occurrebat: ita & in veterum num-

morum inſcriptionibus multa viſuntur, quæ multiplicem patiuntur vt lectionem, ita & explicationem; tum propter vetuſtatis injuriam, præſertim in æreis, in quibus rubigo novas & fictitias literas videtur inducere prioribus corraſis; tum quod creſcente in dies conquirendi ſtudio, reperiantur alii ſimilis quidem fabricæ, ſed elegantioris, aut magis integræ, qui novam lucem afferunt; tandem quod e terræ viſceribus eruantur quotidie alii nuſquam viſi, qui conjecturas priores, quibus ſæpe nititur numiſmatologia, ad veriorem & ſolidiorem ſenſum reducunt. Exemplo nobis erit vnus idem Vrſinus, qui cum in commentario familiæ Seſtiæ, affirmet familiam Sextiam, per literam, X, in nummis nuſquam reperiri: nihilominus inter illuſtrium imagines petitas ex Bibliotheca ipſiuſmet Vrſini, quas prælo dedit Antuerpiæ Theodorus Gallæus cum notis Io. Fabri, nummus exhibetur in appendice ſub litera H, cum capite P. Cornelii Scipionis Naſicæ, in cujus averſa parte, vt videre eſt in commentario, Ædilis inſcribitur C. Sextius, ad- Pag. 55.

notata etiam per ipſum Fabrum familiarum differentia, quod Seſtia fuerit patritia, at vero Sextia plebeia fuerit. Nimirum poſt editas a Fulvio Vrſino familias Romanas, prodiit, vt veriſimile eſt, nuper repertus nummus ille rariſſimus, cui ſimilem inter æreos meos mediæ magnitudinis annumero.

Eadem difficultas, quæ circa inſcriptiones, etiam contingit in capitibus virorum illuſtrium dignoſcendis; tum vitio ſculptorum aut monetariorum, qui minori arte & cura nummos procuderunt; tum quod ævi longinqua vetuſtas tantum valuit mutare, cum maximo dolore antiquariorum, qui heroum & ſummorum ducum ora ſincera, poſt res tam præclare geſtas, præ manibus habere geſtiunt. De veteribus igitur nummis diſſertatio, vt dixi, ſæpius conjectura niti cogitur, & plurima tractare, quæ in vtramque partem agitari ancipiti probabilitate poſſunt; plurima, quæ hominum ingenia exerceant, eaque honeſtiſſimis excitent contentionibus, nec irritent, dummodo ſolius veritatis indagandæ cauſa, vel honeſtæ occupationis & animi levandi gra-

tia, in medium adducantur; non livore & animo detrahendi famæ ſummorum virorum, qui ſuperioribus temporibus antiquitati ſtuduerunt, & primi in hoc aperiendo campo, operam ſuam vtiliter impenderunt.

Hoc impulſus ſtudio, ſed paratus imprimis de controverſiis omnibus, in decretis tuis tanquam oraculis acquieſcere, VIR ERVDITISSIME, ſuper dubiis quibuſdam ad Vrſini familias, & præcipue Pompeiam ſpectantibus, te conſultum volui. Quippe inter alia diutius ferre non poſſum, Cnæum Pompeium Magnum, cujus egregia facinora miratur orbis terrarum, cujus fama & magnitudo rerum geſtarum ignota eſt nemini, ignoto vel ſane incerto adhuc vultu in manibus noſtris verſari, quamvis plurimis nummis inſculptus ſit. Iam ab antecedentibus annis cœperat hæc moveri controverſia, vt patet ex Fulvio noſtro in commentario ad familiam Pompeiam. Sed memini, dum Florentiæ verſarer, ſubortam denuo aliquam ſuper hac re diſceptationem, inter antiquitatis ſtudioſos, quorum

primas tenebat amicus noster Petrus Fittonus Anglus, Cimeliarcha Serenissimi LEOPOLDI, Magni Ducis Hetruriæ fratris, quem rerum elegantiorum studio peræque ac sanguine Principem vnice colis. Nimirum aiebat vir probus, & in re nummaria versatissimus, quem mors inopina summo eruditorum luctu nobis eripuit, in plurimis nummis argenteis familiarum Vrsini, sed præcipue Minatiæ & Nasidiæ, impressam esse faciem Cn. Pompeii Magni, sed a multis non agnosci, immo a quibusdam confundi cum capite Sexti Pompeii filii. Ex illo curiosius in hanc rem inquirere aliquoties volui: & a partibus ejus stare eo lubentius cœpi, quod Plutarchus aliquam nobis Pompeiani vultus, cum prædictis familiarum nummis similitudinem indicare videtur. Gravis siquidem ille historicus, suorum illustrium ora & habitum solet describere, vt ex eorum delineatione, aliquam seu virtutum, seu vitiorum quasi imaginem exhibeat. Postquam igitur de ortu & natalibus herois nostri quædam prælibavit, duplicem notam Pompeiani vultus adsignat.

In Pompeio.

Ac

Ac primo refert, illum ab adoleſcentia tanto decore & vigore vultus extitiſſe, vt Alexandro Magno ſimilis eſſe vulgo exiſtimaretur: deinde capillitium ſenſim & paulatim aſſurgens prætuliſſe, ἦν δέ τις καὶ ἀναστολὴ τῆς κόμης ἀτρέμα: quod interpres vertit, *Jam modice ſurrecta coma.*

Quod ad vultus juvenilis decorem Alexandro Magno ſimilem attinet, non poteſt certe ex nummis elici hæc conformitas, cum omnes qui Pompeii vultu inſigniti ſunt, poſt ipſum occiſum percuſſos fuiſſe oporteat. Nemo neſcit ſtante & vigente Republica, nulli civi Romano, quantumvis in dignitate conſtituto, licuiſſe monetæ vultum ſuum imprimere dum viveret; ac ſi cujus illuſtris vel de Republica benemeriti facies in nummis viſitur, id a poſteris ejus, vel a monetariis inferiorum temporum eſſe factitatum: vt qui familiarum ſuarum decora omnibus nota eſſe vellent. Et certum eſt, inter præcipuos & inſolitos honores C. Iul. Cæſari Dictatori decretos, conſtitutum fuiſſe vt pecunia ipſius vultu ſignaretur. Quod ſi forte aliqui exiſtiment, amicos

Pompeii, vultum ipsius viventis pecuniæ impressisse vt contigit Cæsari: primum ægre id de Pompeio persuadebunt, qui & foveret Rempublicam, & populi libertatem tueri se profiteretur. Deinde qua tandem id ætate Pompeii factum, si vnquam factum est? Certe cum arma S. P. Q. R. moveret adversus Cæsarem, quo tempore quinquaginta & octo natus annos, qui referre de vultu Alexandrum Macedonem potuit, anno ætatis trigesimo tertio e vivis sublatum? neque enim sexagenario fere Pompeio eum tribuissent nummi vultum, quo in adolescentia aut juventute conspicuus fuerat, sed illum a senectute venerabilem, qui tunc omnibus notus erat. Etenim sculptores pictoresve, cum alicujus ducunt effigiem, præteriti temporis rationem non habent, sed præsentis: ne, si conferatur cum prototypo, minus convenire videatur. Id etiam observant, cum mortui cujusque exprimunt imaginem, vt eam referant formam, quam præ se ferebat extrema vita: vt facilius agnoscantur, quorum memoria recentior. Nullus igitur monetarius

ad juvenilis & anteactæ vitæ Pompeii tempora recurrisse putandus est, cum nummos ipsius jam mortui vultu percussit: ac proinde requirenda in iis illa Pompeii & Alexandri similitudo non est, de qua etiam non consentit omnino Plutarchus.

Iam vero secunda nota capillitii modice assurgentis in summa fronte, Sole clarior apparet in Pompeianis nummis. Facile hic aliquos eorum expressissem ad supplendos defectus ectyporum, qui nobis exhibentur in vulgatis codicibus: nisi suspicionem vitare vellem, me confictos ad mentem meam apposuisse. Sed appello ad sinceram studiosorum mentem, qui aliquos Pompeii nummos possident, & præsertim familiæ Minatiæ, de qua nullus dubitare potest, quin duo argentei in ea recensiti, ad Cn. Pompeium Magnum pertineant: tum quod in iis nihil sit prorsus, quod ad Sextum referri possit: tum etiam quod Cnæi prænomen in iis expressum sit. Tertium ejusdem familiæ Minatiæ argenteum possideo, ab Vrsino prætermissum, cum eodem capite & inscriptione Cn. atque aversa parte diver-

ſum a duobus Vrſinianis. Equidem vt nihil intentatum reliqui, ad acquirendos quoſque nummos Pompeii patris vultu inſignitos, pro mea in magnum virum neſcio qua propenſione, nullus eorum me præteriit qui memorantur a Fulvio etiam in familia Pompeia, nec primus aureus, nec reliqui omnes quos ſumma cura atque etiam expenſa conquiſitos, majori diligentia diſcuſſi, & cum duobus nummis Minatiæ familiæ contuli, ac per omnia ſimiles reperi. In omnibus, inquam, & ſingulis capite Pompeii inſignitis, notam illam capillitii aſſurgentis, a Plutarcho memoratam deprehendi: niſi quod vndecimi argentei minus affabre cuſum caput, de eo ſolo dubitare aliquantulum impellit, propter imperitiam monetarii. Sed in cæteris præſertim argenteis, vetulus ille vultus, frons rugis pluribus quaſi ſulcis exarata, genæ diductæ & concavæ, indubitanter ſpeciem præ ſe ferunt viri ſenioris, & fere ſexagenarii; non vero juvenis, qualis erat Sextus tum, cum anno ætatis quadrageſimo a M. Titio interemptus eſt.

At quoniam præcipua controverſia eſt de primo illo rariſſimo & exquiſitiſſimo aureo, tribus capitibus Cn. Pompeii & filiorum inſignito : auſim affirmare, eum ſolum plurimum conferre ad litem componendam. Qua parte enim vnicum viſitur caput, quod vulgo Cnæi patris æſtimatur : nulla hic ἀνασολὴ τῆς κόμης. Crines enim illius promiſſi, & in frontem ſunt caduci : tantum abeſt vt ſint arrecti, & velut ab ipſa fronte revulſi, quales videre licet in familiæ Minatiæ nummis, immo & in altero duorum minorum capitum, quæ in averſa parte hujuſce aurei ſunt inſculpta, videlicet in eo quod dextram occupat. Illud enim eſſe Pompeii patris exiſtimo, ex adverſo filii primogeniti, tum propter cincinnum illum capillitii modice aſſurgentis, qui in integris & affabre cuſis nummis dignoſcitur, ſecundum notam Plutarchi ; tum propter rugas in fronte apparentes, & genas concavas, quæ in vultu etiam minuto & compendioſo, ſenilem patris ætatem referunt, nec floridæ filii ætati conveniunt. Nec ideo quis inferat vultum illum vnicum anterio-

ris partis, vtpote juniorem, exprimere majorem ſimilitudinem cum Alexandro, ac proinde eſſe Pompeii patris juxta communem opinionem. Nam præterquam quod barbatus eſt, quod nuſquam vidimus in nummis aut ſtatuis Alexandri, in eo cernitur neſcio quid rude, agreſte, ac conſonum moribus Sexti, qualis deſcribitur a Paterculo, *Adoleſcens ſtudiis rudis, ſermone barbarus*, quod multum abeſt a forma Alexandri, & comitate Pompeii patris. Deinde circumſcriptus cernitur corona quercea, vt fatetur Vrſinus ipſe: ideoque exiſtimandum non eſt cum Fulvio, expreſſam eſſe in hoc aureo nummo, cum capite Pompeii patris, coronam lauream, quam Senatus illi conceſſerat, feſtis ſolemnibus geſtandam; ſed potius cum capite Sexti Pompeii, inſeri coronam querceam, quam meruerat (vt loquar cum nummis) ob cives ſervatos. Siquidem Sextus in proſcriptos a Triumviris, plurima pietatis officia exercuerat, cum ſubmiſſis ad Italiæ littora navibus, profugorum eſſet perfugium, receptoſque benigne, liberaliter, & honorifice haberet, ac

Lib. 2.

demum compoſito fœdere cum Antonio & Cæſare Octaviano, plurimos patriæ reſtitueret, inter quos fuere Claudius Nero vir Liviæ, & M. Titius qui poſtea ipſummet Sextum interfecit. Vnde & fieri poteſt, vt etiam ejus beneficii in cives & magnates Romanos impenſi gratia, Sextus Pius appellatus fuerit, quod obiter obſervabimus. Scio illud fortaſſis aſſumpſiſſe cognomen ob pietatem in Cnæum patrem, cujus vindicandi cauſa arma ſumpſerat: quod innuit appoſite Fulvius, in explicatione ſeptimi nummi familiæ Pompeiæ, in quo videre eſt antiquum illud monumentum pietatis filiorum in parentes, ſub ſymbolo duorum fratrum Catanenſium Amphinomi & Anapiæ. Equidem in prælio Mundenſi, in quo Pompeii juvenes a Cæſare Dictatore fuſi & profligati ſunt, Pompeianis partibus pro teſſera PIETAS fuit: ſed nil obſtat quominus duplici titulo Pii nomine donatus fuerit, & propter obſervantiam in patrem, & propter caritatem in patriam & cives ſuos. At certum eſt, coronam querceam, ſervati civis fuiſſe notam & præmium honora-

rium, ideoque civicam appellatam: ac proinde corona in illo aureo expreſſa nullo modo caput Pompeii patris deſignat, nec ad ipſum pertinet, (quippe nec eſt laurea, qualis fuerat illi decreta) ſed ad Sextum filium, qui quernam illam meruerat.

Quod attinet ad inſcriptiones & ſigna Pontificatus vel Auguratus, & alia quibus Fulvius ſuam de vultu Sexti in denariis argenteis vult ſtabilire ſententiam: obſervandum, hæc & ſimilia non ſemper referri ad capita quibus apponuntur, ſed ſæpius deſignare magiſtratus aut monetarios, quorum autoritate cuſi ſunt. Prætermitto quod refert Vrſinus ipſe, Ciceronem loquentem *Philip. 3.* de Auguratu Sexti Pompeii, vocare paternum Auguratus locum, hiſque verbis innuere Pompeium patrem Augurem fuiſſe, ac proinde lituum Pompeianis nummis appoſitum, æque patrem ac filium poſſe deſignare, cum tamen Fulvius ad ſolum filium referat. At vero de inſcriptionibus ipſis conſtat, non ſemper convenire cum capitibus quibus apponuntur, vt præmiſi, ſed deſignare aliquando Triumviros Monetales, atque

que etiam Magistratus. Quod patet ex XVIII. nummo familiæ Corneliæ, qui etiam primus Claudiæ, in quo visitur caput cum verbo MARCELLINVS. Illud enim caput ab Vrsino & aliis Antiquariis, censetur esse Marci Marcelli, ejus qui Syracusas expugnavit, & fuit Consul quinquies; cujus etiam monumenta in aversa parte cernuntur: non vero Cn. Cornelii Lentuli Marcellini, qui Consul fuit anno V. C. DCXCVII. & cujus forte cura percussus est nummus. Intelligitur idem ex primo familiæ Sanquiniæ, in quo caput cusum est cum nomine M. Sanquinii III. VIRI. Nemo tamen existimat caput illud esse Sanquinii, sed vulgo censetur esse Augusti: quamvis Goltzius ad Iulium referat propter sidus capiti impositum, sed male. Imago enim hujus denarii, vt optime notat Vrsinus, est junioris cujusdam viri, nec Cæsarem Dictatorem repræsentare videtur. Sidus vero Iulium videmus æque ac in nummis Sanquinii, impositum capiti Augusti, in aversa parte aurei Tiberii Imperatoris, cum inscriptione DIVOS AVGVST. DIVI F.

Sed & visuntur alii nummi cum capite Augusti, quorum vtraque in parte nulla ipsius, sed alterius cujuspiam fit mentio. Testis Hubertus Goltzius, nobilis ille sculptor, qui in Augusti numismatis, æreum Græcum in ipsius honorem a Cæsareensibus percussum exhibet, cujus anteriori in parte caput Augusti prænotat, cum inscriptione ΟΥΗΔΙΟΣ ΠΟΛΛΙΩΝ ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ: in aversa vero templum cum, ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ ΠΑΡΡΑΣΙΟΥ. At non existimatur vulgo caput illud esse Vedii Pollionis, cujus nomen in nummo, si fides Goltzio, qui equestris quidem ordinis fuit, sed libertini generis: quem etiamsi viventem inter amicos adhibuit Augustus, ipsi tamen mortuo nullum honorem haberi voluit, immo & ædes ipsius, vt refert Nonnius ex Dione, ne quod ejus monumentum extaret, diruit, porticumque superextruxit Liviæ nomine. Quod si in propria causa testis esse possim, est mihi nummus æreus secundæ magnitudinis, insignitus capite Augusti, cum inscriptione L. POL. MÆVIVS: pars aversa similis est quarto nummo familiæ Petroniæ,

Tab. 74. num. 23. & 24.

in qua viſitur aſtrum inter falcatæ Lunæ cornua, ſine vlla Auguſti mentione: nec tamen quis exiſtimet caput eſſe L. Mævii Pollionis, viri incogniti.

Non hic recenſeo plures nummos capite C. Iulii Cæſaris inſignitos, in quibus nulla prorſus ipſius inſcriptio, ſed tantum Triumvirorum monetalium, aut aliorum magiſtratuum, familiarum Flaminiæ, Livineiæ, Muſſidiæ, Semproniæ, atque etiam Voconiæ. Non eos in quibus caput M. Lepidi cum inſcriptione Sepulliæ & Vibiæ: alios etiam cum capite M. Antonii & nomine C. Soſii ipſius legati: in quibus omnibus nuda illuſtrium virorum capita reperiuntur cum nominibus magiſtratuum. Mitto, inquam, hos omnes, quia inſcriptiones non apponuntur capitibus in anteriori parte, ſed in averſa tantum; & ſatis ſuperque ex præmiſſis exemplis & rationibus demonſtratum eſt, caput Cn. Pompeii Magni poſſe reperiri cum inſcriptionibus, & monumentis ad Sextum filium pertinentibus. Vnum addam circa nummum Naſidiæ familiæ, nomen Neptuni appoſitum capiti in

eo expreſſo, cum delphino & tridente, poſſe innuere, illud eſſe Pompeii patris, ad ſimilitudinem tertii nummi familiæ Pompeiæ, qui in honorem ipſius cuſus eſt a M. Terentio Varrone pro Quæſtore, cum ſceptro, aquila, & eodem delphino, ad indicandum maris imperium Pompeio Magno delatum, cum adverſus piratas Proconſulari poteſtate miſſus eſt, vt docet ipſe Vrſinus. Mirum igitur non eſt, ſi Sextus alludens ad illud imperium maritimum patris, & celerem felicitatem, qua bellum illud confecerat vigente Republica, eum colat tanquam Neptunum alterum: cujus etiam veluti tutelæ acceptos ferat felices eventus rerum ſecundarum in mari Siculo, tum cum claſſis Auguſtæa tempeſtatibus quaſſata fuit & disjecta.

Atque vt proſequar alios quoſdam ſcrupulos, qui mihi ſuborti ſunt in evolvendis familiis Romanis Ful. Vrſini: ad vnum vel alterum Corneliæ familiæ nummum, ſi tua id ferat humanitas, VIR ILLVSTRISSIME, me convertam. Vnus eſt XV. cjus familiæ, in quo caput diademate cinctum viſitur

cum verbo FEELIX: quod esse Fausti filii Sullæ, asserit Vrsinus. Scio Io. Fabrum, in comment. ad imagines Illustrium Vrsini, ejusdem esse sententiæ: & causam hujus ornamenti regii petere, ex eo quod Faustus sub Pompeio Magno militans, diadema quoddam ex spoliis Mithridaticis, post victoriam adeptus fuerit. Sed cur civis Romanus capiti suo imponat insigne illud regium, Reipublicæ adhuc vigenti intolerandum? cum pater ipsius etiam in summa potestate, vitandæ invidiæ causa Dictaturam deposuerit. Quin potius diadema in aversa parte nummi, memoriæ ergo posuisset Faustus, sicut videmus quatuor coronas in quinto denario tabulæ præcedentis, ad indicandas Sullæ victorias: si tamen honori Fausti verti posset spolium illud, quod non ab hoste detraxerat in pugna, sed a Caio quodam Mithradatis collactaneo acceperat, qui illud suffuratus fuerat e gazophylacio regis demortui, vnde postea Phraati filio pœnas dedit. Liceat igitur pace eruditorum virorum suspicari, caput illud denarii XV. esse Iugurthæ regis:

Plutarchus in Pompeio.

prorſus enim Africanum, barbaricum & βασιλικὸν eſſe videtur. Notum omnibus eſt quid Sullæ cum Iugurtha fuerit: & perſpicuum eſt in decimo ſexto denario ſequente, in quo videmus rem geſtam, & in quo infelix ille Numida, Sullæ a Boccho ſocero vinctus traditur. Cur non ergo caput ſolum Iugurthæ reponatur in XV. nummo, cum integra & magis explicita hiſtoria cuſa ſit in XVI. præſertim cum vtriuſque nummi ſimilis inſcriptio, rem vnam eamdemque ſignare videatur, & illud Sullæ cognomen, FEELIX, æque apponatur in XV. denario, capiti illi de quo eſt controverſia, atque appoſitum eſt toti hiſtoriæ Iugurthæ in XVI. Ejuſdem ſententiæ mecum fuit Gandavi, ante triennium, nobiliſſimus & rei antiquariæ peritiſſimus, Valcurius Schinkelius, qui inter plurimos exquiſitæ raritatis & vetuſtatis nummos, huic noſtro ſimilem vnum poſſidet, & Iugurthæ nomine jam deſignaverat in loculis. Nobis etiam acceſſit calculus eruditiſſimi & vrbaniſſimi Gevartii Antuerpiæ: quem hujus inclitæ civitatis tanquam præcipuum de-

cus, invisi biennio antequam iterum hanc epistolam ederem.

Alter familiæ Corneliæ nummus est XXXI. qui aversa in parte statuam equestrem exhibet, quam Augusti esse censet Vrsinus, cum inscriptione COSSVS CN. F. LENTVLVS. Ego libenter inquirerem, an non etiam referri posset ad victoriam & trophæum A. Cornelii Cossi, qui Consul fuit anno V. C. CCCXXV. Quippe inter ædes sacras vetustate collapsas, aut incendio absumptas, quas restauravit Augustus, memoratur Templum Iovis Feretrii, in quo restituit opima spolia, quæ Cossus Larti Tolumnio Veientium regi ad Fidenas interfecto detraxerat, ac Iovi consecrarat. Itaque trigesimus ille primus nummus, forte cusus est in memoriam prisci illius herois, & ad referendam gratiam Augusto, qui vetustum familiæ Corneliæ decus jam pæne abolitum renovavit. Eoque lubentius irem in hanc sententiam, quod statua equestris illa, dextro humero infert opima spolia sive trophæum.

Sed plus justo procedit epistola nostra, neque suis se finibus continet, quos ut ad-

hibeamus tandem , vnicam addemus dubitatiunculam de tertio nummo æreo Græco familiæ Papiriæ. Ille ſiquidem minus videtur tribuendus C. Papirio Carboni , fratri Cn. Papirii Carbonis ter Conſulis ; neque item C. Carboni , qui Prætor fuit , & Conſul anno V. C. DCXXXIII. cum P. Manilio. Multo minus C. Carboni , qui Prætor anno DLXXXV. Sardiniam & Corſicam obtinuit. Neque enim , vt cenſet idem Vrſinus , a Nicæenſibus Corſicæ populis cuſus eſt , ſed Nicææ in Bithynia percuſſus fuit. Quod patet ex aliis ejuſdem provinciæ nummis , eodem nomine C. Papirii Carbonis inſignitis : quorum vnus loco ΝΙΚΑΙΕΩΝ, habet ΝΙΚΟΜΗΔΕΩΝ. At Nicæa & Nicomedia ſunt primariæ civitates vnius & ejuſdem Bithyniæ. Sed & alterum poſſideo cum verbo ΒΙΘΥΝΙΕΩΝ , & eadem inſcriptione C. Papirii Carbonis. Nullus itaque ſupereſt dubitandi locus , quin cuſi fuerint hi nummi in Bithynia , & quidem ab eo , quem apud Dionem me reperiſſe autumo , C. Papirio Carbone ejuſdem provinciæ rectore. Ille ſiquidem cum accuſaſſet M. Cot-

tam

tam Bithyniæ Proconſulem, qui magnam vim pecuniæ, decedens ex eadem provincia corraſerat, ob eam accuſationem, quamvis præter plebis Tribunatum, honorem nullum alium geſſiſſet, Conſularibus tamen honoribus exornatus eſt, vt refert Dio circa annum V. C. DCLXXXVII. Acilio Glabrione & Piſone Coſſ. pro conſuetudine iſtius ævi, qua præter pœnas reis peculatus inflictas, etiam accuſatoribus honores habebantur. Sed cum ipſemet Carbo poſtea eandem Bithyniam obtineret, & nihilo quam Cotta levius peccaſſet, ab ejus filio viciſſim in judicium tractus reuſque peractus eſt. Cum igitur C. Papirium Carbonem rectorem Bithyniæ teneamus, cujus nomine cuſi ſunt nummi per totam eamdem provinciam, ac præcipue Nicææ & Nicomediæ, non eſt cur recurramus ad alios ſuperioris ævi, atque ad Nicæenſes Corſicæ populos. *Lib. 36.*

Hæc ſunt paucula, VIR ILLVSTRISSIME, quæ tuo examini ſubmittenda cenſui, tum quia primas agis in excelſiſſimo antiquitatis Romanæ theatro, tum quia id mihi de

tua ſingulari benevolentia polliceor, ſi quid a me peccatum fuerit, amica correptione emendatum iri. Quod ſi hoc ipſo, aliquam lucem Commentariis Vrſinianis accedere reputes, vt facile eſt inventis addere, & præeuntem ſequi, quantillum ſit, tuæ eruditæ conſuetudini me debere profiteor. Vale, VIR COLENDISSIME, diu te incolumem præſtet Deus Opt. Max. rei literariæ, ac me continuo ames, qui totus ſane ſum ex animo tuus. *Ex Muſeo noſtro Pariſino prid. Non. Iun. A. R. S.* M. DC. LX.

FINIS.



ADDENDA ET EMENDANDA.

MONVIT *me pro sua intima benevolentia R. P. Gabriel Cossartius S. I. super nummo Græco æreo Maximini* pag. 168. *exhibito, inscriptionem* ΒΡΟΥΖΗΝΩΝ, *in aversa ipsius expressam, quam ego ad Prusam Bithyniæ retuli, pertinere posse ad* ΒΟΡΥΖΑΝ *urbem quam Stephanus in Ponto sitam refert: idque si literam* Ρ. *post* Ο. *reponamus, unde translatam esse errore monetarii credi potest: itaut legatur* ΒΟΡΥΖΗΝΩΝ. *Ego tanti viri, cujus eruditionem suspiciunt literati omnes, auctoritati lubens assentior. Cæterum lectorem scire interest, in quibusdam nummis supra memoratis, omissam fuisse magnitudinis aut metalli mentionem: ut in nummo* Mytilenæo pag. 18. *in nummo* Phthiæ pag. 50. Cleopatræ pag. 55. Iotapes pag. 59. Iuliæ Proclæ pag. 61. *&* Othonis pag. 127. *qui omnes ærei sunt, & secundæ seu mediocris magnitudinis.*

Rursum pag. 4. lin. 11. pro *inculpsit*, lege, *insculpsit*. p. 25. l. 2. *secundæ*, leg. *tertiæ*. p. 35. l. 13. ΑΑΦ. leg. ΡΗΦ. p. 39. l. 2. *Amasia* leg. *amasia*. ibid. l. 15. *& in nummo* ΑΚΦ. leg. ΑΛΦ. p. 78. l. 24. MV. leg. MVN. p. 101. l. 9. *patrem* leg. *patrem*, p. 116. l. 12. ΔΙΚΤΥΝΝΑ. leg. ΔΙΚΤΥΝΝΑ ΚΡΗΤ. p. 128. l. 8. *corrosa*. leg. *corrosa, & hic pro libito cælatoris expressa*. p. 132. l. 19. *Peireskij*. leg. *Peirescij*. p. 141. l. 6. *dextra pateram gestantem*. leg. *dextra extensa*. p. 156. l. 15. *secundæ*. leg. *primæ*. p. 157. l. 4. *& Panthera*. leg. *vel Panthera*. p. 175. l. 2. *Rhetanorum*. leg. *Rhetavorum*. p. 177. l. 13. *dextra stimulum &c.* leg. *dextra flagellum, læva stimulum aut gladium*. p. 182. l. 4. *partibus suis*. leg. *partibus ipsius*. p. 195. l. 7. DCCCXXXIIII. leg. DCCXXXIIII. ibid. l. 23. ad marginem lege, *lib. 5. c. 41.* In Summa Privilegij l. penult. LXV. lege LXIV.



SELECTORVM NVMISMATVM INDEX ALPHABETICVS.

Sive capita exhibeant, sive solam inscriptionem.

Paginam indicant numerales notæ.

229

INDEX.

C

D

E

G

H

I

INDEX.

231

INDEX.



SVMMA PRIVILEGII.

CAVTVM *est autoritate Regis Christianissimi, ne quis in Galliarum regno hæc* Selecta Numismata Antiqua ex museo PETRI SEGVINI *absque ipsius consensu intra decennium excudat aut diuendat: qui secus fecerit, indicta mulcta prout amplius in ipso Regio diplomate continetur, coercebitur. Dat. Lutetiæ Parisiorum pridie Kal. Ian. A. S.* M. DC. LXV.

Sign. BRAIER.

